

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Μ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 11

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὰ θρησκευτικά ἐνεργήματα. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ Β' Παρουσία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ κρίσις τῆς ἀνθρωπότητος. — Η. Β. Οἱ, Οὐκ/ἐν τῷ κόσμῳ. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Τὸ πρωτεῖο τῆς Θ. Λειτουργίας. — Ἀρχιμ. Σωτ. Τράμπα, Ὁρθόδοξες ἱεραποστολικές Ἐκκλησίες καὶ Ἑλληνικὲς Κοινότητες (στὴν Ἀπὼ Ἀνατολή). — Ἀρχιμ. Δαν. Σάπικα, Ὁ ὁρος «μάρτυς» ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Εὐαγγ. Λουκᾶ. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθεριάδου, Ἡ Γραφοκεντρικότης τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. — Πρωτοπρ. Δημ. Κ. Δρίτσας, Αἱ διαστάσεις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἱστορίες ἀγάπης. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἐνα Σχολεῖο μὲ παιδαγωγὸ «Γέροντα». — Δημ. Φερούση, Μιχαὴλ Μπακναῖας. — Ἐπίκαιρα. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις. — Γεγονότα. — Ἀξιολογία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφ.

72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-

πογραφείου: Ἰωάννης

Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,

112 51 Ἀθῆναι.

ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΕΝΕΡΓΗΜΑΤΑ

Ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ συνίσταται στὴ σύναψι ζωιανῆς προσωπικῆς σχέσεως πρὸς τὸ Θεῖον ἢ τὸ Ἅγιον. Ἀλλὰ ποιά εἶναι τὰ σπουδαιότερα θρησκευτικὰ ἐνεργήματα; Ἀυτὰ περιγράφονται κατὰ τρόπο ἄριστο στὴν ἐξῆς περικοπή τῆς Γενέσεως: «Καὶ ἀρνηθῆναι ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τὸν ὕπνου του καὶ εἶπεν δι τὸν Κύριον ὅτι ὁρίσκειται σὺν τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ δὲν τὸ γινώριζα. Καὶ φοβήθη καὶ εἶπεν πόσον φοβερός εἶναι αὐτός ὁ τόπος· δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐγένετο ὁ Ἰακώβ τὸ πρωῒ καὶ πῆρε τὸν λίθον, πὺν χρησιμοποίησε ὡς προσκέφαλον καὶ τὸν ἔστησεν ὀρθῶς (ἵερῶς) στήλῃ καὶ περιέχευσε τὴν κορυφὴν τῆς μετέλαιον. Καὶ ἐκέλευσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου αὐτοῦ ὅτι οἶκος Θεοῦ» (Βαυθλ)... Μετὰ ταῦτα δὲ ἔκαμεν εὐχὴν λέγοντας... Καὶ θὰ προσφῆρω σὲ Σένα τὸ δέκατον ἀπὸ ὅλα ὅσα θὰ μοῦ δώσῃς» (Γεν. κη', 16-22).

Συμφώνως πρὸς τὴν ὥραία αὐτὴ περιγραφὴν, ὁ Ἰακώβ βιώνει τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ βίωμα αὐτὸ δημιουργεῖ διάφορα ἐνεργήματα: Ὁ Ἰακώβ ἔχει τὴν βεβαιότητα δι τὴν παρουσίαν αὐτῆς τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ ἐκφράζει τὴν πεποίθησίν του αὐτὴν μὲ μιὰ κρίσι: «Ὁ Κύριος ὁρίσκειται σὺν τὸν τόπον αὐτόν» («ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ»). Στὸ ἐνεργήμα αὐτὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς πεποιθήσεως, πὺν ἔχει σχέσι πρὸς τὴν νοητικὴν σφαῖραν τοῦ ἀνθρώπου ἀκολουθεῖ τὸ ἐνεργήμα τῆς λατρευτικῆς εὐλαβείας, πὺν συναρτᾶται πρὸς τὸ συναίσθημα. Ὁ Ἰακώβ, ζῶντας τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, λαμβάνει τὸν λίθον καὶ τὸν καθιστᾷ ἀναμνηστικὴν στήλῃ, θεωρεῖ τὸν ὅλον τόπον οἴκου Θεοῦ καὶ χρησιμοποιεῖ τὸ ἔλαιον ὡς λατρευτικὸν σύμβολον. Στὰ διανοητικὰ καὶ συναισθηματικὰ ἐνεργήματα ἀκολουθεῖ καὶ τρίτον εἶδος ἐνεργημάτων. Ἀυτὰ ἔχουν βουλευτικὸν χαρακτήρα καὶ ἀποβλέπουν στὴ λήψιν ἀποφάσεων πρὸς διαμόρφωσιν τῆς ζωῆς: «Καὶ θὰ προσφῆρω σὲ Σένα τὸ δέκατον ἀπὸ ὅλα ὅσα θὰ μοῦ δώσῃς» («Καὶ πάντων, ὧν ἐάν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά Σοῶ»).

Ἐπομένως ὑπάρχουν τρία εἶδη ἐνεργημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκβλαστάνουν ἀπὸ τὸ θεμελιώδες θρησκευτικὸν βίωμα: α) Ἐνεργήματα ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς πεποιθήσεως β) ἐνεργήματα λατρευτικῆς εὐσεβείας καὶ γ) ἐνεργήματα βουλευτικοῦ χαρακτήρος πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς ζωῆς μας.

Ἀραγε ἡ θρησκευτικὴ μας παρουσιάσει καὶ τὰ τρία αὐτὰ εἶδη τῶν ἐνεργημάτων ἢ τὴν περιορίζουμε μόνον στὰ δύο πρῶτα ἢ μόνον στὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ *

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τὸ τέλος τῆς κρίσεως θὰ εἶναι ἡ ἀνταπόδοσις: «ἵνα κομίσθαι (=διὰ τὴν ἀπολαύσιν) ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἐπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν»⁵³. Δὲν θὰ δικασθῶμεν ὅλοι μαζῇ, ὅπως θὰ ὑπέθετέ τις ἐσφαλμένως ἐκ τοῦ προηγουμένου «πάντας ἡμᾶς», ἀλλ' ἀνὰ εἷς. Ἀπὸ τὸν Κύριον θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἀνταμοιβήν, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν: «... ἀπὸ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας»...⁵⁴. Ἡ ἀνταπόδοσις θὰ εἶναι ἀπολύτως δικαία, διότι θὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς πράξεις ἐκάστου, ἡ δὲ ὅλη δίκη θὰ διεξαχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ Κριτοῦ ἀπολύτως Δικαίου, τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἐκπορευομένη ἐξ Αὐτοῦ ἐτυμηγορία θὰ εἶναι ἀψευδεστάτη καὶ ἀδωροδόκητος. Ὁ Θεοδότης Κύριος περὶ τοῦ Δικαίου Κριτοῦ, λέγει: «Δίκαιος γὰρ ὢν ὁ κριτὴς ὑπὲρ τῶν βεβιωμένων ἐκάστῳ καταλλήλους τὰς ἀντιδόσεις παρέξει»⁵⁵. Ὁ ἐργασθεὶς καὶ μοχθήσας καὶ ἀγογγύστως ὑπομείνας τὰς θλίψεις καὶ τοὺς παντοίους πειρασμοὺς τῆς πολυμόχθου ζωῆς μέχρι τέλους, αὐτὸς θὰ σωθῇ καὶ πολλὴν τιμὴν καὶ δόξαν θὰ ἀπολαύσῃ μετὰ τοῦ Χριστοῦ: «... ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται»⁵⁶. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος σχολιάζων τὸν εἰρημένον στίχον, παρατηρεῖ: «Ἐπειδὴ γὰρ εἰώθασιν οἱ πολλοὶ ἐν μὲν τοῖς προοιμίοις εἶναι σφοδροί, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκλύεσθαι, διὰ τοῦτο φησιν, ὅτι τὸ τέλος ἐπιζητῶ. Τί γὰρ ὄφελος σπερμάτων, παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν ἀνθούτων, μικρὸν δὲ ὕστερον μαραινόμενων. Διὰ τοῦτο διαρκῆ τὴν ὑπομονὴν παρ' αὐτῶν ἀπαιτεῖ»⁵⁷. Ὁ ἐργασθεὶς καὶ μοχθήσας καὶ ἀγιασθεὶς ὀλίγον, ὀλιγοτέραν τιμὴν καὶ δόξαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ θὰ ἀπολαύσῃ. Τέλος δὲ ὁ κακῶς μεταχειρισθεὶς τὰ πρὸς αὐτὸν δωρήματα τοῦ Ὑψίστου καὶ περιφρονήσας τὴν διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ σωτηρίαν, προτιμήσας δὲ τὴν

ζήσιν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ θὰ λάβῃ καταισχύνην καὶ τιμωρίαν ἀτελεύτητον. Πρὸς τοῦτοις ἡ ἀνταπόδοσις θὰ εἶναι καὶ πλουσία, διότι καὶ οἱ σεσωσμένοι θὰ ἀνταμειφθῶσι πλουσίως, καὶ οἱ καταδικασμένοι θὰ τιμωρηθῶσιν ἀδυσωπῆτως κατὰ τοὺς ἀψευδεστάτους λόγους τοῦ Κυρίου, οἱ ὅποιοι ἔχουν καταχωρισθῇ εἰς τὴν περιφρημον ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλίας⁵⁸ τοῦ Ἱεροῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου. Ἰδοὺ τί ὁ Κύριος διδάσκει: «Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κρίθητε· μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν, πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ, ὃ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν»⁵⁹.

Οἱ γενναίως ἀγωνισάμενοι τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως καὶ «τῆς θείας καὶ ὑπερκοσμίου ἀρετῆς»⁶⁰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῶν κλήμψονται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς⁶¹ ἐν τῷ Οὐρανῷ παρὰ τοῦ Κυρίου. Οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἀγογγύστως καὶ καρτερικῶς ὑπέμειναν τὰς θλίψεις καὶ τὰς παντοίας δοκιμασίας τῆς πολυμόχθου παρουσίας ζωῆς, κατὰ τὴν «μεγάλῃν ἡμέραν Κυρίου καὶ ἐπιφανῆ σφόδρα»⁶² κλήμψονται τὸ Βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου⁶³. Τοῦναντίον οἱ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπωλείας ὁδεύσαντες καὶ διὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ φαύλων πράξεων τῶν βλασφημήσαντες τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ Ὄνομα, γενόμενοι δὲ καὶ κήρυκες τῆς ἀθεΐας καὶ τῆς ὑλοφροσύνης, κατὰ τὴν φοβεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἡ ὁποία κατὰ τὴν βαρυσήμαντον μαρτυρίαν τοῦ Προφήτου Σοφονίου (Ζ' καὶ Στ' π.Χ. αἰών) θὰ εἶναι: «... ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἡμέρα ἁωρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα γνώφου καὶ σκότους, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὀμίχλης, ...»⁶⁴, θὰ ἔχουν ὡς ἀμοιβὴν τὴν καταισχύνην καὶ ἄρρητον κακοδαιμονίαν, στε-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 179 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

53. Β' Κορινθίους, 5,10.

54. Κολοσσαεῖς, 3,24.

55. Θεοδωρήτου Κυρίου, Ἑρμηνεία τῆς Δευτέρας Ἐπιστολῆς πρὸς Κορινθίους, Κεφ. 5,10, MPG., 82, 408.

56. Ματθαίου, 10,22.

57. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Ὁμιλία ΑΓ', ε', MPG., 57, 394.

58. Λουκᾶ, 6, 17-49.

59. Λουκᾶ, 6, 37-38.

60. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἰωάννη Σχολαστικῷ, Βιβλίον 5, 565, MPG., 78, 1641.

61. Ἰακώβου, 1,12.

62. Ἰωήλ, 2,11.

63. Σοφία Σολομώντος, 5,16.

64. Σοφονίου, 1,15 κ. ἐξ.

νάζοντες ὡς ἄλλοι λυσσῶντες κύνες ἐν τῇ πολυστενάκτῳ κοιλάδι τῆς αἰωνίου κολάσεως: «καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον»⁶⁵, ἐνθα «ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων»⁶⁶. Περὶ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ὁμιλεῖ ἐπίσης καὶ ὁ Προφήτης Μαλαχίας (Ε' αἰὼν π.Χ.) τονίζων ἰδιαίτερος τὸ φοβερόν τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ τὴν μέλλουσαν κατ' αὐτὴν νὰ ἐπέλθῃ ὁργήν⁶⁷.

Ἀληθῶς ὅποιαν μεταβολὴν πρόκειται νὰ ἐπιφέρει ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς μελλούσης κρίσεως! Πόσοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐχάρισαν τὴν πρόσκαιρον ἐπίγειον ζωὴν των, τὴν ὁποίαν διήλθον ὡς συνεχῇ ἐορτὴν, μὴ σκεπτόμενοι δὲ ποσῶς περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἀθανάτου ψυχῆς των καὶ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης, μέλλουν νὰ χύσουν πικρὰ δάκρυα διὰ τὴν ἄφρονα σπατάλην τοῦ πολυτίμου χρόνου τῆς ζωῆς των! Πόσοι δέ, οἱ ὅποιοι διέρχονται τὴν ζωὴν των ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτων θλίψεων καὶ κακουχιῶν, στερούμενοι πολλὰς καὶ αὐτῶν τῶν στοιχειωδῶς ἀπαραιτήτων τῆς ζωῆς καὶ ὑπὸ

65. Ματθαίου, 25, 46.

66. Ματθαίου, 8,12. 13,42,50. 22,13. 24,51. 25,30. Λουκᾶ, 13,28.

67. Μαλαχίας, 4,1 κ. ἐξ. Πρδλ. Ἡσαίου, 66,15 κ. ἐξ. Δανιήλ, 7, 13, 14.

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

★ ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, μὲ στόχασες πνευματικὰς καὶ κατάνυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.

★ Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὲς μαρτυρίαι τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη.

★ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἡ πῶς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστώφ, φυσικοῦ.

★ ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ. Ὁδοιπορικὸ στοὺς Ἀγίους Τόπους καὶ στὸ Σινᾶ. Τῆς Κασσιανῆς Πανουτσπούλου (πρὸς ἀνατύπωση).

★ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ: ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ Α' Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Τοῦ διατελ. Καθηγητοῦ Ἀθαν. Δεληκωστοπούλου.

★ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ. Τοῦ ἰδίου.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

πάντων περιφρονούμενοι, θὰ ἔχουν ὡς καρπὸν μόνιμον καὶ ἀναφαίρετον τῶν παντοίων παθημάτων των, χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ἀνεκλάλητον καὶ ἀτελεύτητον! «Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον»⁶⁸. Ἡ λέξις «αἰώνιος» ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ, ὡς καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν Καινὴν Διαθήκην, χρησιμοποιοῖται εἰς τὴν σημασίαν τῆς ἀτελευτήτου διαρκείας. Ὁ Οὐρανοφάντωρ Ἐπίσκοπος Καισαρείας Μέγας Βασίλειος (330-379 μ.Χ.) εἰς τὸ περίφημον «Ἀσκητικὸν»⁶⁹ ἔργον του «Ὅροι κατ' ἐπιτομὴν» χαρακτηριστικώτατα σημειώνει τὰ ἀκόλουθα: «Εἰ γὰρ τῆς αἰωνίου κολάσεως ἔσται ποτὲ τέλος, τέλος ἔξει πάντως καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ· εἰ δὲ ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦτο νοῆσαι οὐ καταδεχόμεθα, ποῖον ἔχει λόγον τῇ κολάσει τῇ αἰωνίῳ τέλος διδόναι; Ἡ γὰρ τοῦ αἰωνίου προσθήκη ἐφ' ἑκατέρωθεν ἐπίσης κεῖται· ἀπελεύσονται γάρ», φησὶν, «οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον»⁷⁰. Ἡ λέξις ἀνταπόδοσις ἀποβαίνει τρομερὰ εἰς τὸν ἀμετανόητον, ὁ ὁποῖος οὐδὲ καὶ νὰ ἀκούσῃ ἀπλῶς θέλει περὶ αὐτῆς, ἐνῷ ἀντιθέτως ἡ αὐτὴ λέξις ἀποβαίνει τὰ μέγιστα παρήγορος εἰς τὸν ἀληθῆ καὶ γνήσιον Μαθητὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀποτελοῦσα τὸ προσφιλέστερόν τῆς σκέψεώς του ἀντικείμενον.

Καὶ ἡμεῖς θὰ ἀποκαλυφθῶμεν ἐν τῇ πραγματικῇ μας καταστάσει ἔμπροσθεν τοῦ Βήματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καθημένου ἐπὶ τοῦ Μεγάλου καὶ Λευκοῦ Θρόνου⁷¹, ὁ ὁποῖος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ στηθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς. Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ εὐλογον ἐρώτημα. Εἴμεθα πρὸς τοῦτο παρεσκευασμένοι διὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ τῆς τελείας ἐπιστροφῆς εἰς τὸν ζῶντα καὶ ἀληθῆ Θεόν⁷²; Ἐχομεν συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ Ἀγίου Θεοῦ διὰ τοῦ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν σαρκωθέντος καὶ παθόντος καὶ ἀναστάντος Υἱοῦ καὶ Λόγου Αὐτοῦ⁷³; Ἐὰν ἐγένοντο πάντα τὰ ἀνωτέρω τότε καὶ ἡ καρδιά μας θὰ εἶναι ἐξηγνισμένη καὶ τὰ ἔργα μας κατ' ἐπικράτησιν θεάρεστα, ὁπότε καὶ ἡ ἐκ μέρους τοῦ Δικαιοκρίτου Χριστοῦ ἀνταμοιβὴ βεβαία καὶ πλουσία. Ἐν ᾗ ὁμως περι-

68. Ματθαίου, 25,46.

69. Τὰ «Ἀσκητικά» ἔργα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἰδίᾳ οἱ «Ὅροι κατὰ πλάτος» καὶ οἱ «Ὅροι κατ' ἐπιτομὴν», ἀποτελοῦν ἐν τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τοῦ μοναχικοῦ βίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας σπουδαιότατον ὄργανον. Βασίλειος ὁ Μέγας (Μέρος Α') Β.Ε.Π.Ε.Σ., τόμος 51, σελ. 95, Ἀθήναι, 1975.

70. Μεγάλου Βασιλείου, Ὅροι κατ' ἐπιτομὴν, 269, Β.Ε.Π.Ε.Σ., τόμος 53, σελ. 340, Ἀθήναι 1976.

71. Ματθαίου, 19,18: «... ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνον δόξης αὐτοῦ...».

72. Πράξεις, 14,15: «... ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα...».

73. Ρωμαίους, 5,10: «... κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ...».

πτώσει δὲν ἔχομεν εἰσέτι τακτοποιηθῇ, ἔνεκα διαφο-
ρων λόγων, ἃς σπεύσωμεν τὸ συντομώτερον νὰ ἐξ-
ασφαλίσωμεν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἀνταμοιβὴν συμφυλιού-
μενοι μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ⁷⁴, ἐν ὧσιν ὑπάρχει καιρὸς, διότι «ἡ ἡμέρα Κυ-
ρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται»⁷⁵ καὶ τότε
«ἡ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος»⁷⁶.

Σήμερον περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν
πανταχοῦ ἐπικρατεῖ κακία, τὰ δὲ σκάνδαλα ὁμολογου-
μένως εἶναι φοβερά, διὰ τοῦτο ὀφείλομεν ὅπως «ἐξ-
γοραζώμεθα τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν»⁷⁷.
Καὶ ἀληθῶς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους αἱ ἡμέραι
ἔνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος κακοῦ εἶναι γεμάται σκάνδα-
λα, καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ μὲν εὐκαιρίαι τοῦ ἀγαθοῦ πα-
ρουσιάζονται σπανιώτερον, αἱ δὲ ἀφορμαὶ πρὸς τὸ
κακὸν πολυπληθέστεραι. Ὅρθως ὑπὸ τινων παραβάλλ-
εται ὁ ἐπίγειος βίος πρὸς παράστασιν θεατρικὴν, κατὰ
τὴν ὁποίαν ἕκαστος τῶν ὑποκριτῶν ὑποδύεται ἰδίον τι
πρόσωπον μετὰ πολλῆς πολλὰκις ἐπιτυχίας. Ἄλλ' ἐπέρ-
χεται τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, ὁ θάνατος, καὶ οἱ
ὑποκριταὶ ἐκδύνονται τὰς ξένας στολὰς καὶ ἐμφανίζον-
ται ὅχι ὡς ἐφαίνοντο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ὡς εἶναι
ἐν τῇ πραγματικότητι. Θὰ εἶναι ἄκρως λυπηρὸν ἀλλὰ
καὶ φρικτὸν, ἐὰν κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον μας ὑποκρι-
νόμεθα πρόσωπα σπουδαῖα καὶ ἐνάρετα, κατὰ δὲ τὴν
φοβερὰν «ἡμέραν τῆς κρίσεως»⁷⁸ ἀποκαλυφθῶμεν ἐ-
λεινοὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ.

Ὁ σοφὸς Σολομῶν (970-930; π.Χ.) σοφῶς ἐδίδα-
ξε «τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος»⁷⁹. Ὁ χρόνος εἶναι ὅλων τῶν
ἀξιολόγων πράξεων τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁδηγός, ὁ διδά-
σκαλος καὶ ὁ συμβοηθός. Διὰ τοῦτο ὁ ἀληθὴς καὶ γνή-
σιος τοῦ Κυρίου ὁπαδὸς ὀφείλει, ἐν ὧσιν ἔχει τὸν χρό-
νον τῆς παρουσίας ζωῆς νὰ ἐργασθῇ καὶ καθαρίσῃ τὴν
ψυχὴν του διὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς μετανόας
καὶ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ νὰ ζῇ τὴν κατὰ Χριστὸν
ζωὴν βοηθῶν πάντοτε τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς
ἀδελφοὺς του. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὸ φοβερὸν
τῆς κρίσεως κριτήριον. Ὁ Χριστιανὸς ὅταν συνεχῶς
ἐνθυμῆται τὴν μέλλουσαν κρίσιν θὰ ἐνισχύτῃ εἰς τὸν
ἐμπειρομένοχον ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ οὕτω θὰ δυνηθῇ,
καθαρὸς καὶ ἅγιος, «ἐπαινετὸς καὶ ἐκλεκτὸς»⁸⁰ κατὰ

74. Ρωμ. 8, 11: «... καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβο-
μεν».

75. Α' Θεσσαλονικεῖς, 5, 2.

76. Ἰακώβου, 2, 13.

77. Ἐφεσίους, 5, 16.

78. Ματθαίου, 10, 15.

79. Ἐκκλησιαστής, 3, 1.

80. Εὐθυμίου Ζιγαβήρου, Ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον
Εὐαγγελίου, Κεφ. ΚΣΤ', 34, MPG., 129, 640.

ΟΥΚ / ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ

Εὐλογημένες

οἱ Τετάρτες καὶ Παρασκευές
τῆς ἐλπίδος!

Εὐλογημένες

οἱ νηστείες τῶν Ἀγιορειτῶν,
τῶν Σιναϊτῶν, τῶν Ἀγιοταφιτῶν,
τοῦ Ἀγίου Σάββα, τῆς νήσου τοῦ Ἰωάννη,
τῶν Μετεωριτῶν.

Εὐλογημένοι

οἱ κελλιῶτες καὶ κελλιῶτισσες
τῆς ἐρημίας.

Εὐλογημένες

οἱ θυσίαι ὑπακοῆς τῶν μυριάδων
εἰκόνων κατ' εἰκόνα,
ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν πίστει.

Εὐλογημένοι

καὶ οἱ κελλιῶτες τῆς πολυκοσμίας
τῆς Πόλης, τῶν πόλεων καὶ τῶν μεγαλουπόλεων,
τῆς Μεγάλης Πόλεως καὶ τῆς
Θεουπόλεως, τῆς Ἀγίας Πόλεως,
τῆς Μόσχας καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης,
τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Παρισιῦ,
τῆς Βόννης καὶ τῆς Γενεύης,
τοῦ Πεκίνου καὶ τοῦ Βουκουρεστίου,
τῆς Πράγας καὶ τῆς Σόφιας,
τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος,
τῆς Βαρσοβίας καὶ τῆς Καρελίας,
τῆς Ὁκεανίας καὶ τοῦ Βελγίου,
τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Σουηδίας,
τῆς Νέας Ζηλανδίας, ἀλλὰ καὶ πάσης Ἀλβανίας.
H. B. OI.

16.11.88

τὸν Ζιγαβήρον, νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου
Δικαστηρίου τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ καὶ νὰ ἀκούσῃ τῆς
γλυκείας φωνῆς Του: «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πα-
τρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοισμένην ὑμῖν βασι-
λείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου»⁸¹.

(Τέλος)

81. Ματθαίου, 25, 34. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος σχολιάζων
τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Κυρίου, παρατηρεῖ: «Ὅτι εἶπε λάβετε,
ἀλλὰ κληρονομήσατε, ὡς οἰκεῖα, ὡς πατρῷα, ὡς ὑμέτερα,
ὡς ὑμῖν ἔγνωθεν ὀφειλόμενα». Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἰπόμνημα
εἰς τὸν Ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Ὁμιλία ΘΘ', 6',
MPG., 58, 719.

5. ΤΟ ΠΡΩΤΕΙΟ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ Θ. Λειτουργία εἶναι ἡ ἀρχαιότερη καὶ σπουδαιότερη μορφή τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας. Ἡ Θ. Λειτουργία εἶναι ἡ συνέχιση καὶ ἡ μυστηριακὴ ἀναπαράσταση τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρης τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργία παρίσταται τὸ πλήρωμα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Κεφαλὴ — ὁ Χριστός — καὶ τὰ μέλη — οἱ πιστοί. Ὡστόσο, ἡ Θ. Λειτουργία δὲν εἶναι μόνον παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ εἶναι καὶ κοινωνία καὶ ἔνωση τῶν πιστῶν μετὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ. Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα, ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν μετὰ τὸν Κύριο καθιστοῦν τὴν Θ. Λειτουργία τὴν κυριότερη μορφή τῆς χριστιανικῆς λατρείας.

Ἡ Θ. Λειτουργία στὴν Ἐκκλησίαν μας τελεῖται πάντα τοτε σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου¹. Ὁ Ὁρθρος εἶναι μία ἀπὸ τίς τακτικὰς Ἀκολουθίας τῆς κάθε ἡμέρας, αὐτοτελής καὶ ἀνεξάρτητη, καὶ δὲν ἔχει ἄμεση σχέση μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία. Ὁ Ὁρθρος τῆς κάθε ἡμέρας εἶναι ἡ πρωϊνὴ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ σχετίζεται μετὰ τὸν ἑορταζόμενον Ἅγιο ἢ τὴν τρέχουσα περίοδο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους (Τριωδίου, Πεντηκοσταρίου κ.λπ.). Ἐπειδὴ ἀκριδῶς ὁ Ὁρθρος εἶναι κυρίως προσευχή, ἔχει ἕνα ποικίλο καὶ πλούσιο περιεχόμενο, ποὺ συλλέγεται ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ λειτουργικὰ διδλῖα τῆς Ἐκκλησίας (Ὡρολόγιο, Μηναία, Παρακλητικὴ κλπ.)². Γιὰ τὸ λόγο δὲ αὐτό, ἡ τέλεση τοῦ Ὁρθρου ἀπαιτεῖ πάντοτε ἕνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα 1½ - 2 ὥρων!

Ἡ φύση ἀκριδῶς αὐτῆς τοῦ Ὁρθρου, σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν τέλεσίν του πρὶν ἀπὸ τὴν Θ. Λειτουργία, ἔχει δύο σοβαρὰς ἐπιπτώσεις. Πρῶτον, ὅτι ἐξαντλεῖ ὅλη σχεδὸν τὴν ἀντοχή ποὺ ἕνας κοινὸς ἄνθρωπος (λαϊκὸς καὶ ὄχι μοναχὸς) μπορεῖ νὰ ἔχει, ὀρθτὸς μάλιστα καὶ ἀκίνητος, ὅπως εἴπαμε. Δεύτερον, ὅτι ἐξαντλεῖ τίς δυνάμεις τοῦ ψάλτη, ὁ ὁποῖος ἀναγκάζεται νὰ συντομεύει

(καὶ μερικὲς φορές μετὰ ἕνα θάνασο τρόπο) τὴν Θ. Λειτουργία. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι καὶ ἀντορθόδοξο καὶ ἀντικλησιαστικό: ὑπερτονίζεται ἡ σημασία τοῦ Ὁρθρου σὲ βάρος τῆς Θ. Λειτουργίας. Ὁ Ὁρθρος κερδίζει τὰ πρωτεῖα τῆς Λατρείας!

Τὸ πρόβλημα λοιπὸν εἶναι τὸ πῶς θὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐπικυριαρχία αὐτῆς τοῦ Ὁρθρου καὶ εἰδικότερα τὸ πῶς ἡ Θ. Λειτουργία θὰ ἀνακτήσει τὰ πρωτεῖα τῆς Θ. Λατρείας, τοῦλάχιστον στίς ἐν τῇ κόσμῳ ἐνοριακὰς κοινότητες. Γιὰ τὴν λύση τοῦ λειτουργικοῦ αὐτοῦ προβλήματος ἡ συμβολὴ τῶν ψαλτῶν μπορεῖ νὰ εἶναι οὐσιαστική. Πρῶτον, μετὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ Ὁρθρου, θὰ μποροῦν νὰ ψάλλουν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ὁρθρου. Ἐνας ἄνθρωπος, ὅση δύναμη καὶ ἂν ἔχουν οἱ πνεύμονές του, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο νὰ ψάλλει μόνος ἐπὶ 3 καὶ 4 ὥρες! Δεύτερον, μετὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ ἀπλὴ ἀπαγγελία τῶν περισσοτέρων κειμένων τοῦ Ὁρθρου, ὅπως σημειώσαμε σὲ προηγούμενον ἄρθρο. Τὸν Ὁρθρο, ὡς δευτερεύουσα Ἀκολουθία, πρέπει νὰ χαρακτηρίζει ἡ συντομία (μικρὴ χρονικὴ διάρκεια) καὶ ἡ σχετικὴ ὑμνολογικὴ καὶ μελωδικὴ λιτότητα. Ἐφόσον μάλιστα συνδυάζεται μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, ἡ τέλεσίν του πρέπει νὰ ἔχει χαρακτήρα προπαρασκευαστικό. Σὲ ἕνα οἰκοδόμημα, ὁ προθάλαμος εἶναι πάντοτε ὑποδεέστερος τῶν κυρίων χώρων. Ὁ ρόλος του δὲν εἶναι νὰ ἐξαντλήσει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐνοίκων καὶ τῶν ἐπισκεπτῶν, ἀλλὰ νὰ τοὺς εἰσαγάγει (πρὸ-θάλαμος) στοὺς ἐσωτερικοὺς χώρους, οἱ ὁποῖοι συνήθως εἶναι πλουσιότεροι καὶ πολυτελέστεροι! Τὸ παράδειγμα γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ θεματός μας ὑποδηλώνει ὅτι ὁ ρόλος καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Ὁρθρου, ὅταν αὐτὸς τελεῖται σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, δὲν εἶναι αὐτοτελής καὶ ἀνεξάρτητος. Ὁ σκοπὸς τοῦ Ὁρθρου εἶναι νὰ προετοιμάσει καὶ νὰ ὁδηγήσει τὸ λατρὴν τοῦ Θεοῦ στὸ «ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς» (Ἐδρ. στ' 19, ἡ' 2), δηλαδὴ στὴν Θ. Λειτουργία καὶ εἰδικότερα στὸ Μυστήριον τῶν Μυστηρίων, τὴν Θ. Εὐχαριστίαν!

Τρίτον, μετὰ τὴν δημιουργία χορωδίας γιὰ τὴν θείαν Λειτουργία. Μία πολυμελὴς χορωδία ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ἰδίως παιδῶν καὶ νέων, μπορεῖ νὰ ἀλλάξει ριζικὰ τὴν

1. Στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἡ Θ. Λειτουργία τελεῖται αὐτοτελῶς. Ὁ Ὁρθρος συμπάλλεται πάντοτε μετὰ τὸν Ἐσπερινό, τὸ θράδυ τῆς προηγούμενης ἡμέρας.

2. Ὁ Ὁρθρος εἶναι κυρίως Ἀκολουθία τοῦ Μοναχικοῦ Τυπικοῦ. Τοῦτο μαρτυροῦν τόσο ἡ ἡμερήσια τέλεσίν της ὅσο καὶ τὸ πλούσιο περιεχόμενό της.

ΟΡΘΟΔΟΞΕΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΤΡΑΜΠΑ

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, συνεχίζοντας τὴν μακραίωνη ἱερὰ παράδοσί του, διαπομαίνει σήμερα καὶ τροφοδοτεῖ πνευματικῶς, μέσῳ τοῦ Ἐξάρχου του Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Ζηλανδίας κ. Διονυσίου, καὶ τὶς Ὁρθόδοξες Ἑλληνικὲς Κοινότητες καὶ Ἱεραποστολικὲς Ἐκκλησίες ἐπὶ χωρῶν τῆς Ἑπὶ Ἀνατολῆς.

Ἡ συνοπτικὴ ἔκθεσι ποὺ ἀκολουθεῖ, παρουσιάζει ἐνδεικτικὴ εἰκόνα τῶν δραστηριοτήτων, ποὺ ἀναπτύσσονται στοὺς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὀρθόδοξους αὐτοὺς πυρήνες.

ΚΟΡΕΑ

Στὴν πρωτεύουσα τῆς Ν. Κορέας, τὴν Σεούλ,

υπάρχουν καὶ ἀναπτύσσουν δραστηριότητες τὰ παρακάτω:

— Ἱεραποστολικὸς Ὀργανισμὸς «ECUMENICAL PATRIARCHATE ORTHODOX EASTERN MISSION», μὲ ἔδρα τὴ Σεούλ καὶ σκοπὸν τὸν συντονισμὸν τῶν ἱεραποστολικῶν προσπαθειῶν εἰς τὴν Ἑπὶ Ἀνατολή.

— Ὁρθόδοξη Κοινότης (Κορεατῶν πιστῶν) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου.

— Θεολογικὸν Σεμινάριον «ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ».

— Ἱεραποστολικὸν Κέντρον Σεούλ.

— Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον.

Ὁλητὴ ἀτμόσφαιρα τῆς θ. Λειτουργίας. Σχεδὸν σὲ ὅλες τὶς ὁμόδοξες Ἐκκλησίες τῶν Βαλκανίων, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ὑπάρχουν ὠραϊότερες χορωδίες ποὺ ψάλλουν στὴ θ. Λειτουργία. Γιατὶ ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, ἐδῶ στὴν πατρίδα, νὰ ἀποτελοῦμε ἐξαίρεση; Καὶ ἂν εἶναι δύσκολο νὰ ἱδρυθοῦν χορωδίες μεγάλων, γιατί οἱ ψάλτες μας δὲν ἐπιδιώκουν νὰ δημιουργήσουν παιδικὰς χορωδίες; Οἱ παιδικὲς φωνὲς εἶναι τόσο διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς φωνὲς τῶν μεγάλων καὶ μὲ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀπλότητά τους ἐκφράζουν κατὰ ἓνα μοναδικὸ τρόπο τὰ οὐράνια νοήματα καὶ μηνύματα τῆς θ. Λειτουργίας. Χρειάζεται μόνο μιὰ εἰδικὴ προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ ψάλλτη. Στὴν προσπάθειά του αὐτὴ πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ τὸν βοηθήσουν οἱ Ἱερεῖς, οἱ Γονεῖς καὶ οἱ Δάσκαλοι τῆς Ἑνορίας. Ὅταν ἡ χορωδία ποὺ θὰ ἐτοιμάσουν θὰ ψάλλει γιὰ πρῶτη φορά στὸ ναό, τότε θὰ διαπιστώσουν τὴ διαφορὰ καὶ θὰ δικαιωθοῦν οἱ κόποι καὶ οἱ φροντίδες τους!

Τέταρτον, μὲ τὴ σύμψαλμιωδία. Ἡ ὁμαδικὴ ἐμμελὴς ἐκτέλεση ὧλων τῶν ὕμνων ποὺ ἀνῆκουν στὸ Λαὸ ἀπὸ ὅλο τὸ ἐκκλησιαστικὸν εἶναι ὁ μοναδικὸς καὶ ὀριστικὸς τρόπος ποὺ θὰ δώσει καὶ πάλι στὴ θ. Λειτουργία τὰ πρωτεῖα τῆς Πατρείας, σύμφωνα ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν ἀδιαμφισβήτητη παράδοση τῆς Ὁρθόδοξίας. Δὲν πρέπει ἄλλωστε νὰ λησμονοῦμε, ὅτι ἡ μοναδικότητα καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς θ. Λειτουργίας ἐγκλείται ἀκριβῶς στὸν ὁμαδικὸ τῆς χαρακτήρα. Ὅλες οἱ ἄλλες Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας μποροῦν νὰ τε-

λεσθοῦν μὲ ἓνα ἢ δύο μόνο πρόσωπα. Ἡ θ. Λειτουργία εἶναι τὸ κατεξοχὴν κοινὸ καὶ ὁμαδικὸ ἔργον τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ ὁμαδικὸ στοιχεῖο εἶναι πολὺ ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸ ἀτομικὸ καὶ ἰδιωτικόν. Ἡ μία ἀνθρώπινη φωνή, ὅσο μελωδικὴ καὶ δυνατὴ καὶ ἂν εἶναι, δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὶς μελωδικὰς φωνὰς 20, 50, 100 ἢ 1000 ἀνθρώπων ποὺ ψάλλουν ὅλοι μαζί. Ἡ πιὸ συγκλονιστικὴ εἰκόνα τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀναφέρεται στὸν ὁμαδικὸ ὕμνον τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας πρὸς τὸ νικητὴ Ἰησοῦ: «Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὅχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὕδατων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν ὄρου τῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων: ἀλληλουϊα, ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ» (ιβ' 6)³.

Οἱ σύγχρονοι κοσμικοὶ ἄνθρωποι μόλις τελευταῖα ἀνακάλυψαν τὴ σημασία καὶ τὴ δύναμη τοῦ ὁμαδικοῦ στοιχείου. Οἱ ὁμαδικὲς ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας ἢ διεκδικήσεως δικαιωμάτων, τὰ συλλαλητήρια κ.λπ. εἶναι σήμερα καθημερινὰ φαινόμενα. Καὶ εἶναι τοῦλάχιστον κρίμα, ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, ποὺ εἴμαστε οἱ πρῶτοι διδάξαντες στὸ θέμα αὐτό, νὰ κρατᾶμε σὲ ἀχρηστία καὶ κατὰψυξὴ τὸ μεγαλεῖός αὐτὸ στοιχεῖο τῆς ὁμαδικῆς τέλεσης τῆς θ. Λειτουργίας.

3. Πολύτιμα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας πᾶν ὁμῶς θέματα ποὺ ἐξετάζομε στὴ σειρά τῶν ἀρθρῶν αὐτῶν ἐλ. στὸ νέο βιβλίον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σηλυβρίας κ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάρχου: «Ἐσάτε τῷ Κυρίῳ», ἐκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, 1990.

— Μουσείον ἐκμαγείων ἔργων ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

— Κορεατο - Ἑλληνικὸς Σύνδεσμος ἐπιστημόνων Κορεατῶν, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους σπούδασαν στὴν Ἑλλάδα.

— Μαθήματα Ἑλληνικῆς γλώσσης σὲ Κορεάτες.

— Ταμείον ὑποτροφῶν ἀπόρων Ὁρθόδοξων μαθητῶν καὶ φοιτητῶν.

— Κατασκηνώσεις νέων.

— Κατηχητικὰ σχολεῖα.

— Κατηχήσεις ἐνηλίκων Κορεατῶν, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίσουν τὴν ὀρθόδοξη πίστι.

— Μεταφράσεις καὶ ἐκδόσεις στὰ κορεατικὰ λειτουργικῶν καὶ θεολογικῶν βιβλίων.

— Φιλόπτωχος Ἀδελφότης κυριῶν.

Σ τ ῆ ν π ε ρ ι ο χ ῆ Κ Α - Π Υ Ο Ν Γ τῆς Κορέας:

— Ἱερὰ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Σ τ ῆ ν π ό λ ι Π Ο Υ Σ Α Ν, πρῶτο λιμάνι τῆς Κορέας:

— Ἱ. Ναὸς Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

— Ὁρθόδοξη Κοινότητα Κορεατῶν πιστῶν.

— Ποιμαντικὴ Μέρμνα Ἑλλήνων ναυτικῶν, ποὺ φθάνουν μὲ ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα στὸ λιμάνι τοῦ Πουσάν ἢ ἐργάζονται στὰ Ναυπηγεῖα τῆς γειτονικῆς πόλεως Οὐλσάν. Ἐξυπηρετεῖσι τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν πληρωμάτων, παροχὴ πνευματικῆς ἀναψυχῆς καὶ γενικώτερη συμβολὴ στὴν ἱκανοποίησι ἀναγκῶν τους.

Σ τ ῆ ν π ό λ ι Ἰ ν τ σ ό ν, ἐπίσης μεγάλο λιμάνι τῆς Κορέας:

— Ἱερὸς Ναὸς Ἀπ. Παύλου.

— Ὁρθόδοξη Κοινότητα Κορεατῶν πιστῶν.

— Ποιμαντικὴ Μέρμνα Ἑλλήνων ναυτικῶν, ἀνάλογη μὲ ἐκείνη τοῦ Πουσάν.

Σ τ ῆ ν π ό λ ι Τ σ ό ν - Τ ζ ο ύ:

— Ὁρθόδοξη Κοινότητα Κορεατῶν πιστῶν.

— Ναὸς ὑπὸ ἀνέγερσι.

Σ τ ό χ ω ρ ι ό Π α λ ά γ κ - Ρ ί:

— Ἱερὸς Ναὸς Ἀγ. Ἀνδρέου.

— Ὁρθόδοξη Κοινότητα Κορεατῶν πιστῶν.

Εἰς ὅλες τίς Ὁρθόδοξες Κοινότητες τῆς Κορέας, ἐκτός ἀπὸ τὴν λατρευτικὴν ζωὴν, ἀναπτύσσονται κατη-

χητικὲς καὶ φιланθρωπικὲς δραστηριότητες, ἀνάλογες μὲ ἐκεῖνες τῆς Σεούλ.

Στὴν Κορέα ἐργάζονται δύο Ἑλληνες καὶ ἕξι Κορεάτες κληρικοί, μία Ἑλληνίδα Μοναχὴ καὶ κατὰ διαστήματα βοηθοὺν κληρικοὶ καὶ συνεργάτριες ἐξ Ἑλλάδος.

ΙΝΔΙΑ

1. Στὴν πόλιν Κ α λ κ ο ύ τ α ὑπάρχουν:

— Μεγαλοπρεπὴς Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

— Κτίριο Γραφείων τοῦ Ναοῦ.

— Κατοικία γιὰ τὸν Ἱερέα.

— Ἑλληνικὸ Κοιμητήριον μὲ Παρεκκλήσιο.

Νέοι πιστοὶ προσέρχονται στὴν Ὁρθόδοξίαν.

2. Στὴν π ε ρ ι ο χ ῆ τ ῆ ς Δ υ τ. Β ε γ γ ά λ η ς:

— Δύο Ἱεραποστολικὲς Κοινότητες Ἰνδῶν πιστῶν.

— Παρεκκλήσια τοῦ Ἀπ. Θωμᾶ καὶ τοῦ Ἀπ. Βαρθολαμαίου.

— Κοινότητες ὑπὸ ἴδρυσιν.

Στὴν Ἰνδία ἐργάζονται ἱεραποστολικά τρεῖς Ἰνδοὶ κληρικοί.

ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ

— Ὁρθόδοξη Ἑλληνικὴ Κοινότητα Ἀπ. Λουκᾶ.

— Παρεκκλήσιο Ἀπ. Λουκᾶ.

— Μαθήματα ἑλληνικῆς σὲ ἑλληνοπαῖδες.

Τὴν Κοινότητα τοῦ Χόνγκ Κόνγκ ἐξυπηρετοῦν περαστικοὶ Ἑλληνες κληρικοί.

ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ

Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Κοινότητα ὑπὸ ὁργάνωσιν. Οἱ

λειτουργικές ανάγκες των μελών της εξυπηρετούνται από επισκέπτες Ιερείς στον Ἀρμενικό Ναό τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου.

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

— Ὁρθόδοξη Ἑλληνική Κοινότητα στήν Μανίλα.

— Ἰ. Ναός Ἀγ. Γεωργίου στήν Μανίλα.

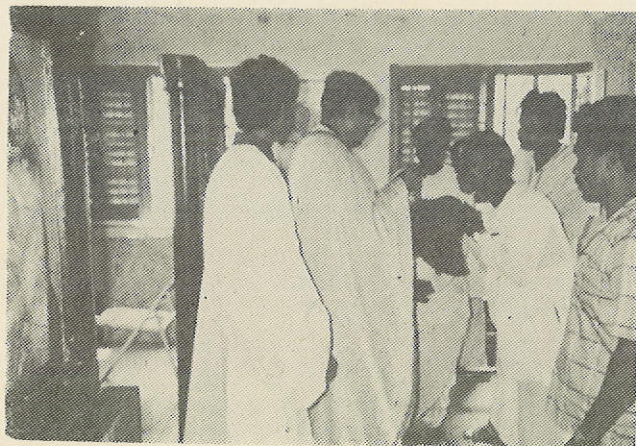
— Ἰ. Ναός Εὐαγγελισμοῦ στήν Μανίλα ὑπό ἀνέγερσι.

— Στό νησί MASBATE τῶν Φιλιππίνων: Ὁρθόδοξος Ναός τῆς Θεοτόκου - Ὁρθόδοξη Κοινότης Φιλιππινέζων πιστῶν - Φιλιππινέζος Ἱερεὺς καί ἕνας Μοναχός - Γυναικεία Μονή τεσσάρων Φιλιππινέζων - Ἀνδρική Μονή ὑπό ἀνέγερσι.

ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ

— Ὁρθόδοξη Ἑλληνική Κοινότητα εἰς JAKARTA.

— Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή στήν πόλι SOLO τῆς νήσου JAVA ἀπό δύο Ἰνδονήσιους κληρικούς, πού ἔχουν σπουδάσει στήν Θεολογική Σχολή Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης.

«Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε...».

— Μαθήματα μελέτης Ἀγ. Γραφῆς ἀπό τὸ πρῶτο τυπο τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης σὲ φοιτητὰς καί ἐπιστήμονας.

— Διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς σὲ νέους.

— Κατηχητικὰ κλημάκια σὲ περιοχὲς τῆς νήσου.

— Μεταφράσεις σὲ τοπικὲς διαλέκτους λειτουργικῶν κειμένων.

— Ὑπὸ ἀνέγερσι Παρεκκλήσιο καί Πρεσβυτέριο στήν πόλι SOLO.

— Ἰ. Ναός Ἀγ. Μεθοδίου στὸ χωριὸ GRASAK.

ΤΑΪΛΑΝΔΗ

Μετά τὴν ἐγκατάστασι Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στὸ BANG KOK καί λόγῳ διαδιώσεως ἐκεῖ ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, καθὼς καί λόγῳ τῶν διαρκῶς αὐξανομένων διερχομένων ἀπὸ τὴν Ταϊλάνδη Ἑλλήνων γιὰ λόγους ἐπαγγελματικούς, ἄρχισε ἡ προεργασία ἰδρύσεως Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος στήν πρωτεύουσα τῆς χώρας BANG KOK.

* * *

Αὕτη ἡ λιτὴ ἀπαρίθμησι τῶν ἱεραποστολικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, πού ὑπάρχουν καί ἐργάζονται σήμερα στήν Ἀπὼ Ἀνατολή ὑπὸ τὴν σκέπη τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου, χρειάζεται μιὰ ὀλιγόλογη, ἔστω, συμπλήρωσι:

— Πολύπλευρη ἡ ἱερὴ δραστηριότης: ἐκκλησιαστική, ἱεραποστολική, ἐθνική, ἐκπαιδευτική, φιλανθρωπική.

— Τεράστια ἡ σημασία τῆς υπάρξεως — καί τῆς ἐπεκτάσεως — αὐτῶν τῶν ὀρθοδόξων καί ἑλληνικῶν πυρήνων στήν ἀπέραντη περιοχὴ τῆς κεντρικῆς καί ἀνατολικῆς Ἀσίας.

— «Ὀλίγοι», ἐλάχιστοι οἱ κληρικοὶ Ἐργάτες στοὺς μακρυνοὺς αὐτοὺς Ἀμπελῶνες τοῦ Κυρίου μας. «Πολὺς» ὁ θερισμός...

— Ἀμέτρητα τὰ προβλήματα, μικρὰ καί μεγάλα, ὀλικά, γλωσσικά, πολλαπλῶν αἰτίων καί προσελεύσεων.

Γιὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω — καί πολλὰ ἄλλα πού δὲν χωροῦν σὲ μιὰ «συνοπτικὴ ἔκθεσι» — ἀπαραίτητη, ἀποφασιστικὴ ἦταν μέχρι τώρα καί θὰ εἶναι πάντα ἡ συμπράτασι — ὀλικὴ καί πνευματικὴ — πού προσφέρει τὸ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοί. Αὐτοὶ ὅλοι ἀποτελοῦν τοὺς πολυτιμοὺς ἀναντικατάστατους «Συνεργούς» στὸ ἱερὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἔθνων καί στήν Ἀπὼ Ἀνατολή.

Μόλις ἐκυκλοφόρησε δίχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἐκδοση, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καί πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα καί χρυσόδετο.

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ο ΟΡΟΣ «ΜΑΡΤΥΣ» ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΡΓΟΙΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΛΟΥΚΑ (ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΑΝΙΗΛ ΣΑΠΙΚΑ
Θεολόγου - Γεν. Ἱατροῦ - Ἱεροκέρυκος

Ὁ ὁρος «μάρτυς» χρησιμοποιούμενος τόσο παρ' ἀρχαίοις, ὅσον καὶ σήμερον ἔχει τὴν σημασίαν — βασικῶς τοῦλάχιστον — ἐνὸς ἀτόμου τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ περὶ ἀποδεικτέων περιστατικῶν.

1. Εἰς μὲν τὴν Νομικὴν ἐπιστήμην εἰδικώτερον σημαίνει τρίτον πρόσωπον ἐκτὸς τῶν διαδίκων καὶ τῶν δικαστῶν, τὸ ὁποῖον καταθέτει ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου ὅ,τι γνωρίζει περὶ τῶν ἀποδεικτέων περιστατικῶν.

Κατὰ τοῦ ἐμμάρτυρου μέσου ἀποδείξεως ἡ νομοθεσία πάντοτε ἐπέδειξεν ἐπιφυλακτικότητα. Δι' ὃ ἀφ' ἐνὸς μὲν περιορίσεν τοῦτο, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναθέτει τὴν ἐκτίμησιν τῆς μαρτυρίας εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ.

2. Εἰς δὲ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν πᾶν ἄτομον δύναται νὰ ἐξετασθῇ ὡς μάρτυς. Εἶναι ἀνίκανοι πρὸς μαρτυρίαν οἱ κωφοί, οἱ τυφλοί, οἱ μαινόμενοι, παρὰφρονες καὶ οἱ παντελῶς ἡλίθιοι, οἱ κληρικοὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνα πού ἔμαθον ἐκ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ οἱ ἄκρως μεθυσκόμενοι, οἱ ὀφείλοντες ἐχεμύθειαν περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἱατροί, μαῖαι, συνήγοροι, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ὡς πρὸς τὰ ἀπόρρητα τῆς ὑπηρεσίας των. Καὶ εἰς τὴν Ποινικὴν Δικονομίαν ἰσχύουν τὰ αὐτὰ ὡς καὶ εἰς τὴν Πολιτικὴν τοιαύτην μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὸ θέμα τοῦ ὄρκου οἱ κληρικοὶ ἢ οἱ ἱερωμένοι παντὸς θρησκευματος, ἀπαγορεύοντος αὐτοῖς τὸν ὄρκον, δὲν ὀρκίζονται, ἀλλὰ ποιοῦνται διαβεβαίωσιν ἐπὶ τῇ ἱερῶσυνῃ των.

3. Εἰς τὴν θρησκείαν τέλος «μάρτυς» εἶναι ὁ διὰ τὸν Χριστὸν διωχθεὶς καὶ θυσιάσας τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ τοῦ Β' αἰῶνος ἐτηροῦντο ἑορταὶ πρὸς τιμὴν των. Αἱ ἑορταὶ ἐκαλοῦντο γενέθλια τῶν μαρτύρων, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου των ἐγεννήθησαν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἡ ἐκκλησία ἔχει ὀρίσει τὸ Σάββατον πρὸς τιμὴν τῶν μαρτύρων. Ἡ δὲ στρατιὰ τῶν μαρτύρων τῆς Χριστιανικῆς πίστεως εἶναι ἀναρίθμητος.

4. Ἐν προκειμένῳ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς κυρίως τοὺς Ἀποστόλους τοὺς ὀνομάζει «μάρτυρας» δηλ. τονίζει ὅτι αὐτοὶ φέρουν τὴν ἀληθὴ μαρτυρίαν περὶ πάντων, ὅσων ἐδίδαξεν καὶ ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς, ὡς ἐπίσης καὶ δι' ὅλα τὰ γεγονότα πού συνδέονται μὲ τὸ

πρόσωπόν Του, ἰδίως δὲ μὲ τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως¹.

Ἡ λέξις μάρτυς ἀπαντᾷ ἐν νομικῇ καὶ θρησκευτικῇ ἐννοίᾳ. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ περιεχόμενον τῆς «μαρτυρίας» κάποιου μάρτυρος ἀναφέρεται εἰς ἱστορικὰ γεγονότα, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς ἀληθείας καὶ ἀπόψεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν διευρύνεται ἡ σημασία τῆς λέξεως «μαρτυρία». Δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰ πραγματικὰ γεγονότα, ἀλλ' ἐπιπροσθέτως καὶ πεποιθήσεις ἢ ἀληθείας, περὶ τῶν ὁποίων ἔχει πεισθεῖ ὁ μάρτυς καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἐμπειρικὴν διερεύνησιν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν.

Εἰς τὴν Π. Δ. ὁ Θεὸς καλεῖ τὸν Ἰσραὴλ «μάρτυρα» Αὐτοῦ. Ἡ μαρτυρία αὐτὴ στηρίζεται εἰς τὴν καθοδήγησιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἀποκάλυψιν καὶ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν Κ. Δ. τὸ περιεχόμενον τῆς «μαρτυρίας» λαμβάνει εὐρύτερον καὶ ἀκριβέστερον νόημα. Τὸ πρόσθετον στοιχεῖον εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Λόγου, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ θρησκευτικὴ ἀλήθεια. Κριτήριον λοιπὸν τῆς «μαρτυρίας» ἐν τῇ Κ. Δ. εἶναι τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου.

Κατὰ πρῶτον λοιπὸν ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν «οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ λόγου»². Ἐνταῦθα ἐπιθυμεῖ νὰ τονίσῃ ὁ Λουκᾶς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἤκουσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ εἶδον τὰ θαύματά Του, εἰς τρόπον ὥστε ἀμέσως καὶ οὐχὶ ἐξ ἐνδιαμέσου τινὸς πηγῆς ἔλαβον γνῶσιν αὐτῶν. Συνεπῶς ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ὁμιλοῦν μετὰ τῆς μεγαλυτέρας βεβαιότητος περὶ πραγμάτων «ἃ εἶδον καὶ ἤκουσαν»³. Κατὰ συνέπειαν ὅχι μόνον ἤκουσαν καὶ εἶδον πᾶν ὅ,τι θὰ ἐξήρκει νὰ βεβαιώσῃ τὴν πίστιν των, ἀλλὰ καὶ εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν θὰ ἀνεφύετο ἀμφιβολία τις παρ' αὐτοῖς, εἶχον πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ διακριβώσουν καὶ νὰ διαλευνῶνουν τὰ κατ' αὐτήν.

Ἀλλαχοῦ ὁ Ἱερ. Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει ὅτι «πάν-

1. Πράξ. α' 22.

2. Λουκ. α' 2.

3. Πράξ. δ' 20.

τες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον...»⁴ καὶ πάλιν «ἐσσεσθέ μου μάρτυρες...»⁵. Τονίζει ἐδῶ ὁ Λουκᾶς ὅτι πάντες ἐδίδον ἀγαθὴν μαρτυρίαν περὶ αὐτοῦ βεβαιούντες ὅτι ἐκήρυττεν ἄριστα. Εἰς τὸ κεφ. κδ' 46-49 ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει ἐπίσης περὶ μαρτυρίας τῶν Ἀποστόλων ὡς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα σημεῖα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πράξεων⁶. Ἡ μαρτυρία τῶν Ἀποστόλων εἰς τὸ κδ' κεφ. δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς ἱστορικά γεγονότα, ἐπικεντρὸν τῶν ὁποίων ἦτο τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀληθείας, ὡς καὶ εἰς τὸ «κηρυχθῆναι...»⁷.

Εἰς τὰ ἔργα τοῦ Λουκᾶ καταφαίνεται σαφῶς ὅτι ἀμφοτέρω τὰ στοιχεῖα τοῦ περιεχομένου τῆς «μαρτυρίας», τουτέστιν γεγονὸς καὶ ἀλήθεια εἶναι ἀδιαχώριστα, καθόσον οὐδεὶς «μάρτυς» δύναται νὰ «μαρτυρήσῃ» περὶ τῶν ἱστορικῶν τούτων γεγονότων, δίχως νὰ ἐξάρῃ συγχρόνως καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν.

Φυσικὰ ἡ ἀξία τῶν γεγονότων δὲν δύναται νὰ διακριθῇ ἢ ἐπιβεβαιωθῇ ὑπὸ τοῦ μάρτυρος, παρὰ μόνον νὰ οἰκειοποιηθῇ διὰ τῆς πίστεως.

Ἐπομένως ἡ ἐξέτασις τοῦ Λουκᾶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ προσώπου τῶν «αὐτοπτῶν μαρτύρων» καθίσταται ἀκρῶς ἀναγκαία.

Μεγίστην σημασίαν ἔχουν τὰ προσόντα τοῦ μάρτυρος. Εἰς τὴν φράσιν «ὕμεις μάρτυρες τούτων»⁸ διαβλέπομεν τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἀπόστολοι θεωροῦνται κατάλληλοι ὡς μάρτυρες. Οὗτος δὲ εἶναι ἔγκυρος, διότι ἡ μαρτυρία τῶν ἐδράζεται ἐπὶ τῆς προσωπικῆς τῶν ἐμπειρίας ἀφ' ἑνός, ὅσον ἀφορᾷ τὰ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ συνδεδεμένα γεγονότα, ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς προσοικειώσεως τῆς ἀξίας τῶν γεγονότων διὰ τῆς πίστεως.

Πρῶτον λοιπὸν στοιχεῖον τῆς «μαρτυρίας» εἶναι τὸ ἴδιο τὸ ἱστορικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ ἐμπειρία ὁποιοῦδήποτε ἀτόμου, ἀκόμη καὶ ἀπίστου, ἐπειδὴ ἔχει γενικὴν καὶ ἀντικειμενικὴν ἀξίαν.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς σαφῶς τονίζει, ὅτι οἱ μάρτυρες δηλ. οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν «προκεχειροτημένοι» ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ εἶχον ἐφοδιασθῇ διὰ τῶν ἀναγκαίων προσόντων πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου τῶν⁹.

Κατὰ ταῦτα ἡ «μαρτυρία» τῶν κατὰ χρέος πλέον μαρτύρων ἀποτελεῖ ἓν ἐνιαῖον σύνολον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἱστορικὸν γεγονός καὶ μαρτυρία περὶ αὐτοῦ συνθέτουν

ἀρραγῇ ἐνότητι καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ὁ μάρτυς ἀντλεῖ τὴν δύναμιν τῆς μαρτυρίας τοῦ γεγονότος καὶ τὴν ἀξίαν του.

Ἡ συναίσθησις τοῦ μάρτυρος, ὅτι φέρει μαρτυρίαν περὶ ἐνὸς γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἰδιάζουσιν δι' αὐτὸν σημασίαν, καταλήγει εἰς τὴν ἀφομοίωσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ γεγονότος τούτου.

Οὕτω καθίσταται σαφές ὅτι αἱ εὐαγγελικαὶ διηγήσεις δὲν παρέχουν μίαν «οὐδετέραν» περιγραφὴν περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ, διότι εἰς τὰς διηγήσεις ταύτας παρατηροῦμεν τὴν πίστιν τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ προσδίδει νόημα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἱστορίαν.

Πασιφανῶς διαπιστοῦται ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Λουκᾶ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὡς «μάρτυρες» τοῦ Ἰησοῦ, ἦσαν ἐν ταῦτῳ καὶ φύλακες τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ. Οἱ Δώδεκα εἶχον τὸ ἐξαιρετικὸν προνόμιον, ὅπως «μαρτυρήσουν» ὅτι ὁ «ἱστορικὸς» Ἰησοῦς καὶ ὁ ὑψωθείς Χριστὸς τῆς πίστεως ἦτο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καὶ ὅτι ὁ σαρκωθείς Κύριος ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος ὡς ὑψωθείς Κύριος.

Δεύτερον στοιχεῖον τῆς μαρτυρίας εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, καλοῦν εἰς μετάνοιαν καὶ πίστιν εἰς αὐτόν. Τοῦτο ὑπερέχει τοῦ πρώτου στοιχείου.

Ἐπίσης ὡς «μάρτυρες» οἱ Ἀπόστολοι κατέστησαν συγχρόνως καὶ «ἐρμηνεῖται» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὸν Λουκᾶν πάντοτε, ἡ ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἀπόδειξις τῶν γεγονότων αὐτῶν δὲν ἀρκεῖ, διότι ἡ «μαρτυρία» τῶν Ἀποστόλων πέπρωται νὰ ἔχῃ αἰώνιον χαρακτῆρα, διαιωνίζουσα τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο, οὐσιαστικὸς παράγων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου εἶναι ἡ ἰκανότης αὐτῶν πρὸς κατανόησιν τῶν Γραφῶν ἀφ' ἑνός καὶ ἡ ἰκανότης πρὸς ὀρθὴν ἐρμηνείαν ἀφ' ἑτέρου.

Ἀκολούθως, κατὰ τὴν ἐνώπιον τῶν ἑνδεκα καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς ἐμφάνισιν τοῦ Ἀναστάντος παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ Λουκᾶς προσδίδει ἓνα ἰδιαίτερον τόνον εἰς τὴν ὅλην διήγησιν. Σκοπὸς τῶν ἐμφανίσεων τούτων τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἦτο οὐ μόνον ἡ ἐδραίωσις τῆς ἐμπειρικῆς μαρτυρίας τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἡ ἰκάνωσις πρὸς ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῶν Γραφῶν.

Ἐν κατακλείδι ἡ «μαρτυρία» αὕτη τῶν Ἀποστόλων περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας τοῦ ἔργου του, δέον ὅπως φέρῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀλαθῆτος διὰ τῆς ἐγγυήσεως τοῦ Ἀγ. Πνεύματος. Κατ' οὐσίαν λοιπόν, ὁ ἀληθὴς καὶ ἀψευδὴς «μάρτυς» τοῦ Χριστοῦ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἀγ. Πνεῦμα, ἐνῷ οἱ Ἀπόστολοι εἶναι φορεῖς τῆς μαρτυρίας ταύτης καὶ τὰ

4. Λουκ. δ' 22.

5. Πράξ. α' 8.

6. Πράξ. β' 22. Λουκ. ια' 48. Πράξ. β' 32. Πράξ. γ' 15.

15. Πράξ. ε' 32. Πράξ. ι' 39. Πράξ. ιγ' 31. Πράξ. στ' 13.

13. Πράξ. ζ' 58. Πράξ. ι' 41. Πράξ. κδ' 15. Πράξ. κδ' 20.

7. Πράξ. κδ' 47.

8. Λουκ. κδ' 28.

9. Λουκ. κδ' 48. Πράξ. β' 32, γ' 15 κ.ἐξ., ε' 31 κ.ἐξ. Πράξ. ι' 41.

Η ΓΡΑΦΟΚΕΝΤΡΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΤΗΧΗΤΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ (313-386)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ
Ἱεροκήρυκος

Οἱ μισιονάριοι τοῦ Προτεσταντισμοῦ, οἵτινες, ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐπέδραμον, εἰς τὴν τουρκοκρατούμενην Ἑλληνορθόδοξον Ἀνατολήν, πλὴν τῶν Σχολείων, Νοσοκομείων καὶ διανομῶν τροφίμων καὶ ἄλλων δελεασμάτων βοηθείας, ἐβάσισαν τὴν προσηλυτιστικὴν προπαγάνδαν των, κυρίως, ἐπὶ τοῦ ὅτι, «ἡ θρησκευτικότητης τῶν Ρωμίων, δὲν ἦτο οὔτε γραφοκεντρική, οὔτε χριστοκεντρική. Καὶ ἐκαυχήθησαν, ὅτι, ἔκαμαν «ἰεραποστολικὸν ἔργον», εἰς τὰ «τέκνα τῶν Ἠρώων καὶ τῶν Μαρτύρων καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας», καὶ προσέφεραν, εἰς αὐτά, Γραφὴν καὶ Εὐαγγέλιον. «Κατ' οὐσίαν, ἐνέπνευσαν πνεῦμα ἀντιεκκλησιαστικὸν καὶ ἀντιπαραδοσιακόν, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν πεμπτοσύαν τοῦ ποικιλομόρφου καὶ ποικιλονόμου Προτεσταντισμοῦ (ἀπὸ τοῦ Λουθήρου, τοῦ Καλβίνου, τοῦ Ζβιγγλίου, τοῦ Μελάγχθονος καὶ τῶν Βαπτιστῶν, μέχρι καὶ τῶν Ἀντιτριαδικῶν Γιεχωβαδιστῶν καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν Σαββατιστῶν καὶ Πεντηκοστιανῶν).

Ἀφαιρεθέντος, λοιπόν, τοῦ γνώμονος καὶ κανόνος τῆς Ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν, κατὰ τὴν αὐθεντικὴν Ἐκκλησιαστικὴν - Παραδοσιακὴν ἑρμηνείαν, εὐεξηγήτως, κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν, νεωτεριστικὴν, αὐθαίρετον ἑρμηνείαν, ἀνεπήδησαν, εἰς τὸ μέσον, αἱ ἀνάλογοι καὶ ἰσάριθμοι προτεσταντικαὶ Ὁμολογίαι, Αἰρέσεις καὶ Παραφράδες, καταπατηθέντος τοῦ βασικοῦ Ἀποστολικοῦ Λόγματος: «Εἰς Κύριος, Μία Πίστις, Ἐν Βάπτισμα» (Ἐφεσ. 4,5). Ὁ Ἀγ. Κύριλλος, Κατηχητὴς καὶ Ἐπίσκοπος τῆς Μητροῦς τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱερουσαλήμ, ἐκπροσωπῶν τὸ ἀρχαῖον Ἀποστολικὸν Ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, τὸ πρὸ τοῦ 313, ἔτους γεννήσεώς του, σύγχρονος καὶ συνόμιλος τῶν Ἀθανασίων, τῶν Βασιλείων καὶ τῶν Γρη-

γορίων, Οἰκουμενικὸς τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλος, εἰς τὰς ἀποτελούσας στοιχειώδη Δογματικὴν, βασικὴν καὶ θεμελιώδη Διδασκαλίαν Ἐκκλησιαστικὴν «Κατηχήσεις» του, ἀποδεικνύεται γ ρ α φ ο κ ε ν τ ρ ι κ ῶ τ α τ ο ς καὶ χ ρ ι σ τ ο κ ε ν τ ρ ι κ ῶ τ α τ ο ς, ἀπηχῶν τὸ καθολικὸν καὶ γενικὸν πνεῦμα τῆς Ἀρχαίας Μῆδος Ἀγίας Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ Πίστις καὶ Διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἀγ. Κύριλλον, δὲν εἶναι «ἀνθρώπινοι εὐρεσιολογία... διδασκαλίαι καὶ ἀνθρώπινα σοφίσματα». Τὸ ἐπικεντρον τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως καὶ Διδασκαλίας εἶναι, ὅτι, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ «Χριστὸς ἐν ἡνωθώπῃ σε οὐχὶ μάτην». Τὴν Σάρκωσιν καὶ Ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ αἰῶνας, πρότερον, προκατήγγειλαν «Προφητῶν αἱ προρρήσεις». Καὶ ταύτην τὴν Πίστιν «ταύτην... τὴν Παρακαταθήκην», ἡ Ἐκκλησία τηρεῖ «ἄσειστον καὶ ἀμετακίνητον, πιστεύουσα Θεὸν ἄνθρωπον γενόμενον». «Αἱ θεῖαι Γραφαὶ» αἱ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐμπεπιστευμένοι, θεμελιώνουν καὶ κατοχυρώνουν ταύτην τὴν Πίστιν, ταύτην τὴν Παρακαταθήκην, ἥτις ἐξασφαλίζει «ἡμῶν τὴν σωτηρίαν» (Κατήχ. 12,16).

Μόνον ὁ «γνωρίζων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τῆς μακαριότητος μετέχει, ὁ δὲ ἀρνούμενος τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, δειλαίος ἐστι καὶ ἄθλιος» (Κατήχ. 11,3). Ἐπὶ τῆς Πίστεως τῆς Ἀληθείας, ὅτι, Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς ἐστι τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος (Μαθ. 16,18) ὠκοδόμησεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν. «Ἡ ἁγία αὕτη καὶ Μήτηρ ἡμῶν ἀπάντων Ἐκκλησία, νύμφη μὲν ἐστι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, (γέγραπται γὰρ καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἡγάπησε

ὄργανα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος κατὰ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Συμπεραίνεται λοιπόν ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ὅτι ἡ παράθεσις τῶν γεγονότων ὑπὸ τινος μάρτυρος συμπεριλαμβάνει καὶ τὰς προσωπικὰς ἐντυπώσεις τοῦ μάρτυρος καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ ἐκ τῶν γεγονότων.

Μαρτυρία καὶ μάρτυς συμπλέκονται εἰς μίαν ἀδιά-

σπαστον ἐνότητα. Ἡ σημασία τοῦ γεγονότος καὶ τὸ γεγονός συμπλέκονται ἀρρήκτως, ὥστε ὁ μάρτυς ν' ἀφομοιοῦται ὑπ' αὐτῶν. Μοναδικὸν παράδειγμα οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου, οἱ ὅποιοι ἐβίωσαν τὸ γεγονός τῆς Ἀπολυτρώσεως καὶ εἶχον προκαθορισθῆ ἐκ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ μεταβιβάσουν αὐτὸ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ εἰς τοὺς ἐπομένους.

ΑΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ *

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Κ. ΔΡΙΤΣΑ

Τὸ αὐτὸ ὑποστηρίζει καὶ εἰς τὸν στίχον 3 τοῦ ἰδίου κεφαλαίου «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν». Ἡ ἔκφρασις τοῦ Παύλου περὶ Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ, εἶναι ἡ πλέον χαρακτηριστικὴ ἐξ ὅλων τῶν ἐκφράσεων εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ (ὡς π.χ. «λαὸς τοῦ Θεοῦ» ἐν Ρωμ. ΙΑ' 1, Β' Κορ. ΣΤ' 16 κ.λπ.), καὶ ὁ ὅρος οὗτος ἐνέχει περιεχόμενον πλέον ἐκείνου τοῦ ὁποῖον ἀποδίδομεν εἰς αὐτὸν ἐκ πρώτης

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 187 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 10 τεύχους.

τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς (Ἐφ. 5,25), τύπον δὲ καὶ μίμημα ἔχει τῆς ἁνθ. Ἱερουσαλήμ, ἣτις ἐλευθέρα ἐστὶ καὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν (Γαλάτ. 4,26)» (Κατήχ. 18,26).

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία τοῦ Ἰσραήλ, μετὰ τὴν χριστοκτονίαν, ἀπεβλήθη. «Ἀφοῦ δὲ διὰ τὰς γενομένας, κατὰ τοῦ Σωτῆρος, ἐπιβουλὰς, ἀπεβλήθησαν Ἰουδαῖοι τῆς Χάριτος, δευτέραν ὠκοδόμησεν, ἐξ ἐθνῶν, ὁ Σωτήρ, τὴν τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν, περὶ ἧς εἶπε τῷ Πέτρῳ καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι Ἀδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς (Ματθ. 16,18)... Περὶ ταύτης τῆς Ἀγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας, γράφει, πρὸς Τιμόθεον, ὁ Παῦλος· ἵνα εἰδῆς, ἐν οἴκῳ Θεοῦ ζώντος, πῶς δεῖ ἀναστρέφεσθαι, ἣτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζώντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Κατήχ. 18,25). Χριστιανέ, βεβαπτισμένε καὶ μυρωμένε, λέγει ὁ Ἀγ. Κύριλλος Ἱεροσολύμων «Παράμενε, ἐν ταύτῃ τῇ Ἀγίᾳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, διαπαντός, ἐν ἣ καὶ ἀνεγεννήθης» (Κατήχ. 18,26). «Πίστιν δὲ ἐν μαθήσει καὶ ἐπαγγελίᾳ κτῆσαι καὶ τήρησον μόνην, τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σοι παραδιδομένην, τὴν ἐκ πάσης Γραφῆς ὠχυρωμένην... καὶ ἡ Πίστις αὕτη, ἐν ὀλίγοις ῥήμασι, πᾶσαν τὴν ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ Καινῇ (Διαθήκῃ) τῆς εὐσεβείας γνῶσιν ἐγκεκλίπεται... κράτει τὰς παραδόσεις... καὶ ἀπόγραψον αὐτὰς εἰς τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου (Πρμ. 7,3)» (Κατήχ. 5,12).

Ἐλθὼν ὁ Κύριος, κατὰ τὴν Δευτέραν Αὐτοῦ Παρουσίαν, θὰ ζητήσῃ, ἐὰν τηροῦν τὴν, ἣν παρέδωκε, σωτήριον Πίστιν, οἱ ἄνθρωποι (Λουκ. 18,8. Ἐβρ. 10,37. Β' Πέτρ. 3,8-9). Ταύτην, λοιπόν, τὴν Πίστιν

ᾗθεως. Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ ἐνταῦθα ὄχι περὶ ἐνὸς σώματος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ σημερινοῦ «σωματεύου», ἀλλὰ περὶ Σώματος Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐδημιούργησε καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου παραμένει ἡνωμένος εἰς τὸν αἰῶνα. Τὸ πρῶτον, ἀπαντᾷ ὁ ὅρος εἰς τὸ ΣΤ' κεφ. τῆς Α' Κορινθίους ὅπου ὁ Παῦλος, ἀμυνόμενος τῆς διατηρήσεως τῆς καθαρότητος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ ἐπιτιμῶν τὴν πορνείαν, καταλήγει: «οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐσίν»; καὶ συνεχίζει: «ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύ-

τῆς Ἐκκλησίας «τήρει μετ' εὐλαθείας... μὴ σου συλλήσῃ ὁ ἐχθρὸς» μὴ τις αἰρετικὸς παρατρέψῃ τι τῶν παραδιδόμενων... Θεὸς δέ, παρὰ σοῦ, ἀπαιτεῖ τῆς παρακαταθήκης τοὺς λόγους. Διαμαρτύρομαι, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, ἐνώπιον τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μαρτυρήσαντος, ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαι ταύτην τὴν παραδεδομένην Πίστιν ἄσπιλον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ... καὶ, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν Αὐτοῦ, ζητεῖ τὴν παρακαταθήκην ὁ Δεσπότης· ἦν καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων· ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν (Α' Τιμ. 6,16). Ὡς δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Ἡ Μία Ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολική, ἀδιαίρετος δὲ καὶ ἄσχιστος Ἐκκλησία, ἐν τῇ θεοπνεύστῳ καὶ θεοκυβερνήτῳ Αὐθεντίᾳ αὐτῆς, ἀπεφάνθη, διὰ Τοπικῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, περὶ τῶν γνησίων καὶ αὐθεντικῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἀναγνωρίσασα, ὡς κανονικά, τὰ 49 Βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ 27 τὰ Βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὰ δυνάμενα τὸν Χριστιανὸν «σοφίσαι εἰς σωτηρίαν» (Β' Τιμ. 3,15. Κυρίλλ. Ἱεροσ. Κατήχ. 4,35-36). Ταύτας, λοιπόν, τὰς Ἀγίας Γραφὰς «μόνας μελέτας σπουδαίως... Πολύ σου φρονιμώτεροι καὶ εὐλαβέστεροι ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἐπίσκοποι... οἱ ταύτας παραδόντες. Σὺ οὖν, τέκνον τῆς Ἐκκλησίας ὦν, μὴ παραχάραττε τοὺς θεσμούς... τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ἀσφαλίζου, νηστεύεις, προσευχαῖς, ἐλεημοσύναις, καὶ θεῶν λογίων ἀναγνώσμασιν...» (Κατήχ. 4,35-37).

ματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ». Λέγων ὁ Παῦλος «μέλη Χριστοῦ», ἐννοεῖ τίποτε περισσότερο καὶ τίποτε ὀλιγώτερον. Τὸ πῶς καθίσταται ὁ πιστὸς Μέλος Χριστοῦ, ἐπεξηγεῖ κατωτέρω εἰς τὸ κεφ. Ι' 14-21, ὅπου διδάσκει τὴν μυστικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν κοινωνίαν τῶν «πολλῶν», διὰ τοῦ Ποτηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τοῦ ἄρτου: «ποτήριον δ' εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; τὸν ἄρτον δὲ κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος Χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν...».

Διὰ τῆς συμμετοχῆς, ὅθεν, τῶν πιστῶν εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ἐνοῦνται οὗτοι ψυχῇ τε καὶ σῶματι, μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καθιστάμενοι Μέλη Ἐκείνου. Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης εἶναι, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ, δὲν ἐνούμεθα οἱ πιστοὶ μετὰ τοῦ Χριστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀλλήλων «ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν». Ἐντεῦθεν ἐπιτυγχάνεται ἐν Χριστῷ καὶ διὰ τῆς κοινωνίας Ἐκείνου ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἡ ἐνότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· τὸ τόσον σπουδαῖον συστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ Κύριος ἐν ἀγωνίᾳ προσηυχήθη. Διὰ τῆς κλάσεως τοῦ ΕΝΟΣ ἄρτου καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ ΕΝΟΣ ποτηρίου, ἐνοῦνται ἅπαντες οἱ πιστοὶ εἰς ἓν σῶμα, παρ' ὅλην τὴν τοπικὴν διαφορὰν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπου κεχωρισμένως τελεῖται τὸ Μυστήριον (Κολ. Β' 10). Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἐνότητος εἰς τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀκριβῶς τὸ κέντρον τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ πνεύματος, εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πρὸς τὸν Χριστὸν πρέπει νὰ ἀποβλέπη πᾶσα ἐνέργεια καὶ σκέψις τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ζωοποιῶ δυνάμει, ὀφείλει νὰ ἀντλή τὸν χυμὸν τῆς πνευματικῆς ζωῆς, οὕτως ὥστε τὸ πνευματικὸν μυστικὸν Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, «συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ ὀνόματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. Δ' 16).

Ἡ ἐνότης περὶ τὴν πίστιν διδάσκεται σχεδὸν εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως σαφῶν θεολογικῶν ὅρων, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τῆς χρήσεως συμβολικῶν εἰκόνων. Ὁ Παῦλος θεωρεῖ αὐτονόητον τὴν σπουδαιότητα τῆς διατηρήσεως τῆς μιᾶς πίστεως, διότι τὸ ἀντικείμενον τῆς πίστεως ἡμῶν εἶναι ὁ «Εἷς Κύριος...»... «Εἷς Θεὸς πάντων καὶ πατήρ, ὁ ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν». Ἡ μετ' ἐπιμονῆς ἐπανάλυψις τῶν τὴν ἐνότητα δηλοῦσιν ἐκφράσεων, εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, ἔχει διπλοῦν σκοπὸν: θεωρητικὸν καὶ πρα-

κτικόν. Ἐπιθυμεῖ καὶ προσπαθεῖ, διὰ τῆς διδασκαλίας περὶ διαφυλάξεως τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως, νὰ ἐμπεδώσῃ εἰς τοὺς πιστοὺς, τὴν ὑψηλὴν δογματικὴν Θεολογικὴν ἀλήθειαν καὶ ἀρχὴν περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιδιώκει, ὡς ἀγαπῶν καὶ πονῶν ποιμενάρχης, νὰ προφυλάξῃ τοὺς πιστοὺς ἐκ τῶν κινδύνων τῆς περὶ τὴν πίστιν διαιρέσεως καὶ διασπάσεως, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς καταστρεπτικὸν παράγοντα διὰ τὸ Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προσπάθεια δὲ αὕτη, ὑποδηλοῖ τὴν συνειδησιν καὶ πίστιν τοῦ Παύλου, ὅτι οἱ πλείστοι χριστιανοὶ παραληπτὰ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, εἶναι προσέτι «γῆπιοι» περὶ τὴν κατανόησιν τῶν θείων καὶ αἰωνίων ἀληθειῶν καὶ δέονται μιᾶς τοιαύτης ἐνισχύσεως «μέχρι καταντήσωμεν πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὦμεν γῆπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυδεῖα τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. Δ' 13-16).

Ὅταν δὲ διαφυλαχθῇ ἡ περὶ τὴν πίστιν ἐνότης ἐντὸς τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ὑπάρξῃ κατὰ συνέπειαν καὶ ἐνότης περὶ τὴν «εἰρήνην» καὶ τὴν «ἐλπίδα» τῆς κλήσεως τῶν πιστῶν. Ἡ ἐνότης αὕτη περὶ τὴν πίστιν εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, ὑπαγορευομένη ἐκ τῆς ἀρμονικῆς λειτουργίας τοῦ πνευματικοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας Κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ Χριστός, ὡς κεφαλὴ, εἶναι τὸ κέντρον τῆς δυνάμεως, τῆς σκέψεως, τῆς ἐξουσίας, καθ' ὅτι, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα συμβαίνει, ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκκινοῦν πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι καὶ λειτουργίαι τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Ὅταν ἐκλείψῃ ἡ ἐνότης αὕτη καὶ ἡ ἀρμονία τῶν «μελῶν», τότε παύει αὐτομάτως ἡ ὁμαλὴ καὶ προοδευτικὴ λειτουργία τοῦ σώματος, ὡς ἐνὸς συνόλου. Τοῦτο ἐξεικονίζει θαυμασιῶς ὁ Παῦλος ἐν Α' Κορ. ΙΒ' 12-27 «καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἐστίν ἐν μέλος, ἀλλὰ πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ ποὺς, ὅτι οὐκ εἰμι χεῖρ, οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ σώματος, - οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἐστίν ἐκ τοῦ σώματος; εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις;... Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους».

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἐπίσης τὸ κέντρον τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐνοῦνται μετ' Αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς θείας

Εὐχαριστίας (Α' Κορ. Ι' 16-17), κατὰ τὴν ἰδίαν Αὐτοῦ ρῆσιν: «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ» (Ίω. ΣΤ' 54). Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ παράγων «ἐνότης» εἶναι τόσον σπουδαῖος εἰς τὴν ζωὴν καὶ δρᾷσιν τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος παρεκάλεσεν εἰδικῶς τὸν Πατέρα Θεὸν ἵνα «πάντες ἐν ὧσιν» «καθὼς ἡμεῖς». Διαβλέπει δὲ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτι ἡ περὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν θρησκευτικὴν - μυστηριακὴν ζωὴν ἐνότης, θὰ ἀποτελέσῃ παράγοντα θετικὸν διὰ τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν τῆς νέας πίστεως ἀνὰ τὸν κόσμον. Ἐξ ἧς καὶ ἡσθάνετο τὸ περιβάλλον καὶ τοὺς πανταχόθεν κινδύνους, οἱ ὁποῖοι προέβαλλον ἤδη εἰς τὸν δρόμον τῆς Ἐκκλησίας. Ἄνευ τῆς ἐνότητος, θὰ συνέβαινε ἵσως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος περιστατικῶς διετύπωσεν: «πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτὴν ἐρημιοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτὴν οὐ σταθίσεται» (Ματθ. ΙΒ' 25).

Ἡ συνεχὴς ἔκκλησις τοῦ Παύλου, ὅθεν, πρὸς ἐνότητα περὶ τὴν Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀπολύτως ἡτιολογημένη. Περαιτέρω διδάσκει καὶ υποστηρίζει ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Χριστὸς ὡς ἐκ τῆς κεντρικότητας θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι ἡ πηγὴ πάσης ἀληθοῦς γνώσεως, σοφίας καὶ ἀληθείας. Ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπίνη σοφία καὶ ἐπιστήμη τοῦ «αἰῶνος τούτου», εἶναι —συγκρινομένη πρὸς τὴν θείαν πανσοφίαν— «μωρία» καθ' ὅτι τὸ «μωρὸν τοῦ Θεοῦ, ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ» (Α' Κορ. Α' 25). Ὁ Χριστὸς, ὡς ἔχων ἅπαντα τὰ γνωρίσματα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐφοδιάζει καὶ φωτίζει τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, τῆς ἀληθοῦς θεωρήσεως τοῦ σκοποῦ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου: «σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκε» (αὐτόθι στίχ. 6-7). Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι σπουδαῖον διὰ τὴν περαιτέρω ἔκθεσιν τῆς περὶ Πολιτείας ἀντιλήψεως τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου. Πῶς δηλ. ὁ Παῦλος, ἐνῶ δι' αὐτὸν οἱ ἄρχοντες τοῦ αἰῶνος τούτου εἶναι πεπλανημένοι καὶ ἀνίκανοι νὰ εὑρουν τὴν ἀλήθειαν, προτρέπει εἰς ἀπόλυτον ὑπακοὴν πρὸς αὐτούς;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλή: Ὁ Παῦλος κάμνει ὀξεῖαν διαστολὴν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει «σαρκικὴν», πρὸς τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ τὴν ὁποίαν ὀνομάζει «πολυποικίλον» καὶ γέμουσαν «θησαυρῶν» καὶ ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ

Μυστηρίου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὡς καὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτονόητον τυγχάνει ὅτι ὁ Παῦλος, διὰ τοῦ ὅρου «ἀνθρωπίνη σοφία», δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπορρίψῃ πᾶσαν καρποφορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἀλλὰ τὴν γνῶσιν ἐκείνην μόνον, ἡ ὁποία, φυσιομένη ἐναντιοῦται πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ διαστρέφει ταύτην. Ταυτοχρόνως, διδάσκει περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι Οὗτος εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια ἡ ὁποία ἐκφράζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. Γ' 15). Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ, κατὰ τὴν Πτώσιν, διαστραφέντων τῶν λοιπῶν πνευματικῶν καὶ ἡθικῶν ἀξιών, διεστράφη καὶ ἡ ἀλήθεια ἐν τῷ κόσμῳ, παρ' ὅλην τὴν διαρκῆ ἀναζήτησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ὅμως καὶ τοῦ Εὐαγγελίου Του, ἐφανέρωθη καὶ πάλιν ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια εἰς τὸν κόσμον (Ίω. Η' 45 - ΙΗ' 37) ἡ ὁποία ἤδη μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἐνυπάρχει ἐν πληρότητι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας (Ίω. ΙΣΤ' 13). Ἡ Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ταυτίζονται ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ἡ Κεφαλὴ καὶ ἡ Καρδία τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο, διότι πολλαχοῦ διδάσκει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς κέντρον τῶν βουλῶν καὶ τῶν συναισθημάτων, ἀλλὰ —ταυτοχρόνως— καὶ τῆς πίστεως, κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (Ρωμ. Α' 24 - Γ' 9-10 - Α' Κορ. Δ' 5 - Β' Κορ. Α' 22 - Ἐφεσ. Γ' 17, Δ' 18 - Κολ. Β' 2 - Τιμ. Β' 4 - Ἐβρ. Γ' 10,12).

Βασικὴ καὶ θεμελιώδης διδασκαλία τοῦ Παύλου εἶναι ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας· καθ' ὅσον ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἐπάγεται ὅτι ἡ κεφαλὴ εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ σώματος, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ κέντρον τῶν συναισθημάτων καὶ τῆς πίστεως, διὰ τὰ ὁποῖα δέχεται τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἔδραν καὶ κέντρον. Νομίζομεν, ὅθεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐρμηνεύοντες ἀπλῶς τὴν ὅλην ἐκκλησιολογίαν τοῦ Παύλου, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν εἰς τὴν φράσιν «Χριστὸς = κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας», τό: «Χριστὸς = κεφαλὴ καὶ καρδία τῆς Ἐκκλησίας». Ἀρμόζει δὲ νὰ χρησιμοποiewμεν τὴν εἰκόνα ταύτην, καθ' ὅτι, ὡς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, διὰ τῆς καρδίας διαχέεται πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη, ζωογονοῦν ταῦτα, οὕτω καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀπὸ τῆς Καρδίας τῆς Ἐκκλησίας διαχεόμενον πρὸς ἅπαντα τὰ Μέλη Αὐτῆς, ζωογονεῖ ταῦτα (Ίω. ΣΤ' 53-56).

Περαιτέρω, εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν συνειδήσιν τοῦ Παύλου, ἐνυπάρχει ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία, ἡ ὁποία ἐχορηγήθη εἰς τοὺς πιστοὺς ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ἐπίσης, ἐκ τῆς συνειδήσεως τοῦ Παύ-

λου εκφράζεται ή σκέψις ότι πρό τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἅπανα ή ἀνθρωπότης ἦτο δούλη καί ὑποτελής εἰς τήν ἁμαρτίαν καί τὰ ἐξ αὐτῆς πάθη καί ἀδυναμίας. Πέραν τούτου, χρησιμοποιεῖ καί τήν ἔκφρασιν «ἐλευθερία» ὁ Παῦλος, διὰ νά χαρακτηρίσῃ τήν ἀποδέσμευσιν τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ ἀπό τοῦ παλαιοδιαθηκικοῦ Νόμου. Ἡ ἐλευθερία εἶναι μία ἐκ τῶν βασικῶν ἐννοιῶν εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, ή ὁποία ἀνάγεται ἐπαγωγικῶς εἰς αὐτόν τοῦτον τόν Ἰησοῦν. Ὁ καινός, ἀναγεννημένος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος, ὁμολογῆσας τήν ἐν Χριστῷ πίστιν αὐτοῦ, ἐδαπτίσθη καί εἰσῆλθεν εἰς τήν Ἐκκλησίαν, εἶναι πραγματικῶς ἐλεύθερος. Τήν μέχρι τότε ἔννοιαν τῆς δουλείας καί ἐλευθερίας, καταργεῖ ὁ Παῦλος καί ἐγκαινιάζει μίαν ὅλως νέαν ἐποχὴν, εἰς τήν ὁποίαν «οὐκ ἐνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος... πάντες γάρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. Γ' 28).

Ὁ πραγματικὸς δούλος, δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δουλεύει κάτωθεν ἐνός οἰουδῆποτε σαρκικοῦ κυρίου, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι δούλος καί ἄδουλον ὄργανον τῆς ἁμαρτίας, διὸ καί «ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί ἡ διδασκαλία βλασφημῆται» (Α' Τιμ. ΣΤ' 1). Σημασίαν καί θαρύτητα δίδει ὁ Παῦλος εἰς τήν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ δουλείαν, ὑπὸ τήν ὁποίαν εὐρίσκετο ἅπανα ἡ ἀνθρωπότης μέχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ, διὰ τοῦ ὁποῖου «ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ», δὲν εἶναι πλέον δούλος ἀλλ' ἐλεύθερος. Τὸ σχῆμα τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ εἰς τήν σκέψιν καί τήν καρδίαν τοῦ Παύλου, περὶ τοῦ θέματος «ἐλευθερία - δουλεία», εἶναι τὸ ἑξῆς: Ὁ πρό Χριστοῦ ἄνθρωπος —δούλος τῆς ἁμαρτίας— ἠλευθερώθη, διὰ τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς δουλείας καί κατέστη «δούλος» Ἰησοῦ Χριστοῦ (= συγκληρονόμος, σύσσωμος) δουλωθεὶς τῇ δικαιοσύνῃ.

Τῆς ἐλευθερίας πηγὴ ἀνεξάντλητος εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος, ἐξαγοράσας ἡμᾶς τοὺς «ὑπὸ νόμον, ἵνα υἱοθεσίαν ἀπολαύμεν» ἀποκατέστησεν ἡμᾶς εἰς τήν προτέραν υἱοθεσίαν. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ὀνομαζόμεθα πλέον δούλοι «τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου». Ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος ὀνομάζει ἑαυτὸν «δούλον Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἢ «δούλον Θεοῦ», τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσει συχνῶς, ἀνάγων οὕτω τήν ὑπὸ τὸν Χριστὸν δουλείαν, εἰς δουλείαν ὑπὸ τὸν Θεόν. Τήν πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Θεὸν δουλείαν ἐξισοῖ ὁ Παῦλος πρὸς υἱοθεσίαν καί κληρονομίαν. Ἡ Ἐκκλησία, λοιπόν, κατὰ τὸν Παῦλον, προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τήν ἀληθῆ μόνιμον καί ἀναφαίρετον ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁ-

ποία δύναται νὰ ἐνυπάρχῃ τόσον εἰς ἓνα ἐλεύθερον, ὅσον καί εἰς ἓνα δούλον, ἀπὸ ὕλικῆς ἐπόψεως. Προσέχει ὁ Παῦλος ἵνα, διὰ τοῦ κηρύγματός του, μὴ ἀνατρέψῃ βιαίως τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς τῆς δουλείας, ἀλλὰ, διὰ τῶν παραινέσεων καί διαφωτισμοῦ τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως καί ἀληθείας, νὰ συμβάλῃ εἰς τοὺς κατὰ σάρκα «κυρίους» ὅτι πρέπει οὗτοι νὰ παρέχουν πρὸς τοὺς δούλους «τὸ δίκαιον καί τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις, εἰδότες ὅτι καί ὑμεῖς ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανοῖς», πρὸς δὲ τοὺς κατὰ σάρκα δούλους, ἀπευθύνει τήν προτροπὴν ὅπως ὑπακούουν εἰς τοὺς ἐπιγεῖους κυρίους των, ἀφοῦ εἰς τήν πραγματικότητά εἶναι καί οὗτοι ἐλεύθεροι (Ἐφεσ. ΣΤ' 5).

Οὕτω διατηρεῖται μὲν ἡ τότε ὑπάρχουσα κοινωνικὴ διάκρισις, ἀλλὰ μεταφέρεται καί ἀξιολογεῖται ἐπὶ ἐντελῶς διαφορετικῆς βάσεως. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ προσφέρει εἰς τὰ Μέλη Τῆς καί εἰς τὸ πλήρωμά Τῆς τήν ἐλευθερίαν ὑπὸ τήν σωστὴν ἔννοιαν αὐτῆς, ἄνευ κινδύνου νὰ προσβάλῃ τήν ἐντύπωσιν εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἀποτελεῖ ἓνα ἐπαναστατικὸν κοινωνικὸν ὄργανισμὸν, σκοπὸν ἔχοντα τήν, διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν δούλων καί τῶν διωκομένων διαίαν ἀνατροπὴν κοινωνικῶν καθεστώτων, ὅπως τινὲς ὑπεστήριξαν... ἐπιθυμοῦντες νὰ δικαιώσουν τὰς ἐνεργείας των καί νὰ ἀλλοιώσουν τήν πραγματικὴν καί ἀληθῆ οὐσίαν - δομὴν τῆς ἐπιγεῖου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, σκοπὸς καί ἔργον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ὑπερνίκησις τοῦ ποικιλωνύμου καί πολυδιαστάτου κακοῦ, τοῦ προβαλλομένου ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καί ἡ, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπανένωσις τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου (Ἀδὰμ) μετὰ τοῦ Πατρὸς καί Δημιουργοῦ Θεοῦ.

(Τέλος)

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸν περιοδικὸν «Πάντα τὰ Ἐθνη»

★ πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργο πού ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲςμποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) ἐπὶ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἐθνη», Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ίστορίες αγάπης

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μικρά καὶ... μεγάλα παιδιά

Ὅλοι μας γνωρίζουμε ὅτι, ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα προορίζονται γιὰ τὰ παιδιά μας εἴτε τοὺς τὰ δωρίζουμε ἡμεῖς εἴτε ἄλλοι, ὅπως παιχνίδια, βιβλία κ.λπ., γίνονται συχνὰ μῆλα τῆς ἐριδος γιὰ τὸ ποῖός θὰ τὰ πρωτοχρησιμοποιήσει. Παρευρισκόμαστε σὲ σκηνές ὅπου οἱ μεγάλοι, δῆθεν «γιὰ νὰ δείξουν», ἀπορροφῶνται οἱ ἴδιοι στὶς χαρὲς τοῦ ἀναγνώσματος καὶ τοῦ ἀνέμελου παιχνιδιοῦ, ἐνῶ οἱ μικροὶ παρακαλοῦν «νὰ τοὺς παίξουν» καὶ αὐτοὺς. Μὴ ξεχνᾶμε ὅτι «ὅλοι οἱ μεγάλοι ἦταν πρῶτα παιδιά, λίγοι τοὺς ὅμως τὸ θυμοῦνται»¹.

Κι αὐτὰ τὰ μεγάλα παιδιά, ζώντας σὲ ἐποχὴ καὶ σὲ περιβάλλον ξερὸ καὶ ἄγονο, θέλουν νὰ ξεχαστοῦν ἔστω καὶ γιὰ λίγο, ὅταν θρεθοῦν σὲ κάποια ὁδὸ μετὰ ὑπὸ τὴν «καταιγίδες τῆς ἐρήμου» ποὺ ἀντιμετωπίζουν συνεχῶς. Καὶ τὸ παιχνίδι καὶ τὸ δροσερὸ ἀνάγνωσμα ποὺ ἀπευθύνεται σὲ παιδιά μπορεῖ νὰ «ποιήσει ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποταμοῦς» (πρὸς. Ἡσαΐου μγ' 19). Κι ἂν δὲν εἶναι πάντα αὐτοκινήτοδρομοι καὶ λεωφόροι μπορεῖ νὰ εἶναι μονοπάτια στὴν ἀνοιξή ποὺ μᾶς περπατᾶνε μέσα στὸ καλοκαίρι.

Τέτοια δροσερὰ μονοπάτια ἐν μέσῳ καύσωνι εἶχα τὴν τύχη ν' ἀκολουθήσω πρὶν λίγες ἡμέρες, ὅταν ἔπασαν στὰ χέρια μου τὰ ἔξι τεύχη τῆς εἰκονογραφημένης σειρᾶς «Μονοπάτια στὴν Ἀνοιξή», τῶν ὁποίων τὸ κείμενο καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἐκδόσεως ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀδελφὴς τῆς Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα Ἀττικῆς. Οἱ ἐκδόσεις τῆς Ἱ. Μονῆς φέρουν τὸ ὄνομα «Ἐτοιμασία» καὶ διακονοῦν ὅπως καὶ ὁ προστάτης τοὺς Πρόδρομος τὴν «Ἐτοιμασίαν τῆς ὁδοῦ τοῦ Κυρίου» (πρὸς. Ἡσαΐου μ' 3· Ματθαίου γ' 3).

Δροσερὴ θεολογία²

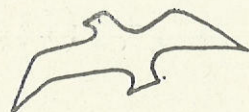
Τὸ βασικὸ ζήτημα στὴν ποιμαντικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ ἐργασία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι π ὥ ς θ ἄ ἐ π ι κ ο ι ν ω ν ἡ σ ο υ μ ε με τοὺς ἀνθρώπους. Σὲ ποιά γλῶσσα θὰ τοὺς μιλήσουμε ὥστε νὰ μεταδώσουμε

μὲ τρόπο κατανοητὸ τὴν βασικὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως. Πραγματικὰ προβληματιζόμαστε, ὅταν ἀπευθυνόμεστε σὲ παιδιά προσχολικῆς ἡλικίας καὶ μαθητὲς τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ, γιὰ τὸ πῶς θὰ τοὺς μιλήσουμε μὲ τὴν γλῶσσα ποὺ κατανοοῦν καὶ νὰ τὰ βοηθήσουμε στὴν κρίσιμη αὐτὴ ἡλικία νὰ θεμελιώσουν μέσα τους τὸ ὑπόβαθρο, στὸ ὁποῖο ἀργότερα θὰ στηριχθεῖ ἡ ὅλη τους πνευματικὴ ἀνάπτυξη³. Κι' αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ μὲ τρόπο ἀπλὸ καὶ ἀνεπιτήδευτο, στὸ φυσικὸ ἢ σ' αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ φυσικὸ περιβάλλον τοῦ παιδιοῦ. Ἡ «ἐρημία τῶν πόλεων» δὲν εὐνοεῖ μιὰ τέτοια ἀγωγή.

Οἱ «ἱστορίες» τῆς σειρᾶς ἐπιχειροῦν ν' ἀναπληρῶσιν αὐτὴ τὴν βασικὴν ἔλλειψη. Σ' αὐτές, ἡ φύση παρουσιάζεται σφιχτοδεμένη νὰ μιλάει, νὰ δρᾷ, νὰ ἐπικοινωνεῖ, νὰ συνεργάζεται, νὰ πάσχει. Ἐτσι, τὸ παιδί θὰ μπορέσει νὰ συναντήσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸ περιβάλλον του καὶ νὰ προσλάβῃ τὰ μηνύματα ποὺ τοῦ προσφέρονται, χωρὶς ἄμεση διδασκαλικὴ ὑπόδειξη καὶ νοουθεσία.

Οἱ διάλογοι εἶναι αὐθόρμητοι. Μὲ ἐκπληξὴ ἀκοῦς ξεχασμένες ἀλήθειες ποὺ τελικὰ ἤχουν αὐτονόητες στ' αὐτιά σου. Τὰ ἐπεισόδια δέγονται τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ στὸ τέλος συγκροτοῦν μιὰ ἱστορία ποὺ πανοραμικὰ τὴ βλέπεις νὰ ξετυλίγεται μπροστά σου. Ἀπίστευτα καὶ ὅμως ἀληθινά!

Στὸ σκοπὸ αὐτὸ βοηθεῖ ιδιαίτερα ἡ εἰκονογράφηση, ποὺ κατὰ κάποιο τρόπο δίνει ὑπόσταση καὶ ἐγγύτητα στὶς ἀλήθειες καὶ τὴν πνευματικὴν ἀξίαν ποὺ ὑπογραμμίζονται. Ἐδῶ ἔχει ἀποτυπωθεῖ ἡ «φιλοκαλική» διάθεση τῶν ἀδελφῶν νὰ προβληθεῖ ἡ ὁμορφία τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀντικατοπτρισθοῦν μέσα μας παραδείσιες εἰκόνες ποὺ θὰ εἶναι ὁδηγοὶ γιὰ τὴν ἐργασία ποὺ πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὴν φύλαξη τοῦ κόσμου. Κάπου, φυλλομετρώντας τὰ βιβλία καὶ θαυμάζοντας τὴν ζωγραφικὴν πιάνεις τὸν ἑαυτὸ σου νὰ ζηλεύει καὶ νὰ θέλει νὰ γεωργήσῃ τὸ ἄγονον τῆς ἐρήμου.

Ἀλληλοδιδασκτική μέθοδος

Στὴν πρόθεση πάντως τῆς «σειράς» δὲν εἶναι νὰ γοῦν οἱ μεγάλοι ἀπ' ἑξῆς. Ἰσα ἴσα τοὺς θέλουν μέσα γιὰ μέσα ὅπως ἐξηγεῖται στὴ Σημείωση γιὰ τοὺς Γονεῖς καὶ τοὺς Δασκάλους ποὺ περιλαμβάνεται στὸ τέλος κάθε τεύχους⁴. Οἱ γονεῖς θὰ βροῦν σίγουρα τὴ θέση τους στὶς ἱστορίες ποὺ θὰ διαβάσουν καὶ θὰ ἐπεξηγήσουν στὸ παιδί τὰ περιεχόμενα νοήματα. Οἱ ἐκδότες παρακαλοῦν ιδιαίτερα γιὰ τὴ συνεργασία τῶν γονέων, ὥστε πρὶν παρουσιάσουν στὸ παιδί τὴν ἱστορία, νὰ ἔχουν ἐμβυθῆναι οἱ ἴδιοι στὴν κεντρικὴ ἰδέα τῆς, γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἔτσι ἡ ἐπιτυχέστερη καὶ πληρέστερη ἀπόδοσή τῆς.

Τὰ βιβλία αὐτὰ ἔσαν δοθῶν ὡς δῶρα στὰ παιδιά δὲν εἶναι γιὰ νὰ τὰ ξεφορτωθοῦμε καὶ ν' ἀφήσουμε σὲ ἄλλους τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν Κατήχηση τῶν παιδιῶν μας. Ἡ συνεργασία αὐτὴ εἶναι ἕνας τρόπος σύμφιξης τῶν δεσμιῶν γονέων - παιδιοῦ. Εὐκαιρία διαλόγου, λύσεως ἀποριῶν, θέσεως ἐρωτημάτων, τοποθετήσεως σὲ σχέσεις διαπροσωπικῆς. Εὐκαιρία ἀκόμη γιὰ τὸ γονεῖο νὰ ἀναδαπτιθεῖ σὲ ἔννοιες καὶ καταστάσεις ποὺ τὸν ἀφοροῦν καὶ ποὺ ἡ βιοπάλη τὸν ὠθεῖ νὰ τὶς ξεχάσει. Ἡ σειρά προσφέρεται τρόπον τινὰ ὡς ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος.

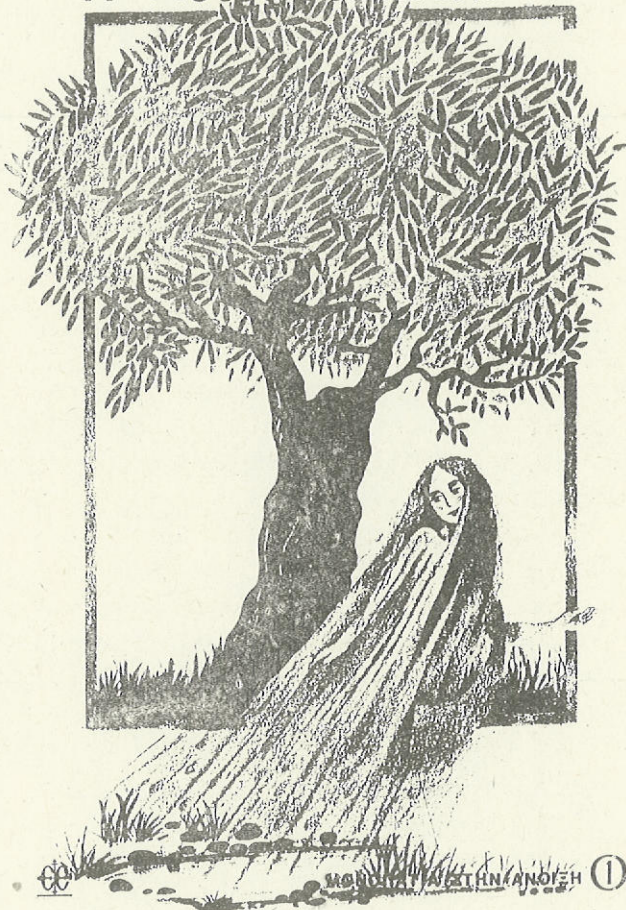
Ὁμολογῶ πὺς μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἀπόλαυση φυλλομέτρησα καὶ διάβασα τὶς σελίδες καὶ τῶν ἑξῆ τευχῶν. Δυστυχῶς δὲν εἶναι εὐκολο οὔτε τὴ θαυμάσια χρωματιστὴ εἰκονογράφηση ν' ἀποδώσουμε οὔτε ἔστω καὶ περιληπτικὰ νὰ δώσουμε τὴν κάθε ἱστορία πρὸς διευκόλυνση τῶν ἀναγνωστῶν μας. Τοὺς συνιστοῦμε ὅμως νὰ σπεύσουν νὰ πιάσουν οἱ ἴδιοι στὰ χέρια τους τὰ βιβλία, νὰ τὰ μελετήσουν καὶ νὰ τὰ χαρίσουν...! Τοὺς ὑποσχόμαστε νὰ περάσουν ὅμορφες στιγμὲς μὲ τὴ συντροφιά τους⁵.

Σὰν συμπέρασμα

Πιὸ πάνω μιλήσαμε γιὰ δρόμους, γιὰ μονοπάτια, γιὰ ἐπικοινωνία καὶ —ἔστω καὶ μὲ τρόπο συνοπτικό— γιὰ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ μὲ περισσὴ τέχνη μᾶς προσφέρουν τὰ ἑξῆ τεύχη τῆς σειράς τῶν ἐκδόσεων «Ἐτοιμασία». Πολλὰ μποροῦν νὰ μᾶς φανοῦν πιθανὸν ὡς παράξενα. Οἱ περισσότερες ἱστορίες ἀναφέρονται στὴν ἀγάπη, ἡ ὁποία ὅπως τραγουδάει κάποιος κύρ - Κρουαῆς «εἶναι ὁμορφὴ παραξενιά». Οἱ ἱστορίες αὐτὲς ἀφήνουν

νὰ διαφανεῖ ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι πραγματικὰ «ἡ γλῶσσα τῶν πλασμάτων». Μ' αὐτὸ τὸ «συμπέρασμα» ὀδηγοῦμαι νὰ ὁλοκληρώσω τὸ ἄρθρο μου μὲ ἕνα ἀπόσπασμα τοῦ ρώσου προσκυνητῆ. Μοῦ ἤλθα αὐτόματα στὸ μυαλό μιὰ κι εἶχα πρόσφατα τὴν εὐκαιρία ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὶς περιπέτειές του.

Ἡ Ἀστροφτερούλα

«Ἐχοντας ὅλα αὐτὰ εἰς τὸ μυαλό μου προσευχήθηκα μὲ τὴν καρδιά μου καὶ κάθε τι γύρω μου, ἐφανόταν θαυμάσιο κ' εὐχάριστο.

Τὰ δένδρα, ἡ πρασινάδα, τὰ πουλιά, ὁ ἀέρας, τὸ φῶς, μοῦ ἐφαίνοντο πὺς μοῦ ἔλεγαν, ὅτι δημιουργήθηκαν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ γιὰ νὰ μαρτυροῦν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, τὴν ἀγά-

Η ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ *

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

γ) Ἡ μερίδες.

Βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα τῆς «Ὁμάδος Ἑργασίας» τῆς ΠΕΓ εἶναι οἱ ὁλοήμερες εκπαιδευτικές ἐκδηλώσεις, ὅπου ἐξετάζονται καὶ ἐπικαιρά προβλήματα, πού δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. Στὴ συνέχεια θὰ παραθέσουμε τὰ κείμενα μερικῶν ἀπὸ αὐτὲς τῆς «Ἡμερίδες», πού ἀναφέρονται σὲ βασικά ποιμαντικά προβλήματα.

1. Οἱ Νεογνωστικοὶ στὸ στόχα-στροπὴ τῆς ΠΕΓ.

Οἱ Νεογνωστικοὶ στὴ χώρα μας, πού ἡ πνευματικὴ τους καταγωγή θρίσκει στὴ Λατινικὴ Ἀμερικανική, δὲν ἀνέχονται κριτική. Ὁ καθένας πού θὰ ἀσκήσει κριτικὴ χαρακτηριστίζεται «μισαλλόδοξος» καὶ «συκοφάντης». Τὸ «Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν» χαρακτηρίζει τοὺς συνεργάτες τῆς ΠΕΓ, στοὺς ὁποίους συγκαταλέγονται ἀκόμη καὶ πρῶην ἡγετικὰ στελέχη τῶν νεογνωστικῶν, ὅχι μόνο συκοφάντες, ἀλλὰ καὶ θρησκόληπτους. Μάλιστα γιὰ νὰ διατηρηθεῖ σὲ ἐπικαιρότητα, μὲ «ἀλυσίδα ἐπιστολῶν» στὸν Τύπο, ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς ὑποτιμητικὲς ἐκφράσεις ἐναντίον τῶν ἐπικριτῶν τῆς.

Ἡ «Ὁμάδα Ἑργασίας» τῆς ΠΕΓ, στὴ Β' Ὀλοήμερη εκπαιδευτικὴ τῆς σύναξης, πού πραγματοποιήθηκε στὶς 11.12.1988 ἐξέδωκε τὴν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Τὸν τελευταῖο καιρὸ, ἀποκρυφιστικὲς ὁργανώσεις,

πὺ πὺ δαίχνει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπο μὲ αὐτὰ, καὶ μὲ ὅλα τ' ἄλλα πλάσματά του πὺ τὸν δοξολογοῦν καθημερινά.

Ἔτσι κατενόησα αὐτὸ πὺ ἡ «Φιλοκαλία» ὀνομάζει «γνώσιν» τῆς γλώσσης τῶν πλασμάτων» καὶ ἀντιλήφθηκα τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο συνομιλοῦν τὰ πλάσματα μὲ τὸν πλάστη τους»⁶.

1. Ἀπὸ τὴν ἀφιέρωση τοῦ Antoine de Saint - Exupéry τοῦ βιβλίου του Ὁ Μικρὸς Πρίγκιπας στὸν καλύτερό του φίλο στὸν κόσμο Leon Werth (μετάφραση Στρατὴ Τσίρικα, ἐκδ. Ἡριδανός, Ἀθήνα χ.χ.).

2. Τὸν ὅρο τὸν δανείζομαι ἀπὸ τὸν Ν. Δ. Τριανταφυλόπουλο μ' αὐτὸν ἐπιγράφει τὴν παρουσίαση τῶν Ψηλῶν Βουνῶν τοῦ Ζαχαρία Παπαντωνίου καὶ τὴν ὅλη συζήτηση γιὰ τὰ ἀναγνωστικά τοῦ Δημοτικῶν στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βή-

ὅπως τὸ Πανελλήνιο Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν, παρουσιάζουν ἰδιαίτερη δραστηριοποίηση προσφέροντας διαλέξεις «γενικοῦ ἐνδιαφέροντος» στὶς ὁποῖες παγιδεύονται νεαρὰ κυρίως ἄτομα πὺ, φυσικά, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζουν τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὰ «δωρεάν» μαθήματα αὐτογνωσίας καὶ βελτίωσης τῆς προσωπικότητος».

Ἐπειδὴ καὶ στὸ καταστατικὸ τῆς ὁργάνωσης αὐτῆς ἀναφέρεται παραπλανητικὰ ὅτι τὸ Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν «ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται ἀπόλυτα τὴν ὀρθόδοξο πίστη» καὶ ἐπειδὴ παρατηρήθηκε ὅτι πολλὲς ἐπίσημες αἰθουσες παραχωροῦνται γιὰ τῆς ἐκδηλώσεις του, ἡ Πανελλήνια Ἑνωσις Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογένειας καὶ τοῦ Ἀτόμου — πὺ εἶναι στὴ χώρα μας ὁ μοναδικὸς φορέας αὐτοδοθήθειας τῶν οἰκογενειῶν — θυμάτων τῆς σύγχρονης παραθρησκείας, ἀναγνωρισμένος ἀπὸ τὴν Παγκόσμια Συνομοσπονδία Συλλόγων Πρωτοδουλίας Γονέων — ἀνακοινώνει γιὰ τὴν ἐνημέρωση τοῦ κοινῶν τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ «Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν» εἶναι σωματεῖο ψευδεπίγραφο, γιὰτὶ ἐνῶ στὸ καταστατικὸ του δηλώνει πὺς ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται ἀπόλυτα τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀποδεικνύεται ἀντίχριστο καὶ βλάσφημο.

Ἐκπρόσωπός του, διὰ τοῦ Τύπου (Ἐξέδωξη, 23.11.88, Καθάλα), μὲ ἀδικαιολόγητη ἔπαρση ὑπονοεῖ πὺς τὸ Κέντρο του διαμορφώνει ἐλεύθερα σκεπτόμενους χαρακτηριστῆρες καὶ ἀναζητητές. Ὅμως, σύμφωνα μὲ τὴν δι-

μα» τῆς 5 Δεκεμβρίου 1974. Τὸ κείμενο ἐκεῖνο δημοσιεύθηκε στὸν τόμο Τὸ δέχτηκε καὶ τὸ μέλι τοῦ Ἰδίου συγγραφέα, Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας»: Δοκίμιο 22, 1983, σ. 38-44.

3. Περισσότερα βλ. στὸ ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν «Ἐφημέριο»: Α. Μ. Σταυροπούλου, Ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ παιδίου, Ψυχολογικὴ προσέγγιση, Ἀθήνα 1988 (ἐκεῖ καὶ ἄλλη βιβλιογραφία).

4. Ἀπὸ τὴν Σημείωση αὐτὴ χρησιμοποίησαμε σκέψεις τῶν ἐκδοτῶν πολλῶν βοηθητικῶν γιὰ τὴν σύνταξη τοῦ παρόντος ἀρθροῦ. Διαφορετικὴ ἦταν καὶ ἡ συνομιλία πὺ εἶχαμε μαζί τους ἐν μνημὲρι τοῦ Μαΐου πὺς μᾶς δέχτηκαν στὸ Μοναστήρι.

5. Οἱ τίτλοι τῶν βιβλίων εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: 1) Ἡ Ἀστοχία τοῦ ὄρατος. 2) Ὁ Σιταρομικροῦλης. 3) Τὸ ἄσκημο Σιουπιάκι. 4) Ὁ κύριος Κρουάξ - Παπακρουάξ. 5) Ὁ Ριχτὴς καὶ τὰ βρεῖρά του. 6) Ὁ Πίτης ἦταν χρήσιμος. Τὴν κεντρικὴ διάθεση τὴν κρατᾷ ἡ Ἱ. Μ. Τμήσιος Προδρόμου, Καρέας Ἀττικῆς, τηλ. 76 52 746.

6. Οἱ περὶ πειπέσεις ἐν ὅς προσκυνεῖται, μετάφραση Παντελεήμονος Καρνανικόλα, Μητροπολίτου Κορίνθου, Ἀθήναι, ἐκδ. «Ἀστέρως», 1989, σ. 43.

δαχή του Κέντρου, ή λογική θεωρείται «σαπιότοπος» και τὰ εκπαιδευτικά προγράμματα πού οικοδομούνται πάνω σ' αὐτήν θεωροῦνται ὅτι κατασκευάζουν «άνθρωποειδῆ ρομπότ».

Γιὰ τὴν ὁργάνωση αὐτῇ, οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, πού κηρύττουν τὸν Ἰησοῦ Χριστό, μοναδικὸ διδάσκαλο καὶ σωτῆρα, εἶναι «ἀσυνείδητοι καὶ κοιμισμένοι». Ἀντίθετα, οἱ «Γνωστικοί» τοῦ Κέντρου Γνωστικῶν Σπουδῶν κηρύττουν πὼς ὄχι ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ ὁ ἰδρυτὴς τῆς ὁργάνωσης, Σαμαέλ Ἀοὺν Βεόρ, εἶναι ὁ δάσκαλος τῆς «ὑδροχοϊκῆς ἐποχῆς», δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀντίληψη τῶν «Γνωστικῶν» ὁ σημερινὸς Χριστός. Σύμφωνα μὲ τὴν ἁγία Γραφή, αὐτοὶ πού κηρύττουν τέτοιες δοξασίες εἶναι ἀντίχριστοι. Μήπως ἡ ἁγία μας Γραφή, πού τὴν κατοχυρώνει τὸ Σύνταγμα εἶναι μεσαιωνικὸ κείμενο;

Οἱ ποιμένες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας κηρύττουν πὼς μόνο «ἐν Χριστῷ» μπορεῖ νὰ σωθεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ὅμως τὸ Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν ἀκυρώνει αὐτὴ τὴ διδαχὴ καὶ διδάσκει τὸν «ἐσωτερικὸ Χριστό», τὸν «κόκκινο Χριστό», πού ἀναπτύσσεται, λέγει, μὲ τὸ «ποτήρι τοῦ Ἑρμῆ» (πού συμβολίζεται μὲ τὸ γεννητικὸ ὄργανο τῆς γυναίκας), στὴ διάρκεια σεξουαλικῶν, ἀλχημιστικῶν ἐπαφῶν. Αὐτὸ τὸ «ποτήρι» εἶναι, λένε, «τὸ ἅγιο δισκοπότηρο τοῦ Χριστοῦ» καὶ ρίχνουν ἔτσι τὰ ἅγια στὰ γουρουνία.

Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ πιστεῦει ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παγιδεῦει τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι νομίζουν πὼς τὸ Κέντρο Γνωστικῶν Σπουδῶν δὲν εἶναι ἀντιχριστιανικὴ κίνηση, ἀλλὰ Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ, ὅπως ἰσχυρίζεται στὸ καταστατικὸ τῆς.

Ἡ Πανελλήνια Ἑνωσις Γονέων ἔχει καθῆκον νὰ προστατεύσει τοὺς ἑλληνες πολίτες καὶ πιστοὺς —ἰδιαίτερα τοὺς νέους— καὶ νὰ ἀποκαλύψει πίσω ἀπὸ τὸ προσωπεῖο, τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο αὐτῆς τῆς ὁργάνωσης, πού θέλει νὰ μᾶς ἐπαναφέρει στὸ μεσaiώνα μὲ τὶς ἀλχημιστικὲς, σεξουαλικὲς τελετὲς τῆς καὶ νὰ μᾶς ἐπιβάλλει τὴν ἀπόλυτὴ αὐθεντία ἐνὸς Κέντρου ἀποφάσεων πού ὀρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα μας. Πιστεύουμε πὼς γιὰ νὰ ἐπικαλεσθεῖ κανεὶς τὸ συνταγματικὸ κατοχυρωμένο δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης ὀφείλει νὰ παρουσιάσει τὸ ἀληθινὸ του πρόσωπο καὶ ὄχι προσωπεῖο, ὅπως κάνει μὲ τὸ ψευδopίγραφο καταστατικὸ τῆς ἡ ἀντίχριστη ὁργάνωση.

Ἁγία Παρασκευή, 12 Δεκεμβρίου 1988

Ἡ Πρόεδρος Ὁ Γραμματεὺς
Βασιλικὴ Βουτσινὰ Παναγιώτης Ζαμιάνης.

2. Τὸ κείμενο τῆς Ε' Ἡμερίδας.
Μὲ τὸ ἴδιο θέμα τῶν νεογνωστικῶν ἀσχολήθηκε ἡ

Ε' Ἡμερίδα καὶ ἐκδόθηκε τὸ ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

Ἡ ὁμάδα ἐργασίας τῆς «Πανελληνίας Ἑνώσεως Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογένειας καὶ τοῦ Ἀτόμου» πού συνήλθε στὸν Τσακό, Ἀγίας Παρασκευῆς στὶς 16.4.89, γιὰ τὴν Ε' Ὀλοήμερη Ἐκπαιδευτικὴ Συνέλευσή της, ἀσχολήθηκε, μεταξὺ ἄλλων καὶ μὲ τὸν θόρυβο πού δημιουργεῖ στὸν Τύπο ὁμάδα Νεογνωστικῶν καὶ ἀποφάσισε νὰ ἀνακοινώσει τὰ ἀκόλουθα:

α) Ἡ Πανελλήνια Ἑνωσις Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογένειας καὶ τοῦ Ἀτόμου εἶναι σωματεῖο πού δημιουργήθηκε κυρίως ἀπὸ γονεῖς μὲ σκοπὸ τὴν αὐτοδοσθεῖα στὶς περιπτώσεις ἀπειλῆς ἀπὸ τὶς λεγόμενες καταστροφικὲς λατρεῖες, ἀκραεῖς αἱρέσεις, νεογνωστικὲς κινήσεις, ψυχολατρεῖες κ.ἄ.

β) Παρόμοιες ὁργανώσεις γονέων ὑπάρχουν σὲ ὅλες τὶς ἐλεύθερες χώρες πού μάλιστα συνεργάζονται στὰ πλαίσια τῆς Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων. Κάθε μιὰ ἀπὸ αὐτὲς συνεργάζεται στενὰ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ τὶς Ἐκκλησίες πού ὑπάγονται τὰ μέλη της. Μάλιστα, πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς δημιουργήθηκαν μὲ πρωτοβουλία συνεργατῶν τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ θέματα αἱρέσεων καὶ παραθρησκείας. Λόγου χάριν αὐτὴ τὴν περίοδο, πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Πρωτοβουλίας Γονέων τοῦ Μονάχου —ἀπὸ τοὺς γνωστότερους σὲ παγκόσμια κλίμακα συλλόγους— ἐκλέχθηκε λουθηρανὸς πάστορας.

γ) Οἱ ἑλληνες γονεῖς πού πρωτοστάτησαν γιὰ τὴν ἱδρύση τῆς Πανελληνίας Ἑνώσεως Γονέων γνωρίζουν πὼς ἡ ἀναζήτησις τῶν νέων γιὰ ἓνα θαυότερο νόημα ζωῆς, γίνεται ἡ αἰτία νὰ πέφτουν θύματα σὲ τέτοιες ὁργανώσεις. Πιστεύουν ἀκόμη, πὼς οἱ νέοι πού ἐγκαταλείπουν αὐτὲς τὶς ὁργανώσεις δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν στὴ ζωὴ ἂν δὲν βοηθηθοῦν οὐσιαστικὰ στὸν ὑπαρξιακὸ τομέα. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ μὲ βάση τὸ καταστατικὸ τῆς ἡ Πανελλήνια Ἑνωσις Γονέων ἀναζητᾷ μὲ κάθε τρόπο συνεργασία ὄχι μόνο μὲ τοὺς ἀρμόδιους κοινωνικοὺς φορεῖς τῆς Πολιτείας ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δέχεται μὲ εὐγνωμοσύνη κάθε συμπαράσταση.

δ) Προξενεῖ ἐντύπωση σὲ κάθε ἐλεύθερα σκεπτόμενο ἄνθρωπο ἡ προσπάθεια τῆς νέας θρησκείας τῶν Νεογνωστικῶν, πού ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ σὲ συγκεκριμένα ἐρωτήματα πού τῆς τίθενται, ἀποκρύπτει τὸ θρησκευτικὸ τῆς πρόσωπο, ὑποδύεται φιλοσοφικὸ προσωπεῖο, ὑπερηφανεύεται γιὰ δῆθεν φιλελεύθερο πνεῦμα, καταγγέλλει κάθε ἀντιφρονοῦντα γιὰ μισαλλόδοξο καὶ θεωρεῖ τὴν συνεργασία μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ὕβρη.

Καταλήγοντας, ἐπισημαίνουμε τὸ γεγονός ὅτι, σὲ παγκόσμια κλίμακα, τέτοιες ὁργανώσεις πού παρασύρουν, δυστυχῶς, πολλὰ νέα θύματα, θυμοῦνται τὶς

ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟ "ΓΕΡΟΝΤΑ," *

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

θεολόγου - διευθυντοῦ Γυμνασίου

Τὰ ἐπόμενα τρία σχολικά ἔτη (1956 - 59) ὑπὲρ-
ρέτησαν διαδοχικά στὸ Γυμνασιακὸ παράρτημα ἀπὸ
τὸ Γυμνάσιο Ἀρρένων Αἰγίου οἱ καθηγητὲς Παναγ.
Κακόπουλος, φιλόλογος, Παναγ. Πιπέρης, φιλόλογος
καὶ Παναγ. Σωτηρόπουλος, θεολόγος. Κατέβαλαν καὶ
οἱ τρεῖς φιλότιμες προσπάθειες γιὰ τὴ μόρφωση τῶν
παιδιῶν τοῦ σχολείου παρὰ τὶς ἀντίξοες συνθήκες δια-
βιώσεώς τους.

Στὴν περίοδο αὐτὴ ὅμως παρατηρεῖται μιὰ ἐπικί-
νδυνη σταδιακὴ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν μὲ
ὁρατὲς στὸν ὀρίζοντα τὶς συνέπειες γιὰ τὴν ὑπόστα-
ση τοῦ σχολείου. Ἡ ἔρπουσα κρίση ἐκδηλώθηκε τὸ
σχολ. ἔτος 1959 - 60 μὲ τὴν ἀναστολὴ τῆς λειτουργίας
ἀπὸ τὸ Γεν. Ἐπιθεωρητὴ Μ.Ε. τῆς ΙΕ' Ἐκπ) κῆς
Περιφέρειας καὶ τῶν δύο τάξεων τοῦ Γυμνασιακοῦ
παραρτήματος τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν, «ὡς ἔχουσιν
ἀριθμὸν μαθητῶν ἐλάσσονα τῶν δέκα πέντε (15)».

Στὸ ἔγγραφο τοῦ ὁ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς καλοῦσε τὸ
διευθυντὴ τοῦ παραρτήματος νὰ «ἐξηγήσει εἰς τοὺς ἐν-
διαφερομένους γονεῖς καὶ κηδεμόνας τῶν μαθητῶν ὅτι
τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἔχῃ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν
κατάρτισιν τῶν τέκνων των, διότι ταῦτα θὰ φοιτήσω-
σιν εἰς σχολεῖα ἀρτίως λειτουργοῦντα».

Ἡ πολιτεία κρίνοντας ἐντελῶς ψυχρὰ τὰ ἀριθμη-
τικὰ δεδομένα τοῦ σχολείου προχώρησε στὴ σκληρὴ
ἀπόφαση τῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας του. Μὲ τὴν
ἐνέργειά της ὅμως αὐτὴ ἔδειξε στὸ μοναστήρι τὸ δρό-
μο γιὰ τὴν ἐπίβιωση τοῦ σχολείου. Τὸ ἡγουμενοσυμ-
βούλιο¹¹ ἔλαβε τὸ σῆμα καὶ κινήθηκε δραστήρια πρὸς

δύο κατευθύνσεις: τὴν ἀναζήτησιν μαθητῶν καὶ τὴν
ἐξεύρεσιν καθηγητῆ πού θὰ πλήρωνε τὸ ἴδιο ἀπὸ τὸ
ταμεῖο τῆς μονῆς. Πράγματι στὸ διάστημα 1959 - 64
προσελήφθησαν διαδοχικά ἀπὸ τὸ μοναστήρι οἱ θεολό-
γοι Ἀθαν. Παρασκευᾶς, Ἀθαν. Παπαδημητρόπουλος
καὶ Σταῦρος Ἐξάρχου ὡς προσωρινοὶ καθηγητὲς τοῦ
Γυμνασιακοῦ παραρτήματος τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν, πού
μισθοδοτήθηκαν ἀπὸ τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο. Ἡ θητεία
τῶν δύο πρώτων ὑπῆρξε διετής. Στὸ ἀνωτέρω διά-
στημα τὸ σχολεῖο τοῦ μοναστηριοῦ λειτούργησε ὡς δι-
τάξιο μὲ ἐξαίρεση τὸ σχολ. ἔτος 1959 - 60 πού τελικὰ
μόνο ἡ πρώτη τάξη συγκροτήθηκε. Τὸ μέτρο τῆς ἀνα-
στολῆς τῆς λειτουργίας, πού προαναφέραμε, ἐπληξε τὴ
χρονιά ἐκείνη μόνο τοὺς μαθητὲς τῆς Β' τάξεως, πού
ἀναγκάστηκαν νὰ φοιτήσουν στὸ κεντρικὸ Γυμνάσιο,
δηλαδή τὸ Γυμνάσιο Ἀρρένων Αἰγίου. Ἀπὸ τότε κάθε
χρόνο γράφονται καὶ στίς δύο τάξεις περὶ τοὺς 30
μαθητὲς. Ἐτσι ἐξασφαλίστηκε στὴν ἀνωτέρω πενταε-
τία ἐξωτερικὴ ἡρεμία στὴ λειτουργία τοῦ σχολείου.
Βεβαίως, τὰ προβλήματα στὸ σχολεῖο ὑπῆρχαν, ἀφοῦ
ἕνας καθηγητὴς ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ καλύψει τὸ
πρόγραμμα δύο τάξεων. Ἡ βοήθεια σὲ διδακτικὸ προσω-
πικὸ πού παρασχέθηκε στὸ θυγατρικὸ σχολεῖο τὰ χρό-
νια αὐτὰ ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο Ἀρρένων Αἰγίου ἦταν
ἀνεπαρκής, γιὰ τοὺς ἀνάγκες τῆς Ἐκπαίδευσης ἦσαν
καὶ ἐκεῖ μεγάλες.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1964 σημειώνονται στὸ χῶρο
τῆς ἐκπαίδευσως βαθιὲς ἀλλαγές. Ἡ κυβέρνηση Γ.
Παπανδρέου μὲ τὸ Ν.Δ. 4379) 64, πού πέρασε στὴ
Βουλὴ, μεταρρύθμισε τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τῆς
χώρας. Τὰ κυριότερα θεσμικὰ μέτρα πού πῆρε γιὰ
τὴ Μ. Ἐκπαίδευση ἦσαν: Ἡ καθιέρωση τῆς δωρεάν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 188 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

11. Ἡγούμενος ἦταν ὁ ἱερομόναχος Θεόκλητος Παπαζαφει-
ρης καὶ σύμβουλοι οἱ: Χρυσόστομος Θανάπουλος καὶ Γερβάσιος
Ἀναγνωστόπουλος.

προσωπικὰς ἐλευθερίας ὅταν θέλουν νὰ ἐξουδετερώσουν
κάθε κριτικὴ ἐναντίον τῶν καταλυτικῶν ἰδεῶν τους.
Γι' αὐτοὺς, οἱ ἄνθρωποι πού ἀσκοῦν κριτικὴ εἶναι εἴτε
ἀνέντιμοι, ἀμαθεῖς, θρησκόληπτοι, εἴτε ἐγκληματίες.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἐνέργειες στίς ὁποῖες τυχόν
προβαίνουν μέλη ἢ συνεργάτες μας —δὲν ἀποτελοῦμε
ὁλοκληρωτικὴ ὁργάνωση γιὰ νὰ ἀπαγορεύσουμε ἢ νὰ
ὑπαγορεύσουμε σ' αὐτοὺς πῶς θὰ ἐκφρασθοῦν ἢ θὰ ἀν-
τιδράσουν— δηλώνουμε ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ παρα-
συρθοῦμε ἀπὸ τὴν Νεογνωστικὴ ὁμάδα σὲ ἕνα σήριαλ
δημοσιεύσεων, πού προφανῶς ἀποβλέπει στὴν αὐτο-

διαφήμισή της. Ἀπευθυνόμενοι ὅμως στοὺς γονεῖς, πού
πληροφοροῦνται ὅτι τὰ παιδιά τους συμμετέχουν σὲ
ἐκδηλώσεις γιὰ τὸ εὐρύτερο κοινόν, πού ὁργανώνουν τέ-
τοιες κινήσεις, λέμε πῶς πρέπει νὰ ἐπαγρυπνοῦν καὶ
νὰ μὴ περιμένουν νὰ ἐκδηλωθοῦν οἱ καταλυτικὲς συνέ-
πειες, ὅταν τὰ παιδιά τους θὰ προχωρήσουν στὰ «ἐσω-
τερα μυητικὰ στάδια», γιὰ τοὺς ὁποῖους θὰ εἶναι ἴσως πολὺ
ἀργά.

Ἡ Πρόεδρος
Βασιλικὴ Βουτσινά

Ὁ Γραμματεὺς
Παναγιώτης Ζαμάνης.
(Συνεχίζεται)

παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ή επέκταση της υποχρεωτικής φοίτησης μέχρι το 15ο έτος της ηλικίας, ή αναγνώριση της Δημοτικής γλώσσας ως ισότιμης της καθαρεύουσας, ή κατάργηση των εισιτηρίων εξετάσεων στο Γυμνάσιο και τέλος η δημιουργία νέου τύπου Γυμνασίου.

Τα μέτρα αυτά που τέθηκαν σε ισχύ από την αρχή του σχολ. έτους 1964 - 65 επηρέασαν αποφασιστικά τη δομή και τη λειτουργία του σχολείου της μονής. Με τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου το σχολείο ανεξαρτητοποιήθηκε από κάθε πλευρά και αυτόματα έγινε τριτάξιο Γυμνάσιο. Απέκτησε δική του φυσιογνωμία και δικό του διδακτικό προσωπικό. Οι πρώτοι εκπαιδευτικοί που τοποθετήθηκαν οργανικά από το Υπ. Παιδείας στο τριτάξιο Γυμνάσιο της Ίερης μονής Ταξιαρχών ήταν: ο φιλόλογος Παν. Πανίτσας, ο θεολόγος Παν. Παπαθεοδώρου και ο μαθηματικός Νικ. Κασπίρης. Έπειδή ο τελευταίος δεν αποδέχτηκε το διορισμό του αυτόν, η ύπηρεσία παρέτεινε την απόσπασή για ολόκληρο το σχολ. έτος 1964 - 65 του χημικού Γεωργίου Θωμά από το Γυμνάσιο Κ. Αχαΐας, ο οποίος, ως αρχαιότερος, εκτελούσε και χρέη διευθυντή. Οι ανωτέρω, όλοι τους νέοι άνθρωποι, με ζήλο και ενθουσιασμό, αφού έκαναν κατανομή των μαθημάτων, προχώρησαν στο έργο τους. Εξασφάλισαν και τρίτη αίθουσα, συνεχόμενη των δύο άλλων, στην Ν.Α. πλευρά του μοναστηριού, στον α' όροφο, για τη στέγαση της τρίτης τάξεως που είχε 15 μαθητές. Οι άλλες δύο τάξεις είχαν από 18 μαθητές κάθε μία. Τα μαθήματα διδάσκονταν κανονικά εκτός από την ξένη γλώσσα, τη Γυμναστική και τη Μουσική. Η φοίτηση των μαθητών ήταν τακτική, αλλά η απόδοσή τους μη ικανοποιητική. Η έλλειψη της φροντίδας των γονέων, ή απασχόλησή τους σε διάφορες εργασίες, καθώς και ή αμέλειά τους ήταν ανασταλτικοί παράγοντες στην πρόδοό τους. Ακόμα το συσσίτιό τους ήταν προδρομικό. Τα τρόφιμα προέρχονταν από τις ίδιες πάντα πηγές. Ο π. Αγαθόδωρος, πρόσχαρος και με πλούσιο χιούμορ, είχε αναλάβει τη διακονία των μαθητών, ετοιμάζοντας καθημερινά το φαγητό τους, που ήταν το ίδιο μεσημέρι - βράδυ.

Οι καθηγητές του σχολείου διαθέτοντας οικοτροφειακή πείρα και έχοντας άμεση και συνεχή επικοινωνία με τους μαθητές τους, γιατί έμεναν όλο τον καιρό κοντά τους στο μοναστήρι, ζούσαν και κατέγραφαν καθημερινά τα προβλήματα διαμονής, μελέτης και διατροφής τους με σκοπό να τα αντιμετωπίσουν στον κατάλληλο χρόνο. Πράγματι, όταν έληξε το διδακτικό έτος, ο σύλλογος των καθηγητών έκανε εισήγηση στο ήγουμενοσυμβούλιο για την όμιαλή και απρόσκοπτη

λειτουργία τόσο του σχολείου όσο και κυρίως του οικτροφείου. Έπισήμανε σ' αυτή τις συνθήκες διαβίωσης των μαθητών και παρακάλεσε να επισκευαστούν τα έρειπωμένα καλλιά τους, να βελτιωθεί το καθημερινό φαγητό τους, να διασκευασθεί μία αίθουσα σε τραπεζαρία και αναγνωστήριο, ώστε με την επίδραση του εφημερεύοντος καθηγητή οι 50 μαθητές να τρώνε όλοι μαζί και να μελετούν με ήσυχία και τάξη κ.ά.

Το ήγουμενοσυμβούλιο όρηκε λογικές τις προτάσεις, αλλά έπειδή είχε αναλάβει πολυδάπανα έργα στο μοναστήρι, αδυνατούσε να τις υλοποιήσει. Επιπλέον έδλεπε ότι η παρουσία τόσοι παιδιών όλο το 24ωρο μέσα στο μοναστήρι δημιουργούσε άλλοτε μικρά και άλλοτε μεγάλα προβλήματα.

Μαθητές του Γυμνασίου της Μονής, με τον π. Αγαθόδωρο που διακονεί στο τραπέζι τους (σχολ. έτος 1964 - 1965).

Για τους λόγους αυτούς, ύστερα από πολλή σκέψη και με συναίσθηση ευθύνης, έκανε γνωστό στο Υπουργείο Παιδείας ότι αδυνατεί πλέον να στεγάσει στους χώρους του το νεοϊδρυμένο Γυμνάσιο. Κατόπιν αυτού το Υπουργείο μέσα στην περίοδο του θέρους του 1965 αποφάσισε την κατάργηση του σχολείου, τη διάθεση του διδακτικού προσωπικού σε άλλες σχολικές μονάδες της περιοχής και την παράδοση του αρχείου του στο Γυμνάσιο Αρρένων Αιγίου. Οι μαθητές συνέχισαν φοίτηση σε άλλα σχολεία της περιφέρειας. Έτσι το σχολείο του μοναστηριού, αφού συμπλήρωσε έναν αιώνα ζωής, έκλεισε για δεύτερη φορά. Όλα αυτά τα χρόνια έδωσε τα φώτα σε εκατοντάδες παιδιά, κυρίως χωριατόπουλα της όρεινης Αιγιαλείας. Ανοίξε σε πολλά απ' αυτά δρόμους και προοπτικές για ένα καλύτερο μέλλον, ενώ συνέβαλε σε άλλα να αγαπήσουν το μοναστήρι και τη μοναχική ζωή και να περιδλήθουν το μοναχικό ένδυμα.

Η προσφορά όμως του σχολείου του μοναστηριού δεν κρίνεται αποκλειστικά από τον αριθμό των επι-

ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΑΚΝΑΝΑΣ*

Ένας νεομάρτυρας τῆς Ἀθήνας

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

*
Ὡστόσο στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, εἶναι μαρτυρημένο, ἀνθοῦσε ὁ Ἑλληνισμός καὶ ὁ ὑπαρκτός Χριστιανισμός σ' ὅλη τὴν Ἀνατολή. Ἡ κοινοτικὴ καὶ ἐνοριακὴ ζωὴ λειτουργοῦσαν μὲ ὑποδειγματικὸ τρόπο. Μάλιστα οἱ σύγχρονες πολιτείες ποὺ ὁλοένα βυθίζονται σὲ μιὰ πολυπλοκότητα ἀρμοδιοτήτων καὶ ἱεραρχιών, θὰ εἶχαν πολλὰ νὰ ζηλέψουν ἀπὸ τὸν τρόπο αὐτοδιοίκησης στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Ἀρκετοὶ μελετητὲς σήμερα ὑποστηρίζουν μὲ νοσταλγία τὶς δομὲς ποὺ προσδιορίζουν καὶ τὴν πολιτιστικὴ, ἀνατολικὴ παράδοση, ἐναντὶ τῆς ἀπάνθρωπης, σὲ μερικὲς περιπτώσεις, Δύσης.

Βέβαια ἡ ζωὴ ἦταν δυσβάστακτη καὶ ἐπικίνδυνη στὰ χρόνια τῆς δουλείας. Ἀλλὰ ὑπῆρχε μιὰ γνησιότητα, μιὰ αὐτάρκεια ἐσωτερικὴ τῶν ραγιάδων, σφραγισμένη μάλιστα μὲ ξεκάθαρες ιδέες καὶ συγκεκριμένους σκοπούς. Δὲν περιπλανιόταν ὁ ραγιάς σὲ κόσμους μιᾶς ἀθεράπευτης νοσησιάρχιας ἢ ψυχικῆς διάσπασης. Αὐτά, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀποτελοῦσαν καρπὸς τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ τῆς ὕλιστικῆς διάθρωσης τοῦ 18ου αἰῶνα κυρίως. Ὁ Ρωμιὸς ἐνωθε ἐνωμένος μὲ τοὺς συνανθρώπους του, τὸ περιβάλλον, καὶ τὴ φύση. Στὶς σχέσεις του κυριαρχοῦσε σὲ κάθε περίπτωσι, τὸ «ἐμεῖς» καὶ ὄχι τὸ «ἐγώ», καθὼς μοιραζόταν μὲ ὅλους μαζί τὴ φτώχεια, τὶς ὁδύνες καὶ τὶς μικροχαρές του. Κι αὐτὴ ἡ ἀντίληψη πρόσφερε μιὰν ἄλλη, πῶς καθολικὴ αἴσθησι τῆς ζωῆς. Καὶ προσδιόριζε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ τὶς θεμελιακὲς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στὸ δυτικὸ τρόπο ζωῆς καὶ στὸ ἀνατολικὸ βιωματικὸ ἥθος. Γι' αὐτό, καὶ παρὰ τὴν καταδυνάστευση, τὰ ἀνύπαρ-

κα δικαιώματα καὶ τὰ ἀπρόοπτα ποὺ ἐπισυνέβαιναν στὸν καθημερινὸ βίον, ἡ δράση καὶ ἡ ἐλπίδα τῶν ραγιάδων δὲν διακόπτονταν. Κι ἀκόμα οὔτε οἱ χαρές καὶ οἱ ἀπολαύσεις σταματοῦσαν! Οἱ ραγιάδες Γραικοὶ τραγουδοῦν, χορεύουν, ταξιδεύουν, ἐρωτεύονται, στεφάνωνονται, γεννοῦν παιδιὰ καὶ ἀναπαράγουν ὁμορφιὲς καὶ ἀξίες. Στέκεται μάλιστα μὲ θαυμασμό κανεὶς μπροστὰ στὴ ζωτικότητά αὐτοῦ, τοῦ τυραγνισμένου λαοῦ, καθὼς βλέπει φαινόμενα μιᾶς πλούσιας ἀναβίωσης τῆς τέχνης, τῆς ποίησης, τῆς ἐφευρετικότητας, τῆς μουσικῆς, τῆς ἀγιογραφίας, τῆς ἐνδυματολογίας, τῆς χρυσοχοίας, τῆς ξυλογλυπτικῆς, τῆς λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γενικὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Ἀπὸ συμβόλαια καὶ προικοσύμφωνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διαπιστώνουμε τὸ πῶς ἡ ζωὴ συνεχιζόταν ἀδιάπτωτα. Καὶ μάλιστα μ' ἓνα τρόπο καὶ ρυθμὸ σταθερό, σίγουρο, ποὺ περιεῖχε τὸ στοιχεῖο τῆς βεβαιότητας, τῆς ἀποφασιστικότητας, τῆς πίστης καὶ τῆς ἐλπίδας, ἐνὸς λαοῦ ποῦ, παρὰ τὶς δυσκολίες, δὲν τὸν καταπονοῦσε ἡ σκληρὴ καθημερινότητα. Ἀλλὰ ζοῦσε σ' ἓνα κλίμα διάρκειας καὶ προοπτικῆς!..

Γράφει ὁ Κ. Δημαρᾶς: «Ἔτσι βλέπουμε καὶ στίς χειρότερες ὥρες τῆς ὀρμητικότητας τῶν Τούρκων, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο, ὅταν γύρω στὰ τέλη τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνα ἡ ὁρμὴ αὐτὴ ξεψυχάει, νὰ ὁργανώνεται ὁ ἑλληνισμός, νὰ τοῦ προσφέρεται αὐτοδιοίκηση, δικαστικὴ αὐτονομία μὲ τὰ παρεπόμενά τους, πλοῦτο μεγάλο ἢ μικρό, μόρφωση λίγη ἢ πολλή»⁵.

Καὶ φυσικὰ ἀναλογίζεται κανεὶς! Σήμερα μὲ τόση ἐλευθερία καὶ εὐημερία οἱ Ἑλληνες δικαιολογοῦνται

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 190 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

στημόνων, οὔτε καὶ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν μοναχῶν ποὺ προήλθαν ἀπ' αὐτό. Εἶναι γενικότερη. Γενεὲς μαθητῶν ἔζησαν στὸ περιβάλλον τῆς μονῆς, παρακολούθησαν μὲ κατάνυξη τὸ πλῆθος τῶν ἀκολουθητῶν, γνώρισαν τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴν ἀντιμετώπιση. Ἦλθαν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ λατρευτικὸ πλοῦτο τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὑπῆρξαν στὸ ἀναλόγιον, ψηλάφησαν τὸ πρότυπο τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητας, ἦλθαν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ μεταμορφωμένο κόσμον τῶν ἁγίων. Γεύτηκαν ὄχι μόνο τὴν

ὠραιότητα τῆς ἀγιότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγιωσύνην τοῦ Ὁραίου, τὸ θάνατον τῆς φθορᾶς ἀλλὰ καὶ τὴ δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ λατρεία βοήθησε τοὺς μετέχοντες μαθητὲς νὰ ἀποκτήσουν «νοῦν Χριστοῦ» καὶ νὰ μορφώσουν ἥθος ἐκκλησιαστικὸ καὶ ὀρθόδοξον. Αὐτὸ τὸ ἥθος τὸ μετέφεραν στὴν κοινωνία καὶ στὴ ζωὴ. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ μεγάλῃ προσφορὰ τοῦ σχολείου καὶ τοῦ μοναστηριοῦ στὸν κόσμον.

(Τέλος)

5. Κ. Θ. Δημαρᾶς, Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, Ἰκάρος 1964, Ἀθήνα, σελ. 53.

να νιώθουν τόση ανασφάλεια και αβεβαιότητα, που συχνά τους οδηγεί και σε πράξεις αληθινής παραφροσύνης;

Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ Μ. ΜΠΑΚΝΑΝΑ

Κατά τον 18ο αιώνα όμως αρχίζουν ν' αλλάζουν αίσθητά οι συνθήκες ζωής και συμβίωσης στην τουρκοκρατούμενη Ρωμιοσύνη. Οι σκοτεινές, γεμάτες μοναξιά και εγκατάλειψη δύο προηγούμενες περιόδους σκλαβιάς έχουν περάσει! Και βρισκόμαστε πιά στην τρίτη περίοδο, όπου οι ραγιάδες ανακτούν πρόσθετες έσωτερικές και έξωτερικές δυνατότητες, καθώς παράλληλα κι ο κόσμος της Ευρώπης ανοίγεται σε μια νέα εποχή αλληλογνωριμίας και ανάπτυξης.

Σ' ολόκληρη τη Ρωμιοσύνη παρατηρείται μια έμπορική, ναυτιλιακή και πνευματική δραστηριότητα. Ένα νέο πνεύμα γεννιέται! Αναπτύσσεται η περιέργεια. Έρχονται και στον ελλαδικό χώρο οι νέες ιδέες της Ευρώπης. Και η γοητεία του λόγου, διαμέσου των φυλάδων και των βιβλίων, κατακτά τους Ρωμιούς.

Γράφει ο Κ. Δημαράς: «Στον αιώνα που μελετούμε, έχουμε μια ποιοτικά αξιόλογη μερίδα έλληνικών πληθυσμών, που κινείται μέσα στον ελληνικό χώρο. Αφήνω τους εμπόρους και τα επαγγελματικά τους ταξίδια· είδαμε κιόλας τις συχνές μετακινήσεις των δασκάλων, που περνούσαν καλεσμένοι από την μια πολιτεία στην άλλη για να διδάξουν· ή ανώτερη εκπαίδευση, όση μπορεί να προσφερθεί στην Ελλάδα, πραγματοποιείται κι αυτή μέσα στην κίνηση: τα σχολεία έχουν αυξηθεί, το ένα ή το άλλο φημίζεται για επιμελέστερη διδασκαλία ενός κλάδου κι έτσι ο νέος που θέλει να συμπληρώσει τη μόρφωσή του, περνάει διαδοχικά από ένα σ' άλλο σχολείο, συνδυάζοντας συνήθως την συμπλήρωση αυτή με κάποιο επάγγελμα: δάσκαλος, παπάς κ.τ.λ.»⁶.

Ειδικότερα, την εποχή αυτή όπου ζει ο Μιχαλίδης Μπακνανάς, ακούγονται ευρύτερα οι Διδασχές του Κοσμά του Αιτωλού (1714-1779), τα μαθήματα του Ευγένιου Βούλγαρη (1716-1806), τα κηρύγματα του Ρήγα Φεραίου (1757-1798) για ανθρωπισμό και ελευθερία. Και διαδίδονται οι ιδέες του Αδαμάντιου Κοραή (1748-1833), του Ανθιμου Γαζή (1758-1828) και άλλων λογίων και ιερωμένων. Είναι η εποχή όπου όλοι μιλούν για τα όραματα της Ρωμιοσύνης και η λέξη «Γένος» παίρνει μεγάλες διαστάσεις στη συνείδηση του Ρωμιού. Είναι φορτωμένη η έννοια με όλη

εκείνη την παράδοση του Βυζαντίου, της Ορθοδοξίας και τη διαχρονικότητα, την πίστη στις αξίες, που συγκροτούν την ύπαρξη της Φυλής και το σεβασμό στους προγόνους.

«Την πίστη θα την δώσει ή ιστορική συνείδηση, ή υπερηφάνεια για τους προγόνους, για το Γένος. Σε όλη την περίοδο αυτή οι πρόγονοι ξεπηδούν μέσα σε κάθε λογής κείμενα... Άλλα σύνθετα, παράγωγα από το γένος παρουσιάζονται στην ίδια εποχή: φιλογενής, δημογενής...»⁶.

Τα φαινόμενα αυτά ήταν φυσικό να επηρεάσουν και την Αθήνα. Ο αιώνας αυτός των προσπαθειών αγγίζει άμεσα και το ξεχασμένο «χωριό», την Παλλάδα, της οποίας ήταν αλλοιωμένο και τ' όνομα. «Σεντίνας» την ονόμαζαν οι ξένοι.

Μετά τη Φιλοθέη Μπενιζέλου, δηλαδή, την ήγουμένη Λεοντία έρχονται τα χειρόγραφα του Αθηναίου Θεόφιλου Κορυδαλλέα και οι εφημερίδες του Ιωάννη Μπενιζέλου, καθώς το τοπικό δημοτικό τραγούδι, ο Άγαθάγγελος, ή Αμαρτωλών Σωτηρία, τα Άνθη Ευλαβείας, οι διάφοροι Θρηνωδοί και Χρησολόγοι, που ξεσηκώνουν τις συνειδήσεις των Αθηναίων! Κι ακόμα ιδρύονται τα σχολεία που αρχίζουν τότε να λειτουργούν, όπως είναι του «Κοινού» και του Ντέκα, πίσω από το Μοναστηράκι. Όλα αυτά δίνουν μια νέα ώθηση και δημιουργούν το κλίμα για αναγεννητικές προσπάθειες. Ενώ η εισροή χρημάτων από το εξωτερικό αναβαθμίζουν και την οικονομική ζωή. Μετά την επιβίωση έρχεται η ανανέωση, η προοπτική της ελευθερίας, όσο κι αν για 20 χρόνια, όταν Βοεβόδας της Αθήνας ήταν ο Χασεκί Άλής, ή απάνθρωπη διοίκησή του πηγαίνει τα πράγματα πίσω!..

Σ' αυτήν ακριβώς την περίοδο και σ' αυτό το γενικό κλίμα ευφορίας, γεννιέται και μεγαλώνει ο μικρός Μιχαήλ Μπακνανάς. Κι ενώ η ζωή αρχίζει να έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Και όλα δείχνουν ότι προετοιμάζεται η αρχή του τέλους της Τουρκοκρατίας, μās πληροφορεί ο άγιος Νικόδημος ο Άγιορείτης, ότι ο Μιχαλίδης είναι ένα πάμπτωχο παιδί, που δεν διαθέτει καθόλου φτερά για να πετάξει στους ωραίους χώρους της γνώσης και να δεχτεί τις προκλήσεις των καιρών. Γράφει ο άγιος Νικόδημος:

«Ούτος ο Μακάριος Μάρτυς του Χριστού Μιχαήλ, ήταν από τας περιφήμους Αθήνας, ευσεβών γονέων υίός, άπλους πολλά εις την γνώμην, έμεινε δέ και άγράμματος διά την πολλήν πτωχείαν των γονέων του, και άλλην εργασίαν δέν έκαμνε, παρά έδούλευεν εις τους κήπους και εκουβάλει κοπρίαν εις αυτούς με ένα

6. Κ. Θ. Δημαράς, *Ένθ' άνωτ.*, σελ. 130.

δνάριον ὁποῦ ἀπόκτησε καὶ οὕτως ἔβγανε τὰ πρὸς ζωάρχειαν»⁷.

Ὁ δεκαοχτάχρονος ἐπαναστάτης τῆς Ἀθήνας κατὰ τὸ 1770, Νεομάρτυρας Μιχαὴλ Μπακνανᾶς.

Οἱ πηγές μας, γιὰ νὰ ἀνασυντάξουμε τὴ σύντομη ζωὴ καὶ δράση τοῦ δεκαοχτάχρονου Μιχαὴλ Μπακνανᾶ, εἶναι λίγες:

1. Τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτη. Δύο σελίδες.

2. Κάποια ἱστορικὰ ψήγματα στὴν Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Δημ. Καμπούρογλου.

3. Λίγα στοιχεῖα ἀπὸ τοὺς «Νεομάρτυρες» τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Χρυσοστόμου Παπαδόπουλου.

4. Ὁ νεομάρτυς Μιχαὴλ Μπακνανᾶς τοῦ Στυλ. Μπαϊρακτάρη (Ἀθήνα 1980). Καὶ

7. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον, Ἀσπὴρ, Ἀθ. 1961, σελ. 188.

5. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ μάρτυρα ἁγίου, στὸ Μεγάλον Συναξαριστὴ τοῦ Ματθαίου.

Ἐμεῖς βέβαια, στὴν πορεία τῆς ἔρευνάς μας, βρήκαμε κι ἄλλα σημαντικὰ στοιχεῖα μέσα σὲ συμβόλαια, πωλητήρια καὶ ἔγγραφα. Ἀνακαλύψαμε ἀκόμα καὶ τὸ μικρὸ, λαϊκὸ σπιτάκι ὁποῦ γεννήθηκε ὁ ἅγιος, μεγάλωσε κι ὅπου παρέμειναν ἕως τὸ θάνατό τους οἱ γονεῖς τοῦ Μιχαὴλ.

Γι' αὐτὰ ὅλα στὸ βιβλίο μας καὶ στὸ κεφάλαιο «Ἱστορικὲς σημειώσεις» ἀναφέρουμε:

«Καμιὰ συγκεκριμένη ἱστορικὴ ἢ λογοτεχνικὴ μαρτυρία δὲν εἶχαμε ποὺ νὰ μᾶς βεβαίωνε μὲ ἀκρίβεια ποῦ βρισκόταν τὸ μικρὸ καὶ ταπεινὸ σπιτί, ὅπου γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε ὁ Μιχαὴλ Μπακνανᾶς. Οὔτε καὶ τὸν τόπο ὅπου τὸν ἀποκεφάλισαν.

Ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ Ἰωάννης Μπενιζέλος, ὁ Δημήτριος Καλεφορνᾶς, ὁ Γεώργιος Ψύλλας, ὁ Παναγῆς Σκουζὲς ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἀναφέρουν κάτι γι' αὐτά, δὲ λένε τίποτα!

Ἔτσι, μόνο ἀπὸ παράδοση, ὑποστηρίζονταν, ὅτι γειτονιὰ τοῦ Νεομάρτυρα ἦταν ἡ Παναγιά ἢ Βλασσαροῦ στὸ Βρυσάκι καὶ ὅτι τὸ σπιτάκι του ἦταν πρὸς τὴ μεριά τῆς πλατείας τῶν Γιγάντων!

Στηριζόμενος σ' αὐτὴ τὴν παράδοση ὁ Δ. Γρ. Καμπούρογλου γράφει στὸ βιβλίο του «Αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὰ ἔτη 1775-1795»:

«Τότε ἐμαρτύρησε ὁ ἀτυχὴς κηπουρὸς Μιχαὴλ Μπακνανᾶς τοῦ ὁποίου ἡ μικρὰ οἰκία σώζεται ἀκόμη εἰς τὴν Βλασσαροῦ, ὁ τιμώμενος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς Ἅγιος Μιχαὴλ ὁ Νέος».

Ὁ Δημήτριος Σισιλιάνος ἐξάλλον, στὸ τρίτομο βιβλίο του «Παλαιαὶ καὶ Νεαὶ Ἀθῆναι» βεβαιώνει πῶς:

«Κατὰ τὰ Ὀρλωφικὰ τοῦ 1771, ὅπως ἀναγράφουν καὶ αἱ «Ἐφημερίδες» (τοῦ Ι. Μπενιζέλου), ἓνας πτωχὸς νέος τῶν Ἀθηνῶν ὀνόματι Μιχαὴλ Μπακνανᾶς, κηπουρὸς τὸ ἐπάγγελμα κατοικῶν παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῆς Βλασσαροῦς, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀτυχῇ ἐπανάστασιν τοῦ Ὀρλώφ τὴν καταπροδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ρώσων. Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅτι μετέφερε τρόφιμα εἰς τοὺς ἐν Σαλαμίνι ὑψώσαντας τὴν ρωσικὴν σημαίαν ἐπαναστάτας ὑπὸ τὸν γενναῖον Μητρομάραν, κατεδικάσθη εἰς θάνατον».

Ἀλλὰ καὶ ὁ Θ. Ν. Φιλαδέλφεας δὲν εἶναι γνώστης περισσότερων στοιχείων. Γι' αὐτὸ καὶ ἀποφεύγει νὰ ἀναφερθεῖ καὶ στὸ θέμα καὶ περιορίζεται σὲ ἀπλὴ μνεία τοῦ θανάτου τοῦ Νεομάρτυρα. Γράφει λοιπὸν στὴν «Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας»:

«Τότε ἐμαρτύρησε καὶ ὁ Μιχαὴλ Μπακνανᾶς νεανίας πτωχός, κατηγορηθεὶς καὶ αὐτὸς ἐπὶ προδοσίᾳ στερούμενος δὲ χρημάτων πρὸς ἐξαγορὰν τῆς ζωῆς,

κατεδικάσθη αμέσως και ἀπήχθη εἰς τὸν τόπον τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως».

Ὁ Δημήτριος Γέροντας ὅμως εἶναι ἀναλυτικότερος και προσφέρει περισσότερα στοιχεῖα στὸ λεπτό, ὅσο και συγκινητικό αὐτὸ ζήτημα, πὺν ἀφορᾷ σπουδαῖο μέρος τῆς ζωῆς τοῦ Μιχαλίου Μπακνανᾶ. Λέει:

«1771 Ἰουλίου 9, ἀποκεφαλίσθη ὁ Πακνανᾶς Μιχαήλ».

«Διὰ τὴν ζωὴν τοῦ μάρτυρος αὐτοῦ, πολὺ λίγα περιστατικά μᾶς εἶναι γνωστά... Εἶναι βέβαιον ὅτι ἀνῆκε σὲ πτωχὴ και ταπεινὴ οἰκογένεια τῶν Ἀθηνῶν, ἐνορία τοῦ ἦταν ἡ Παναγία ἡ Βλασαροῦ, κοντὰ στοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους τοὺς λεγομένους τοῦ Σολδάκη ἢ Σολάκη, στὸ Θησεῖον, στὸ χῶρο τῆς Ἀρχαίας Ἀγορᾶς, ἐκεῖ δὲ εὗρίσκετο και ἡ μικρὴ του κατοικία. Γνωρίζουμε ἀκόμη πὺς ἡ οἰκογένειά του διασωζόταν ὡς τὴν ἐλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἀφοῦ ἀριθμεῖται μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖες ἐσῆκωσαν τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ τυράννου. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας δὲν ἐλησμόνησε τὸν μάρτυρα αὐτὸν τῆς πίστεως και τῆς φιλοπατρίας και τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν της, γνωστὸν τώρα ὡς Ὁ Ἅγιον Μιχαήλ τὸν Νέον, ἡ δὲ μνήμη του ἐορτάζεται στῖς 9 Ἰουλίου. Ἀλλὰ και ἡ γενέτειρά του πόλις δὲν τὸν ἐλησμόνησε και στὸ πρόσωπό του ἐτίμησε τὴν φιλοπατρία του και τὴ θρησκευτικὴ του πίστι, δίδοντας τὸ ὄνομά του σ' ἓνα δρόμο, στὸ σημερινὸ συνοικισμό Δουργούτι (Νέος Κόσμος)».

Οἱ μεταγενέστεροι πὺν ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βιογραφίη τοῦ Νεομάρτυρα ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἴδια θέση τῆς παράδοσης. Ὡσπυρ στὰ 1929 πὺν πληροφορημένος πια ὁ ἱστοριοδίφης Δ. Γρ. Καμπούρογλου, στὸ Παράρτημα τοῦ «Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου» 1929, και μὲ τὸν τίτλο «Αἱ παλαιαὶ ἀπαλλοτριώσεις χάριν ἀνασκαφῆς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν» ἐρχεται νὰ ἀποκαλύψει τὸ μαχαλὰ ὅπυ ἐζῆσε ὁ μικρὸς Ἀθηναῖος κηπουρός, ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας:

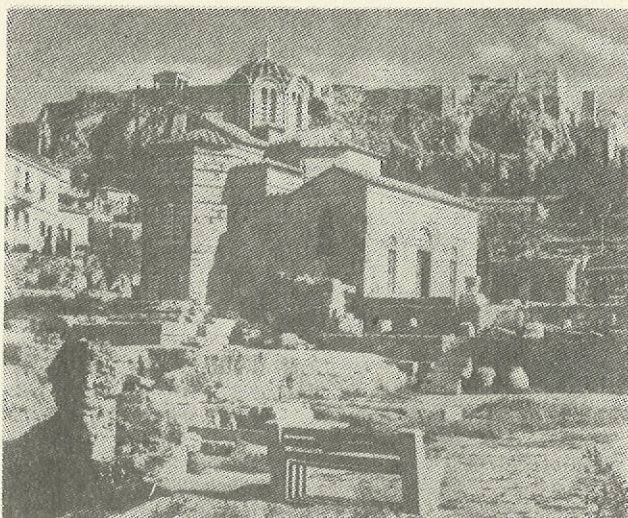
«Παρὰ δὲ τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους σημειοῦται τὸ σπιτάκι τοῦ καὺμένου τοῦ Μιχαήλ Πακνανᾶ, τοῦ Νεομάρτυρος δηλ. Κηπουροῦ, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ ὡς Ὁ Ἅγιον Μιχαήλ τὸν Νέον».

Τὴ βεβαιωμένη αὐτὴ πληροφορία ὁ Καμπούρογλου τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν Καταγραφὴ πὺν ἀνακάλυψε «... τῶν ἐκτιμήσεων διαφόρων οἰκοδομῶν, τῶν ἰδιοκτητῶν πολιτῶν εἰς τὸ τῆς ἀνασκαφῆς μέρος ἐν τῇ Πόλει τῶν Ἀθηνῶν», πὺν σύνταξε στῖς 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 1833, εἰδικά, «Ἡ ἐπιτροπὴ παρὰ τῆς κοινότητος διορισθεῖσα...» μὲ συμβούλους τὸν Ἰωάννη Μίσιο και τὸ Σταμάτη Κλεάνθη.

Πρόκειται γιὰ ἓνα λεπτομερέστατο πῖνακα, ὅπυ καταγράφονται οἱ ἰδιοκτῆτες οἰκοπέδων γύρω ἀπὸ τὴν

Ἀκρόπολη πὺν θὰ ἀποζημιωθοῦν και θὰ φύγουν, γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ προγραμματιζόμενες ἀνασκαφὲς στὸ χῶρο τῆς Ἀρχαίας Ἀγορᾶς.

Στὴν Καταγραφὴ αὐτὴ περιλαμβάνονται και δύο περιοσιές, οἱ:

Ἡ γειτονιά τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὅπυ ἐζῆσε ὁ Ὁ Ἅγιος Μιχαήλ ὁ Νέος, ὅπως εἶναι σήμερ, μετὰ τὴ θάναση κατεδάφιση τῶν σπιτιῶν, γιὰ λόγους ἀρχαιολογικοῦς.

1. «Οἶκος ὑπ' ἀριθμ. 1582 τοῦ Σωτηρίου Βακνανᾶ, μὲ πηγᾶδι και λάκκον, ἐνορία Βλασαροῦ, τὸ ἐμβαδὸν π.χ. 150, ἐκτιμήθη διὰ γρόσια 2.500», και

2. «Οἶκος ὑπ' ἀριθ. 1549, τοῦ Ἀντωνίου Μπακνανᾶ, ἐνορία Ἀπόστολοι, τὸ ἐμβαδὸν π.χ. 176, μὲ πηγᾶδι, δύο λάκκους και πατητήρι, ἐκτιμήθη διὰ γρόσια 3.000».

Και ὁ Καμπούρογλου παραδέχεται κατηγορηματικά, ὅτι ὁ «Οἶκος ὑπ' ἀριθμ. 1549...» εἶναι «τὸ παρὰ τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους σπιτάκι τοῦ καὺμένου τοῦ Μιχαήλ Μπακνανᾶ, δηλ. Κηπουροῦ...».

Ἐπιβεβαίωση τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἀποφῆς κάναμε και μεῖς, ἀναδιφώντας μὲ ὑπομονὴ και ἐπιμονὴ ἐγγραφὰ, χάρτες, σχέδια και σχεδιαγράμματα τῆς Ἀθήνας στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, στὸ Ὑποθηκοφυλακεῖο Ἀθηνῶν, στὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ και Ἐπιστημῶν, στὸ Δῆμο τῶν Ἀθηναίων, στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στὴν Ἀμερικανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, στὸ Ταμεῖο Παρακαταθηκῶν και Δανείων και στὸ Σύλλογο Συμβολαιογράφων Ἀθηνῶν.

Και τελικά βρήκαμε, ὅτι στὰ βιβλία μεταγραφῶν τοῦ Ὑποθηκοφυλακείου τῆς Ἀθήνας ἔχουν μερίδα περὶ τοὺς δέκα Μπακνανάδες!

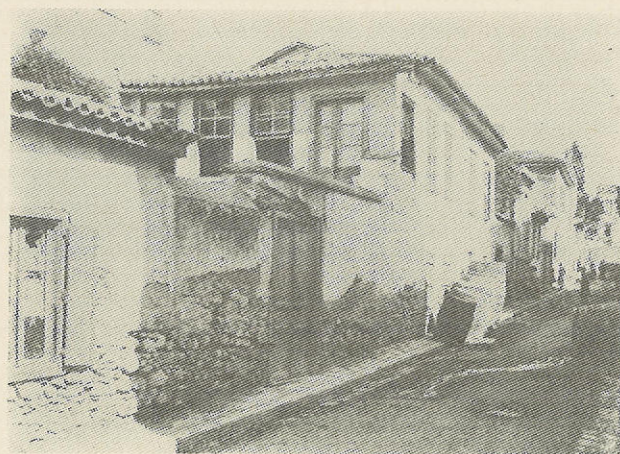
Τὸ συμπέρασμα τῆς ἐρευνᾶς μας αὐτῆς εἶναι ὅτι τελικά οἱ Ὁ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ὑπῆρξαν ὁ μαχαλὰς τοῦ Νεομάρτυρα και ὅχι ἡ Βλασαροῦ. Και ὅτι εἶναι πολὺ

πιθανό να υπάρχει και αποτύπωση του χώρου ή κάποιο έρεπίο του στην 'Αμερικανική 'Αρχαιολογική Σχολή, ή όποία έχει φωτογραφήσει λεπτομερέστατα όλο τὸ χώρο τῆς 'Αρχαίας 'Αγορᾶς πού ἀνέσκαψε⁸.

Τὸ ἱστορικό ἐκκληράκι τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων πα-
ραμένει σήμερα μνημεῖο τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ
καὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Κρύβει μέσα του τὴν ψυχὴ
τῆς ἐξαφανισμένης πιά συνοικίας τῆς Παλιᾶς 'Αθή-
νας, τοῦ Βρυσακιοῦ, ὅπου ἔζησε καὶ ἔπαιξε ὁ Μιχα-
λιός. 'Η ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη δὲν σπλαχνίστηκε τί-
ποτα. Καὶ ἔτσι δὲν ἔχουμε σήμερα κανένα ἀπὸ στοι-
χεῖο ἀπὸ κεῖνα πού μᾶς ἀναφέρει ὁ Καμπούρογλου
στὴν καταγραφὴ πού ἔκανε τῶν ιδιοκτησιῶν⁹.

*

Λίγα ὅμως εἶναι καὶ τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα πού
μᾶς ἄφησε ἡ παράδοση καὶ ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα. Τὰ
ὁποῖα μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ὁ Μιχαλιός ἦταν ἓνα νέο,
φτωχὸ παιδί κι ἀγράμματο, πού ἔκανε τὸν κηπουρὸ
γιὰ νὰ ζήσει τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς ταπεινοὺς γονεῖς
του. 'Αλλά, ὁ ὁποῖος, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι νέοι τῆς ἐπο-
χῆς του, ἄκουγε τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν καὶ προ-
βληματιζόταν... Κι ἔτσι μὲ χαρὰ δέχτηκε κάποια

Σ' ἓνα τέτοιο στενάκι τοῦ Βρυσακιοῦ, στὴν ὁδὸ 'Αγίων 'Απο-
στόλων, βρισκόταν τὸ ταπεινὸ σπιτάκι τοῦ Μιχαὴλ Μπακνανᾶ.

μέρα νὰ λάβει μέρος καὶ στὴν ἐπαναστατικὴ προσπά-
θεια πού ἔγινε καὶ στὴν 'Αθήνα μὲ ἀφορμὴ τὰ 'Ορλω-
φικά πού ξεκίνησαν ὅπως εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν Πε-
λοπόννησο στὰ 1770. Μὲ κάθε προφύλαξη ὁ Μιχα-
λιός μετέφερε μαρούτι κι ἄλλα ἐφόδια στὰ γύρω
βουνὰ τῆς 'Αττικῆς, ὅπου στήναν καρτέρι οἱ ἐπανα-
στάτες καὶ στὰ νησιά τοῦ Σαρωνικοῦ!

'Επιστρέφοντας ὅμως ἓνα ἀπόγευμα μὲ τὸ γαῖδου-

ράκι του, ἴσως ἀπὸ κάποια «ἀποστολή», σταμάτησε νὰ
πιεῖ νερὸ στὴ μεγάλη βρύση, τὴ λεγομένη Μπουμπου-
νίστρα. Βρισκόταν στὴ γωνία τῶν σημερινῶν ὁδῶν
Βασιλίσσης 'Αμαλίας καὶ 'Οθωνος. 'Εκεῖ ὅμως τοῦ
εἶχαν στήσει παγίδα οἱ Τοῦρκοι καί, δίχως καμιά δι-
καιολογία, τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ὁδήγησαν πρῶτα
στὸ Βοεβόδα τῆς 'Αθήνας κι ὕστερα στὸν Κατή.

'Η κατηγορία ἦταν ὅτι μετέφερε μαρούτι. Γι' αὐτὸ
ὑπῆρξε ἄμεση καὶ ἡ ποινὴ: θάνατος, δι' ἀποκεφαλι-
σμοῦ. Πλὴν ὅμως, ὅπως συνέβαινε συχνά, κατὰ τὴ
διάρκεια τῆς φυλάκισής του πάνω στὴν 'Ακρόπολη,
τοῦ προτάθηκε νὰ δεχτεῖ τὸν 'Ισλαμισμό καὶ νὰ ἀπο-
φύγει ἔτσι τὴ θανατικὴ καταδίκη. 'Αλλὰ «'Ο εὐσεβὴς
οὗτος 'Αθηναῖος ἀπῆντα συνεχῶς εἰς τοὺς φοβερισμοὺς
καὶ τὰ δελεάσματα τῶν Τοῦρκων, ἐν ἀπλότητι, διὰ τῶν
λόγων: «δὲν τουρκεύω». 'Οθεν ὁδηγηθεὶς εἰς τὸν τό-
πον τοῦ μαρτυρίου καὶ κλίνας τὰ γόνατα ἔκλινε καὶ
τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνέμενε μετὰ χαρᾶς τὸ μαρτυρικὸν
αὐτοῦ τέλος»¹⁰.

'Ο δήμιος, συνεχίζει στὸ ἱερὸ μαρτυρολόγιό του ὁ
'Ιωάν. Περραντώνης, γιὰ νὰ φοβερίσει τὸ Μιχαλιό,
τὸν χτύπησε μὲ ἀντεστραμμένο τὸ χατζάρι του, προσ-
δοκώντας ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμὴ, νὰ τοῦ
μεταστρέψει τὴν ἀπόφαση. 'Αλλὰ ὁ γενναῖος ἥρωας
μὲ θάρρος τοῦ φώναξε: «Χτύπα μωρέ, γιὰ τὴν πί-
στη».

Στὴ συνέχεια, καὶ γιὰ δεύτερη φορὰ, ὁ Τοῦρκος
μπόγιας ἐπιχειρεῖ μὲ τὸ χατζάρι του νὰ κάνει τὸ ἴδιο,
πληγώνοντας μάλιστα λίγο τὸν τράχηλο τοῦ νέου παι-
διοῦ. Μὰ κι αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Μιχαλιός Μπακνανᾶς
δὲν δειλιάζει. Καὶ πάλι μὲ ἀποφασιστικὴ φωνά-
ζει: «Χτύπα γιὰ τὴν πίστη». Καὶ τότε πιά, μὲ ἀλη-
θινὸ μίσος, «ὁ δήμιος ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ μάρ-
τυρος, ὅστις ἐδέξατο παρὰ Θεοῦ τὸν στέφανον τῆς
δόξης, τῷ 1771. 'Εν τῷ πρώτῳ κίονι τοῦ ἐν 'Αθή-
ναις 'Ολυμπείου διεκρίνετο τὸ ἀκόλουθον ἐπιγραφι-
κὸν χάραγμα: «1771 'Ιουλίου 9 ἀπεκεφαλίσθη ὁ Πα-
κνανᾶς Μιχαλῆς»¹¹.

Αὐτὴ εἶναι σὲ συντομία ἡ ζωὴ καὶ ὁ «διὰ ξίφους
θάνατος» τοῦ δεκαοχτάχρονου νέου, πού μὲ ἀληθινὸ
σθένος καὶ ἀγνοώντας τὰ καλέσματα τῆς ἐποχῆς του,
πού ἦταν σὰν τὰ σημερινά, περιφρόνησε τὴν ἴδια τὴ
ζωὴ καὶ ἀκολούθησε τὴν προγονικὴ παράδοση καὶ τὸ
φῶς τῶν Νεομαρτύρων τῆς 'Εκκλησίας. Πιστὸς στὸ
χρέος, προτίμησε τὸ θάνατο ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμό.
Παραιτήθηκε ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ
διαφύλαξε τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ ἐλευθερία

8. Δημ. Φερόση, Μιχαὴλ Μπακνανᾶς, 'Αστὴρ, 'Αθ. 1987.

9. Γιάννη Κουτσόκου, Σελίδες ἀπ' τὴν Παλιὰ 'Αθήνα, 'Εστία, 'Αθ. 1984.

10. 'Ιωάν. Μ. Περραντώνη, Λεξικὸν τῶν Νεομαρτύρων, 'Απ. Διακονία, τόμ. Γ', σελ. 354, 'Αθ. 1974.

11. 'Ιωάν. Μ. Περραντώνη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 355.

του. Θέλησε, με λίγα λόγια, να επιβάλει εκείνος την άποψή του, παρά το νεαρό της ηλικίας του, γνωρίζοντας τις οδυνηρές συνέπειες της απόφασής του. Άλλα και την ενίσχυση της πίστης και της ελπίδας, που αυτή η πράξη του θα έφερε στις καρδιές των Αθηναίων. Ήταν δηλαδή μια πλήρης, εύσυνείδητη και ώριμη πράξη, η οποία προερχόταν από βαθιά πεποίθηση περί της αναγκαιότητάς της.

Σε παρόμοιες περιπτώσεις ο Άμερικανός Ψυχίατρος Δρ. Σκότ Πέκ, στο βιβλίο του: 'Ο δρόμος ο λιγότερο ταξιδεμένος, γράφει:

«Οι καλύτεροι απ' όσους παίρνουν αποφάσεις, είναι εκείνοι που είναι έτοιμοι να υποφέρουν στο μέγιστο για τις αποφάσεις τους, διατηρώντας ταυτόχρονα την ικανότητά τους να είναι αποφασιστικοί» μέχρι το τέλος. «Ένα κριτήριο —και ίσως το καλύτερο— της μεγαλοσύνης ενός ανθρώπου είναι η ικανότητά του να υποφέρει. Όσο πιο ανώτεροι άνθρωποι είναι συνάμα και χαρούμενοι». Έδω λοιπόν είναι το παράδοξο: ο κάθε γνήσιος αγωνιστής ο οποίος φτάνει και στην έσχατη απόφαση της ζωής του, όταν χρειαστεί, καθώς ο Μιχαήλ Μπακνανάς κι όλοι οι Νεομάρτυρες, ταυτόχρονα είναι και χαρούμενοι. Πλημυρισμένοι από ένα παράξενο, έσωτερικό φως και μια υπερβατική δύναμη. Άλλωστε, όπως εξακολουθεί να γράφει ο Δρ. Πέκ: «... αν ο σκοπός σου είναι να αποφύγεις τον πόνο και να γλιτώσεις από τα βάσανα, δε θα σε συμβούλευα να επιδιώξεις υψηλότερα επίπεδα συνείδησης ή πνευματική εξέλιξη. Γιατί πρώτον, δεν μπορείς να τα πραγματοποιήσεις χωρίς να υποφέρεις, και δεύτερον, στο βαθμό που θα κατορθώσεις αυτό, είναι πιθανό να κληθείς να τα υπηρετήσεις με τρόπους πιο οδυνηρούς για σένα...»¹².

Ο Μιχαήλ Μπακνανάς ήταν ένας πολύ νέος άνθρωπος και δε γνώριζε γράμματα ένεκα της φτώχειας του. (''Ας κάνουμε μερικούς αναγκαίους παραλληλισμούς με τις δυνατότητες των σημερινών παιδιών). Όστόσο, παρά τα ουσιαστικά αυτά μειονεκτήματα για μια πλήρη ωριμότητα, την προσωπικότητα του Μιχαηλίου την χαρακτήριζαν τρία βασικά στοιχεία:

Πρώτον, είχε βαθιά πίστη, την οποία φύλαγε μέσα του με κάθε θυσία. Γνώριζε —και νομίζω ότι είχε πλήρη συνείδηση του πράγματος— την ήθικη και πνευματική σημασία αυτής της πίστης. Ήταν άλλωστε ο πυρήνας της ταυτότητάς του, σφυρηλατημένη μέσα του ως δικαίωμα και χρέος. Έξάλλου οτιδήποτε και αν έκανε στη ζωή του δεν μπορούσε πια ο Μπακνανάς να μείνει έξω από το χώρο της Εκκλησίας,

μέσα στην οποία τόσο έντονα ζούσε. Θα ήταν γι' αυτόν ατιμία και θάνατος. Προτιμάει λοιπόν να πεθάνει και να μην άλλαξοπιστήσει. Κι ο θάνατος γι' αυτόν είναι ζωή.

Δεύτερον, είχε όραμα ζωής και ελευθερίας. Σκοπούς δηλαδή που τον ξεπερνούσαν. Και παρά τη νομοτέλεια της εποχής του και τις γενικότερες προκλήσεις (πάντα ίδια είναι η ζωή), διακατεχόταν από την αντίληψη του χρέους για τα κοινά. «Όχι μόνον αδιάφορος, αλλά και άχρηστος θεωρείται εκείνος που δεν ενδιαφέρεται για την πόλη του» γράφει ο Θουκυδίδης στην ιστορία του.

Δεν είχε ταπεινά κίνητρα ο Μιχαήλ ούτε όφελιμιστικές επιδιώξεις, καλήώρα σαν κι αυτές που έχουν οι Νεοέλληνες... Γι αυτό και δεν μένει ποτέ ακάλυπτος στην περιπέτεια της εγκατάλειψης και του μαρτυρίου του, όπως αυτά περιγράφονται, με τραγικές λεπτομέρειες στο βιβλίο μας¹³. Οι πνευματικές αξίες του Μπακνανά κάλυπταν ένα μεγάλο φάσμα απαιτήσεων, που μόνο με τη θυσία του —στη συγκεκριμένη ιστορική ώρα— μπορούσαν να έχουν αποτέλεσμα: «Οι νεομάρτυρες δεν είναι μόνο μάρτυρες του Γένους και του τόπου μας, αλλά μάρτυρες του ανθρώπινου γένους. Μαρτυρούν τον τρόπο και δίνουν τη δυνατότητα να ζήσει ο άνθρωπος, να ζήσει ή οικουμένη»¹⁴.

Πολλές φορές η παραίτηση από κάποια δικαιώματά μας είναι πιο αποτελεσματική στην πορεία της ζωής μας, από ότι είναι η διαρκής διεκδίκησή τους!

Και τρίτον, ο Μπακνανάς ήταν εφοδιασμένος με μεγάλο θάρρος. Οι κρίσιμες επιλογές, οι αποφάσεις και η μέχρι το θάνατο τήρησή τους, τον αναδείχνουν αληθινό ήρωα. Άλλα και η αντίστασή του σ' αυτή, την ίδια τη ζωή, είναι χαρακτηριστική της επιμονής και υπομονής που ξεπερνούν τα κοινά μέτρα.

(Συνεχίζεται)

13. Δημ. Φερούση, Μιχαήλ Μπακνανάς, 'Ιστορικό αφήγημα, 'Αστήρ, 'Αθ. 1987.

14. Περιοδ. Σόναξη, τ. 26, 1988, Το μήνυμα των Νεομαρτύρων διὰ τοῦ ἁγ. Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, 'Αρχιμ. Βασ. Σταυρονικητιανοῦ.

Μιχαήλ Γαλανοῦ (†) «ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφορούν και οι δώδεκα τόμοι από το μνημειώδες έργο του μεγάλου συγγραφέως. 'Αληθινό θησαύρισμα για κάθε βιβλιοθήκη. Έκδοση τρίτη, 'Αποστολικής Διακονίας.

12. Μ. Σκότ Πέκ, 'Ο δρόμος ο λιγότερο ταξιδεμένος, Κέδρος, 'Αθ. 1988.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Στρατεύονται και αντιστρατεύονται.

ΕΙΝΑΙ και παρήγορο και έλπιδοφόρο. Ο αγώνας κατά των ναρκοδικών εμπλουτίζεται με καινούργιους μαχητές. Πυκνώνουν οι τάξεις των νέων που στρατεύονται στον αντιναρκοδικό αγώνα και αντιστρατεύονται το λευκό θάνατο και τις πολύχρωμες αρπάγες του. Αφορμή για την αναφορά μας αυτή, έδωσε η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς που είπε «μπράβο» στους μαθητές και τους καθηγητές της τρίτης τάξεως του πέμπτου Γυμνασίου Νέου Ηρακλείου δίνοντάς τους μια χρηματική ενίσχυση. Οι μαθητές αυτοί, μαζί με τους καθηγητές τους, διοργάνωσαν μια πετυχημένη εκδήλωση κατά των ναρκοδικών, με όμιλίες, εκθέσεις εντύπων απ' όλο τον κόσμο, προβολή διαφανειών και ανοιχτή συζήτηση μ' ένα πληθές κοινό.

Συγχαίρουμε κι εμείς τα παιδιά και τους καθηγητές τους κι ευχόμαστε το παράδειγμά τους να βρείσκει συνέχεια μιμητές.

Πάνω από κόμματα και σχηματισμούς.

ΜΕ ΑΠΟΛΥΤΗ επιτυχία στέφθηκε η προσκυνηματική επίσκεψη της κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας στα προεδρυγμένα Πατριαρχεία. Βουλευτές απ' όλο το φάσμα του πολιτικού χώρου επισκέφθηκαν κατά σειρά τα Πατριαρχεία Αττικής, Αλεξανδρείας, Ιεροσολύμων και το Οικουμενικό. Σκοπός της κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας ήταν η μελέτη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα Πατριαρχεία μας και η ανάληψη προσπάθειων για την αντιμετώπισή τους. Αμφιγύρων της περιοδείας ο Μέγας Έvergέτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου κ. Πατριάρχης Αγγελόπουλος, ο οποίος και παρασημοφορήθηκε από τους Πατριάρχες. Αξίζει να σημειωθεί η ευχαριστιακή δήλωση του κ. Αγγελόπουλου, όταν ο Μακαριώτατος Πάπας και Πατριάρχης Αλεξανδρείας κ. Παρθένιος, του απένειμε το Μεγαλόσταυρο του Αγίου Μάρκου. Είπε χαρακτηριστικά ο κ. Αγγελόπουλος: «Δεν ανήκω στον κοινοβουλευτικό και στον πολιτικό χώρο. Είμαι ένας επιχειρηματίας που προσπαθεί να ενώσει όλα τα κόμματα, ώστε να υπάρ-

χει ενιαία αντιμετώπιση των εθνικών μας θεμάτων, όπως είναι η Ορθοδοξία».

Για να μην γίνει η ελπίδα καπνός...

ΛΙΓΕΣ ΗΜΕΡΕΣ πριν, ήταν η Παγκόσμια Έκθεση κατά του καπνίσματος. Ήταν άρκετη η υπενθύμιση ότι 500 εκατομμύρια άτομα θα χαθούν ως το 2015, αν συνεχιστεί ο τωρινός ρυθμός καπνίσματος, για να καταγραφεί για μια ακόμη φορά ως βασική μήνυμα το γνωστό σλόγκαν: «Τοίγαρο ή υγεία; Διαλέξετε!».

Υπάρχουν όμως αποδέκτες του μηνύματος; Στη χώρα μας, δυστυχώς, παρόμοιες αντικαπνιστικές εκδηλώσεις, κυρίως (;) τους μη καπνιστές ενδιαφέρουν. Οι πωλήσεις τοιγάρων στη χώρα μας είναι ακόμη υψηλές. Σύμφωνα με κάποιο ειδικό «έχει επέλθει μείωση των πωλήσεων των τοιγάρων, η οποία οφείλεται κυρίως στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, ενώ δυστυχώς το μήνυμα δεν έχει ληφθεί από τη νεολαία και ιδίως από τις κοπέλες. Σύμφωνα με στοιχεία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, κάθε χρόνο το κάπνισμα προκαλεί το θάνατο 440.000 Ευρωπαίων, στις 12 χώρες της Ε.Ο.Κ.

Αντί άλλης κατακλείδος, στο σχόλιο αυτό, δίνουμε στον αγαπητό αναγνώστη ένα άρκετο παλιό χαρτακιριστικό ποίημα το οποίο πάντοτε είναι επίκαιρο: «Ο έτη τεσσαράκοντα μηδέποτε καπνίσας / το δέ μη δαπανώμενον κατ' έτος έκτοκίσας / τοιούτον κτήμα αποκτᾷ / και υγείας δέκα έτη / εις τον θίον του προσθέτει».

Η διάσταση του βάθους.

ΠΕΡΠΑΤΑΜΕ στην καρδιά του καλοκαιριού. Οι άνθρωποι ανανεώνονται με τον ήλιο και τη θάλασσα. Ξενοιάζουν, εγκαταλείποντας τους «τέσσερις τοίχους» του Γραφείου, του καταστήματος, του εργαστηρίου. Το καλοκαίρι είναι όμως και περίοδος πνευματικού ανεφοδιασμού. Πολλές οι ευκαιρίες για πνευματική ανασυγκρότηση: πάμπολλες όμως και οι ανάλογες για ήθικη κατάπτωση.

Η πατρίδα μας, η νησιωτική κυρίως χώρα, είναι σπαρμένη με θανμάσια κέντρα πνευματικού άνε-

φοδιασμοῦ· πάλλενκα ξωκκλήσια. Παρήγορες πύλες τ' Οὐρανοῦ. Στὴν καταρυνκτική ἀτμόσφαιρα, γαληνεύει καὶ ἡ πὺθ φουρτουριασμένη συνείδηση. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουνε κατατήσει ποιμνιοστάσια καὶ κάποιες φορές καταφύγιο ἐκδρομέων μὲ ὅλες τὶς συνέπειες...

“Ὅμως ἡ πραγματική τους διάσπαση — διάσπαση τοῦ βάθους — μᾶς ἔχει συγκινήσει;

«... Γιατί μωρέ...»;

«... ΝΤΟΥΝΙΑ πικρέ, γιατί μωρέ, γιατί τὰ κυνηγᾷς τὰ περιστέρια; Νιουνιὰ πικρέ, γιατί μωρέ, γιατί μ' ἀφήνεις μ' ἄδειανὰ τὰ χέρια»;

Θὰ μπορούσε τὸ τραγούδι μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ ρεφραῖν, ν' ἀποτελεῖ μοιρολόγι σὶά χεῖλη τῶν περαστικῶν, ἔξω ἀπὸ τὰ Προπύλαια τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, λίγες ἡμέρες πρὶν. “Ὅταν, περνώντας ἀπὸ τὸ εὐρύχωρο πεζοδρόμιο, βλέπαμε πολλές δεκάδες περιστέρια νὰ χτυποῦν ἀκανόνιστα, σπασμοδικὰ μὲ τὰ φτερά τους τὶς πλάκες, λίγο πρὶν σταματήσει γιὰ πάντα ἡ καρδιά τους. Πτώματα πάμπολλα, τὰ σύμβολα τῆς εἰρήνης. Λίγο πρὶν, φτεροῦγίζαν πλησιάζοντας μ' ἐμπιστοσύνη τοὺς περαστικούς, γιὰ νὰ πάρουνε λίγους σπόρους, λίγα ψίχουλα. Αἰῶνες τῆς παραβολῆς στὸ 1991 μ.Χ. «ἐπιθυμοῦντες χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων». Κι ὅς ἦταν πάντα πολλοὶ οἱ πλούσιοι στὴν καρδιά πὺθ πλησιάζαν τοὺς φτερωτοὺς φίλους μας γιὰ νὰ τοὺς ταΐσουν. “Ὅσπου βρέθηκε κάποιος ἀνθρωποειδὲς κι ἔσφιξε σπόρους, ἀφοῦ τοὺς δοῦντιξε πρῶτα σὶὸ δηλητήριο.

Ἐμεῖς ὅλοι βάλαμε μιὰ τεράστια ταφόπλακα — τὸ νέφος — καὶ σκεπάσαμε τὴν Ἀθήνα. Ἐμεῖς ξεριζώσαμε τὰ τελευταῖα λιγοστὰ δέντρα, ἔμεῖς τὰ κάραμε ἀφοῦ πρῶτα τὰ... ἐμπούσαμε ἐκεῖ πὺθ κρύβονταν. Ἐμεῖς μολύνουμε μὲ χίλιους τρόπους τὴ ζωὴ μας. Ἐμεῖς δολοφονοῦμε τώρα καὶ τὰ περιστέρια τῆς θλίβεσθης πρωτεύουσας. Τῆς πάλαι ποτὲ «διαμαντόπετρας στῆς γῆς τὸ δαχτυλίδι».

“Ὀχι, “Ὀχι! Δὲν οἰκολογοῦμε μετ' εὐτελείας μὲ τὶς γραμμὲς αὐτές. Ἀπλᾶ, δανείζουμε τὴ φωνή μας σὶὰ φτωχὰ πουλιὰ καὶ γιὰ λογαριασμό τους φωνάζουμε «γιατί».

Θλίβετὰ περιστέρια, θὰ μπορούσε ἀραγε νὰ συγχωρήσει τοὺς δολοφόνους σας;

Στὴν ἁγία Πετρούπολη.

Ἡ ΑΛΛΑΓΗ τῆς ὀνομασίας τοῦ Λένινγκραντ ἀποτελεσε οὐσιαστικὸ ὄχι, στὴν κληρονομία πὺθ χαρακωνε σὶὸν αἰῶνα μας, τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ οὐσιαστικὰ τὴν ἴδρυνε μὲ ἀφειρηγία τὴν πρῶην

τσαρική πρωτεύουσα. Ἡ δευτέρα αὐτὴ μεγάλη πόλη τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, μὲ πληθυσμὸ σήμερα πέντε ἑκατομμυρίων κατοίκων, ἰδρύθηκε τὸ 1703 ἀπὸ τὸν τσάρο Μεγάλο Πέτρο καὶ πῆρε τ' ὄνομά του. Τὸ 1712 ἔγινε ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Διετέλεσε πρωτεύουσα τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ δύο αἰῶνες. Τὸ 1914 μετονομάστηκε Πέτρογκραντ καὶ Λένινγκραντ τὸ 1924. Ἡ πόλη ἀπετέλεσε οὐσιαστικὸ θέατρο τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ Φεβρουαρίου καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου 1917, ἀντιστάθηκε σθεναρῶς κατὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον.

Μὲ τὸ δημοψήφισμα τῶν κατοίκων τῆς ἡ πόλη στὴν ὁποία πέθανε ὁ κορυφαῖος Ρώσος συγγραφέας Φιόντορ Μιχαήλοβιτς Ντοστογιέφσκι, ξαναπαίρνει σήμερα — 170 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση κι 110 ἀπὸ τὸ θάνατό του — τὸ ἀρχικὸ τῆς ὀνομα.

Ποιὰ ἡ γεύση στὸ «νόστιμον ἡμαρ»;

ΤΟΥΤΗ τὴν ἐποχὴ, δοκιμάζει ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία τὴ χαρὰ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ξενητεμένων. Ἡ ἐπιστροφή στὴν πατρίδα. Γλυκὺς ὁ νόστος. Στιγμὲς συγκινητικῆς ἀναμονῆς καὶ ἀκράτητου ἐνθουσιασμοῦ. Ἀτμόσφαιρα συγκλονιστικὴ πὺθ ἀγκαλιάζει τοὺς ξενητεμένους καὶ τὶς ἑλληνικὲς μικρὲς γενέτειρες πὺθ τοὺς ὑποδέχονται μὲ λυγμικὰ δάκρυα χαρᾶς. Μία μορφὴ ἱεροτελεστίας μυσταγωγικῆς ἡ τελετὴ τῆς ἐπιστροφῆς γιὰ τοὺς μεγαλύτερους καὶ τῆς γνωριμίας γιὰ τοὺς νέους... Μορφὲς παπαδιαμαντικές, χοιροῦλες μαυρομαντιλοῦσες πὺθ ἀναγνωρίζουν σὶὰ «στεγάδια» τοῦ νησιοῦ, πρόσωπα ἀγαπημένα πὺθ κάποιε τὰ ξεπροβόδισαν παιδιὰ — νεαρὲς τότε οἱ χοιροῦλες — στὴν ἀρχὴ τῆς ὁδονηρῆς ξενιτειᾶς. Τώρα γυρίζουν — πάντοτε θὰ γυρίζουν — οἱ ἄξιοι προεβεντές τῆς Ἑλλάδας μας σ' ὅλα τὰ μήκη, καὶ τὰ πλάτη τῆς ὕδρογείου. Ἐπιστρέφουν σὰν τὸν Ἀνταῖο στὴ μητέρα γῆ. “Αραγε πῶς θὰ τὴ βροῦν; “Αραγε θὰ τὴ βροῦν; Μήπως εἶναι πικρότερη ἡ γεύση τῆς ἐπιστροφῆς ἀπὸ ἐκείνη τῆς ξενιτειᾶς;

Κυκλοφορεῖ

ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

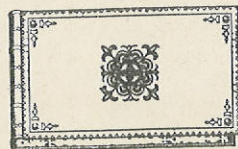
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσάνου 2 — πλατ.
Κλαυθμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

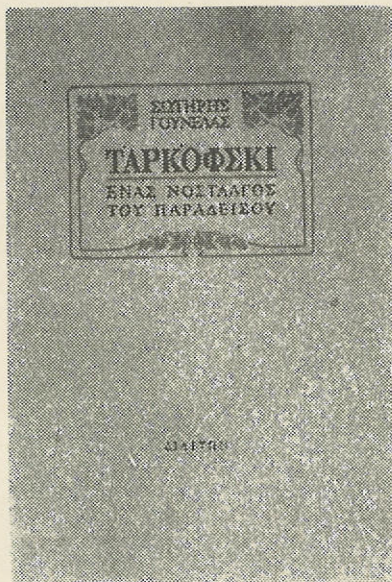
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Σωτήρη Γουνελά
ΤΑΡΚΟΦΣΚΙ
ΕΝΑΣ ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ ΤΟΥ
ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Σάν σίφουνας ήρθε στην παγκόσμια καλλιτεχνική ζωή ή προσωπικότητα και το έργο του Ρώσου κινηματογραφιστή Ταρκόφσκι. "Αναψε σάν αστέρι και φωτίσε το νοῦ και την ψυχή των εκπληκτων ανθρώπων απ' αὐτά που ἔλεγε και δημιουργοῦσε.

"Ετσι ξαφνικά, και σε μικρό διάστημα, εἰπώθηκαν και γράφτηκαν πολλά και διάφορα γύρω από την πίστη και το φαινόμενο Ταρκόφσκι. Κι ὕστερα... ὅπως γίνεται συνήθως σιωπή!... Και πάλι... σιωπή.

"Ὅπου ἔρχεται ὁ Σωτήρης Γουνελάς και με το σεμνό, ὀλιγοσέλιδο και κομψό βιβλίο του προσφέρει ὅλη την ἔκταση και το βάθος της καλλιτεχνικής αὐτῆς μορφῆς που σε κάποια ἱστορική ὥρα τάρανε, στ' ἀλήθεια, το λήθαργο της κοιμισμένης ἀνθρωπότητας.

Οἱ στοχασμοὶ και οἱ ἀναλύσεις

που ἐπιχειρεῖ ὁ συγγραφέας εἶναι το κλειδί για μιά εὐρύτερη κατανόηση του Ταρκόφσκι. Κι ἀκόμα, για ἕνα δημιουργικό παραδειγματισμό στην παγερή και συχνά χαλασμένη ἰντελιγκέντσια αὐτοῦ του τόπου, ἡ ὁποία δεκαετίες τώρα, δὲν κάνει τίποτ' ἄλλο, παρά νά ναρκισσεύεται και νά ψυχορραγεῖ κάτω από παλιομοδίτικες ἀντιλήψεις και ψυχοφθόρες ἐνέργειες.

Ὁ Σωτήρης Γουνελάς μέσα σε λίγες σελίδες παρουσιάζει τις συντεταγμένες του τοπίου ὅπου μιά φωτισμένη ψυχή μπορεί νά ἀναπτυχθῇ πραγματικά και νά δώσει καρπούς παγκόσμιας και σωτηριώδους ἐμβέλειας κι αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι ἡ πίστη και ἡ ἐλπίδα ἀπὸ το χάραμα ἴσαμε το ἡλιοθασίλεμα της ζωῆς. "Ετσι, ὅπως στάθηκε το θῶμα και το ἔργο του Ταρκόφσκι. Κι ἔτσι, ὅπως τόσο ἐνορατικά και πολυδιάστατα το παρουσιάζει ὁ συγγραφέας.

Μοναχοῦ Μωϋσέως Ἀγιορείτου
ΟΙ ΕΓΓΑΜΟΙ ΑΓΙΟΙ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

«Ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ κατ' εἰκόνα της Ἀγίας Τριάδος. Ἐκτὸς ἀπὸ εἰδικές περιπτώσεις, ὁ προορισμὸς του δὲν εἶναι νὰ ζεῖ μόνος, ἀλλὰ στὸ περιβάλλον μίᾱς οἰκογένειας. Ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ τὸν γάμο, γιατί ὁ γάμος δὲν εἶναι μόνον μιά φυσικὴ κατάσταση, ἀλλὰ και μιά κατάσταση χάριτος» και ὁ ἔγγαμος θίος χρειάζεται μιά εἰδικὴ κλήση και ἰδιαίτερη δωρεά, χάρισμα ἀπὸ το Ἅγιο Πνεῦμα. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ «και ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν», ἀποτελεῖ το μέτρο και τὸν δείκτη της σωτηριώδους σχέσεως, που εἶναι ἡ συζυγία».

Κατὰ το μνηολόγιο λοιπόν, στὸ βιβλίο «Οἱ ἔγγαμοι Ἅγιοι», παρουσιάζονται οἱ θῖοι τῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι μέσα στην οἰκογένεια και στὰ προβλήματα της, κατόρθωσαν νὰ δλοκληρώσουν μιά πορεία ἀγάπης και πνευματικότητας τέτοια, ὥστε ἡ Ἐκκλησία

μας νὰ τοὺς ἀνακηρύξει πρότυπα ζωῆς και φανέρωσης τοῦ οὐρανοῦ. "Ἐχει μάλιστα σημασία νὰ τονιστεῖ ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἁγίους αὐτοὺς οἰκογενειάρχες ἦσαν νέοι ἄνθρωποι και ὅτι δοκιμάστηκε σκληρὰ ἡ πίστη και ἡ ἀγάπη τοὺς ἀπὸ τις παγίδες τοῦ κόσμου τούτου. Ἀλλὰ τελικὰ θριάμβευσε ὁ ἀγώνας τοὺς για τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

*

Γ. Ν. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: ΕΛΘΕ, ΠΝΕΥΜΑ ΑΓΙΟΝ, ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΘΟΝ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΚΤΙΣΙΝ. Ἐπιλογὲς ἀπὸ τὴν ὁρθόδοξη συμβολὴ στὸν θεολογικὸ προβληματισμὸ της Ζ' Γενικῆς Συνέλευσης τοῦ ΠΣΕ (Καμπέρα, 7-20 Φεβρουαρίου 1991). Ἀπὸ τις ἐκδόσεις «ΤΕΡΤΙΟΣ».

Συμβάλλουν στην ἔκδοση αὐτὴ ἡ ὁποία εἶναι ἔργο συλλογικὸ οἱ: Κ. Ἀργέντης, ὁ Μολδαβίας Δανιήλ, ὁ Βροκλάβ Ἱερεμίας, Δ. Κούκουρα, Γ. Λαιμόπουλος, Γ. Λυμούρης, Ν. Ματσούκας, Β. Μπομπρίνσκοϊ, Ἱ. Μπρέκ, Γ. Τσέτση, Ἱ. Χρυσαιγής.

*

Μητροπολίτου Δράμας Διονυσίου
ΘΑΥΜΑΤΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

«Σὲ μιά ἐποχὴ που ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν ἠψύχεται ἀπὸ το ὑλιστικὸ φρόνημα» που ὁ ἄνθρωπος ξεθαρρεμένος ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα της Τεχνικῆς και της Ἐπιστήμης λησμονεῖ τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ και τὴ μεσιτεία τῶν Ἀγίων, εἶναι οἰκοδομητικὸ για τοὺς χριστιανούς μας νὰ γνωρίζουν ὅτι πάντα και πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει ὁ Ζωντανὸς Θεός ὑπάρχουν οἱ Ἅγιοι ὑπάρχει ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ οὐράνια Μητέρα μας...».

Μ' αὐτὰ, τὰ ἐκ θαθέων, λόγια προλογίζει ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου τὴ συλλογὴ πλήθους θαυμάτων της Εἰκοσιφοίνισσης στὴν ἀκριτικὴ περιοχὴ της Δράμας.

Πρόκειται για συγκεκριμένες

καὶ ἐλεγμένες περιπτώσεις παρέμβασης τῆς Θεοτόκου στὴν καθημερινή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, δοσμένες μὲ τρόπο ἀπλό, γεμάτο πίστη καὶ ἐλπίδα, ποὺ συγκλονίζουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστη καὶ τὸν θέτουν σὲ βαθιὰ περίσκεψη.

Τέτοια βιβλία, μὲ προσεγμένη γραφὴ καὶ παρουσίαση, ἀποτελοῦν θρησκευτικὴ τροφή γιὰ τὸ λαὸ καὶ γιὰ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἀποκηρύξει τὸ σκάνδαλο τοῦ θαύματος στὴν καθημερινή ζωὴ καὶ βλέπουν, σὲ πλήθος περιπτώσεων, τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τῶν Ἁγίων, νὰ προστατεύει τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας.

Γερασίου Ζαμπέλη
Πρεσβυτέρου

ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΕΙΣΟΔΙΩΝ
ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ
ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Ἡ ἐπιμέλεια, ἡ ἔρευνα, τὸ μεράκι καὶ ἡ εὐσυνειδησία εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ συγγραφέα καὶ στὸ νέο βιβλίον του. Τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι μόνο μιὰ ὁμολογία πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἱστορικῆς συνειδησης. Ἐπειδὴ, παρόμοια βιβλία, ἀποτελοῦν, ἐκτός ἀπὸ πνευματικὴ καὶ φιλολογικὴ κατὰθεση γιὰ τὴ φυσιογνωμία τοῦ γενέθλιου χώρου.

Μὲ σύστημα, τάξη καὶ προπαντὸς ἀπλὴ γραφὴ ὁ π. Γεράσιμος Ζαμπέλης φέρνει στὴ δημοσιότητα στοιχεῖα καὶ γεγονότα, τὰ ὁποῖα κατοχυρώνουν τὸ θέμα του. Καὶ στηρίζουν ἀναφανδὸν τὸν σημαντικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας σὲ κάθε περίπτωση τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ἔθνους γενικότερα.

Ἐξάλλου τὸ εἰκονογραφικὸ ὕλικο, καθὼς καὶ ἡ κομψὴ ἐμφάνιση τοῦ βιβλίου προσφέρουν καὶ μιὰ αἰσθητικὴ ἱκανοποίηση, ποὺ σηματοδοτεῖ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐμφανίζονται πὰς καὶ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔντυπα μὲ σύγχρονο τρόπο γιὰ νὰ γίνεται ἔτσι εὐκολότερη καὶ ἡ προσέγγισή τους ἀπὸ τὸ κοινόν.

Καθηγ. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου
καὶ συνεργατῶν

ΜΙΛΑΕΙ
Ο ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας

«Εἶναι μεγάλη καὶ ἱερὴ ἀπόλαυση τὸ ν' ἀκούει ὁ πιστὸς τὴ φωνὴ τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Διότι τὰ πρόσωπα τῶν Πατέρων δροῦσαν γενικὰ ὡς οἱ κατεξοχὴν φορεῖς

τοῦ ἡθους καὶ τοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας...».

Καὶ πραγματικὰ ἔτσι εἶναι, ὅπως ἀναφέρεται στὸν πρόλογο τῆς ἔκδοσης αὐτῆς μὲ τὴν εὐκαιρία συμπλήρωσης 1600 χρόνων ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἀποτελεῖ πνευματικὴ χαρὰ ν' ἀνοίγεις τὸ βιβλίον «Μιλαεὶ ὁ Γρηγόριος Θεολόγος» καὶ νὰ φωτίζεσαι, νὰ τρέφεσαι ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῆς Πατρικῆς σοφίας καὶ πίστεως.

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἔκδοση συγκροτημένη καὶ στὸ ἔπακρο ἐπιμελημένη, ἀφοῦ τὰ ἐπιλεγμένα κείμενα καὶ ὅλη ἡ παρουσίαση τῆς ἔκδοσης ἔχει γίνεи ἀπὸ ἀνθρώπους ζήλου καὶ ἐπιστήμης, ὅχι τῆς τυχαίας.

Καταρχήν, ὁ βίος τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου, γραμμένος ἀπὸ τὸν καθηγητὴ κ. Στ. Γ. Παπαδόπουλο, δίνει μιὰ συνολικὴ καὶ εὐληπητὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου. Κι ὕστερα ἡ προσεγμένη ἐπιλογὴ τῶν κειμένων σὲ μετάφραση ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ κ. Ξεν. Παπαχαρλάμπους, προσφέρουν ὅλους ἐκείνους τοὺς θεολογικοὺς, μὰ καὶ τοὺς ποιμαντικούς προσανατολισμούς ποὺ χρειάζεται ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος στὴν καθημερινὴ πορεία του.

Ἐξάλλου «Ὁ Γρηγόριος ὑπῆρξε ὁ ποιητὴς ποὺ ἔγινε μεγάλος θεολόγος. Τὸ ν' ἀκούει ὁ πιστὸς τὴ φωνὴ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μεγάλη καὶ ἱερὴ ἀπόλαυση, ἐπειδὴ —μὲ ἀνάλογη προετοιμασία— νιώθει νὰ φτάνει στὸ δικό του μικρὸ πνεῦμα ἡ φωνὴ καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τότε οἰκοδομεῖται, παρηγορεῖται, προσανατολίζεται, γίνεται περισ-

σότερο ἐκκλησιαστικὸς ἀναζητώντας ἐντονότερα τὴ θέωσή του».

Καὶ πραγματικὰ ἔτσι εἶναι. Κι εἶναι εὐτύχημα ὅτι ὁ κατεξοχὴν πνευματικὸς, ἐπιτελικὸς Ὀργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, διάλεξε αὐτὸ τὸν τρόπο, γιὰ νὰ τιμηθεῖ ὁ Γρηγόριος Θεολόγος προσφέροντας δηλαδὴ στὸ κοινόν γιὰ νὰ οἰκοδομηθεῖ, τὸ βίον τοῦ καὶ ἐπιλεγμένα κείμενά του σὲ ἄριστη μετάφραση.

Π. Β. Πάσχου
ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ

Ὁ Φώτης Κόντογλου εἶναι Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ Δάσκαλος τοῦ ἔθνους. Προφήτης καὶ ποιητὴς τῆς Πονεμένης Ρωμιοσύνης. Ἐτσι, ὅποιος καταπιάνεται νὰ ἱστορήσει τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, κυρίως στὰ εἰκοσιπέντε χρόνια ἀπὸ τὴν ἐκδημία του πρέπει νὰ τὸ κάνει μὲ σεβασμό, μὲ συγκίνηση, μὲ πνευματικὴ ἀγωνία καὶ κύρος.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἀποτολμοῦν νὰ ἐνσκήψουν πάνω στὴν πολυμορφὴ δουλειὰ τοῦ Κόντογλου, ὁ Π. Πάσχος εἶναι αὐτός, ποὺ διαθέτει τὰ πρὸ πάνω προσόντα καὶ μπορεῖ, κάθε φορὰ, νὰ μᾶς ἐκπλήσσει μὲ τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῶν συγγραφικῶν καταθέσεών του.

Γιατὶ καὶ τὸ νέο βιβλίον τοῦ Πάσχου γιὰ τὸν Κόντογλου, ποὺ τὸν ἔζησε ἀπὸ κοντὰ, ὅσο κανεὶς ἄλλος, προσφέρει μιὰν ἄλλη παρὰμετρο, ἀποκαλυπτικὴ τῆς βαθύτερης φυσιογνωμίας τοῦ ζωγράφου, ποιητῆ, λογοτέχνη, διδάχου καὶ ἀρχιμάστορα.

Ἡ ἀνατομία καὶ οἱ παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέα πάνω στὴν πίστη, στὸ λόγο, στὸ χρῶμα καὶ στὴν ἐνόραση τοῦ Φώτη Κόντογλου εἶναι πρωτότυπες. Καὶ δίνουν καινούργιες διαστάσεις καὶ ἰδέες στὸ περιεχόμενο καὶ στὴ σοφία τοῦ ἀντρα, ποὺ ἀνοιξε εὐρύτερους ὁρίζοντες στὸ Νεοελληνικὸ βίον μὲ τὴν ἐμφάνισή του κι ὅλας στὸν κόσμον τῆς Τέχνης καὶ τῶν Γραμμάτων.

Ἐξάλλου τὸ Ἐπίμετρο - Ἀνθολόγιο κειμένων τοῦ Κόντογλου στὸ τέλος τοῦ βιβλίου συγκροτεῖ μιὰ ὁλοκληρωμένη ἔκδοση, ἄξια γιὰ καθένα μελετητὴ, ἀλλὰ καὶ ἀπλὸ ἀναγνώστη τοῦ χαρισματικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Φ-ς

ΚΟΙΝΗ ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΞΗ

τῶν Κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας πραγματοποιήθηκε τὴν 25ῃ Ἰουνίου στὸν Καθεδρικό Ναό Κοιμ. Θεοτόκου Βορείου Λονδίνου, ὕστερα ἀπὸ σχετική ἀπόφαση - πρόσκληση τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου.

Σκοπὸς τῆς Συνάξεως, κατὰ τὴν πρόσκληση, ἦταν νὰ συναντηθοῦν μεταξύ τους οἱ Κληρικοί, νὰ ἀνταλλάξουν σκέψεις καὶ νὰ μοιραστοῦν τὶς ἀνησυχίες καὶ τὰ κοινὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν στὴν ἱερὴ καὶ ὡραία διακονία τους. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος ὑπεγράμμισε, μεταξύ ἄλλων: «Μέσα στοὺς δύσκολους καὶ κοσμογονικούς καιροὺς ποὺ ζοῦμε, ἔχουμε μεγάλῃ ἀνάγκη ἀλληλοενισχύσεως καὶ παρηγορίας... Αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχουν οἱ Συνάξεις μας, νὰ βοηθήσουν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς Κληρικούς μας... Ἔτσι θὰ δυνηθοῦμε νὰ καθοδηγήσουμε, νὰ προστατεύσουμε καὶ νὰ διδάξουμε τὸ Ποίμνιό μας, τὸ ὁποῖο μᾶς ἀγαπᾷ καὶ μᾶς σέβεται, ἀλλὰ καὶ ἀναμένει πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ποιμένες καὶ Πνευματικούς Πατέρες καὶ Διδασκάλους».

Ἐνδιαφέρον παρουσίαζαν τὰ θέματα ποὺ συζητήθηκαν μετὰ ἀπὸ τὶς σχετικές εἰσηγήσεις, οἱ ὁποῖες ἦταν: Ἡ νεολαία καὶ ἡ Ἐκκλησία μας στὴ Μ. Βρετανία (Θεοφ. Τελμησσὺ κ. Χριστοφόρος). Ἡ ἐλληνικὴ Παιδεία στὴ νέα Γενεὰ τῶν Ἀποδήμων τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου (Θεοφ. Κυανέων κ. Χρυσόστομος). Ἡ χριστιανικὴ ἐκπαίδευση στὴ Διασπορά καὶ τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας (Θεοφ. Νύσσης κ. Ἐλευθέριος). Ἡ ὁρθόδοξος Λειτουργία καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ (Ἀρχιμ. Ἐφραίμ LASH). Ἐξελικτικὴ πορεία τῆς Ὁμογένειας στὸ κεφάλαιο τῆς Ἐκπαίδευσης (Θεοφ. Ζηνουπόλεως κ. Ἀρίσταρχος). Κληρικολαϊκὸ Συνέδριο Κοινοτήτων Ἀρχιεπισκοπῆς (Θεοφ. Μιλητουπόλεως κ. Τιμόθεος).

ΜΙΑ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ

ἀπὸ τὶς συνηθισμένες ἔλαθα στὰ μέσα Ἰουνίου, ποὺ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ παρουσιάσω ἀπὸ τὴ στήλη αὐτῆ τοῦ «Ἐφημερίου»: «Εἷς γνώστὸς μου νέος, δάσκαλος σὲ χωριὸ τῆς Καρπάθου, ποὺ μέχρι τώρα ἔχει ἐπιδείξει ἀξιοζήλευτες δραστηριότητες σὲ πολλοὺς τομεῖς, μ' ἓνα καλαίσθητο τετράπτυχο, καλοῦσε τοὺς φίλους καὶ γνωστούς του νὰ συμμετάσχουν καὶ νὰ προσευχηθοῦν «στὴν εἴσοδό του στὸ Μοναχισμό, στὸ

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

Ἀγγελικὸ Πολίτευμα, καὶ τὴ χειροτονία του σὲ Διάκονο καὶ Πρεσβύτερο τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

Κατὰ τὸ πρόγραμμα, λοιπόν, ὁ Νίκος Μαυρολέων, τὸ Σάββατο 22 Ἰουνίου, στὴ Μονὴ Ξηροποτάμου δέχθηκε τὴ μοναχικὴ κουρὰ καὶ ἔλαβε τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸ σχῆμα. Τὴν Κυριακὴ 7 Ἰουλίου, στὸν ἱ. ναὸ Ἀγίου Βασιλείου Πειραιῶς (ὅπου «μεγάλωσε καὶ ἀνατράφηκε πνευματικά»), χειροτονήθηκε Διάκονος ἀπὸ τὸν Σεβ. Πειραιῶς κ. Καλλίνικο· καὶ τὴν Κυριακὴ 14 Ἰουλίου, στὸν ἱ. ναὸ Εὐαγγελιστρίας Καρπάθου, στὸ νησί «ὅπου θὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του ὡς Ἱερέας καὶ Δάσκαλος», ἔγινε ἡ χειροτονία του σὲ Πρεσβύτερο ἀπὸ τὸν Σεβ. Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀμβρόσιο.

Ὁ Θεὸς μαζί σου, φίλτατε π. Καλλνίκε! Ἡ γενναία ἀπόφασί σου εἶθε νὰ θρεῖ πολλοὺς μιμητές.

«ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΙΤΥΧΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

καὶ στὶς σπουδές σου», εἶναι ὁ τίτλος ἑνὸς πολύτιμου βοηθήματος ποὺ ἔγραψε κι ἐξέδωσε ὁ μὲ ἰδιαίτερη ἐπιτυχία ἀσχολούμενος μὲ παιδαγωγικά καὶ ψυχολογικά θέματα πανοσ. ἀρχιμ. κ. Διονύσιος Μπέκος, ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης. Ἀπευθύνεται στοὺς μαθητὲς Γυμνασίου καὶ Λυκείου καὶ ἰδιαίτερα στοὺς ὑποψηφίους γιὰ τὰ ΑΕΙ καὶ ΤΕΙ. Περιέχει χρήσιμες ὁδηγίες καὶ ὑποδείξεις, ὑποβοηθητικὲς γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἐπιτυχίας στὶς Γενικὲς Ἐξετάσεις καὶ στὶς σπουδὲς γενικῶς.

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀνεπιφύλακτα θὰ ὑποστηρίζαμε ὅτι τὸ ἐγχείρημα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, νὰ ἐτοιμάσει καὶ νὰ θέσει σὲ κυκλοφορία —σὲ νέες ἐκδόσεις— τὰ λειτουργικά βιβλία, ἐγκαινιάζουν νέα περίοδο στὸν τομέα αὐτό. Ἦδη κυκλοφορεῖ τὸ «ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ» μὲ εὐανάγνωστα γράμματα, δίχρωμο, ἐνῶ στοιχειοθετήθηκαν τὰ ΜΗΝΑΙΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ καὶ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, μὲ τὸ σύστημα τῆς φωτοστοιχειοθεσίας καὶ θὰ τυπωθοῦν στὴν OFFSET, σὲ σχῆμα 17X24 ἐκ., δίχρωμο μὲ πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα. Παράλληλα θὰ διατηρηθεῖ καὶ ἡ ὑπάρχουσα σειρά τῶν «Μηναιῶν».